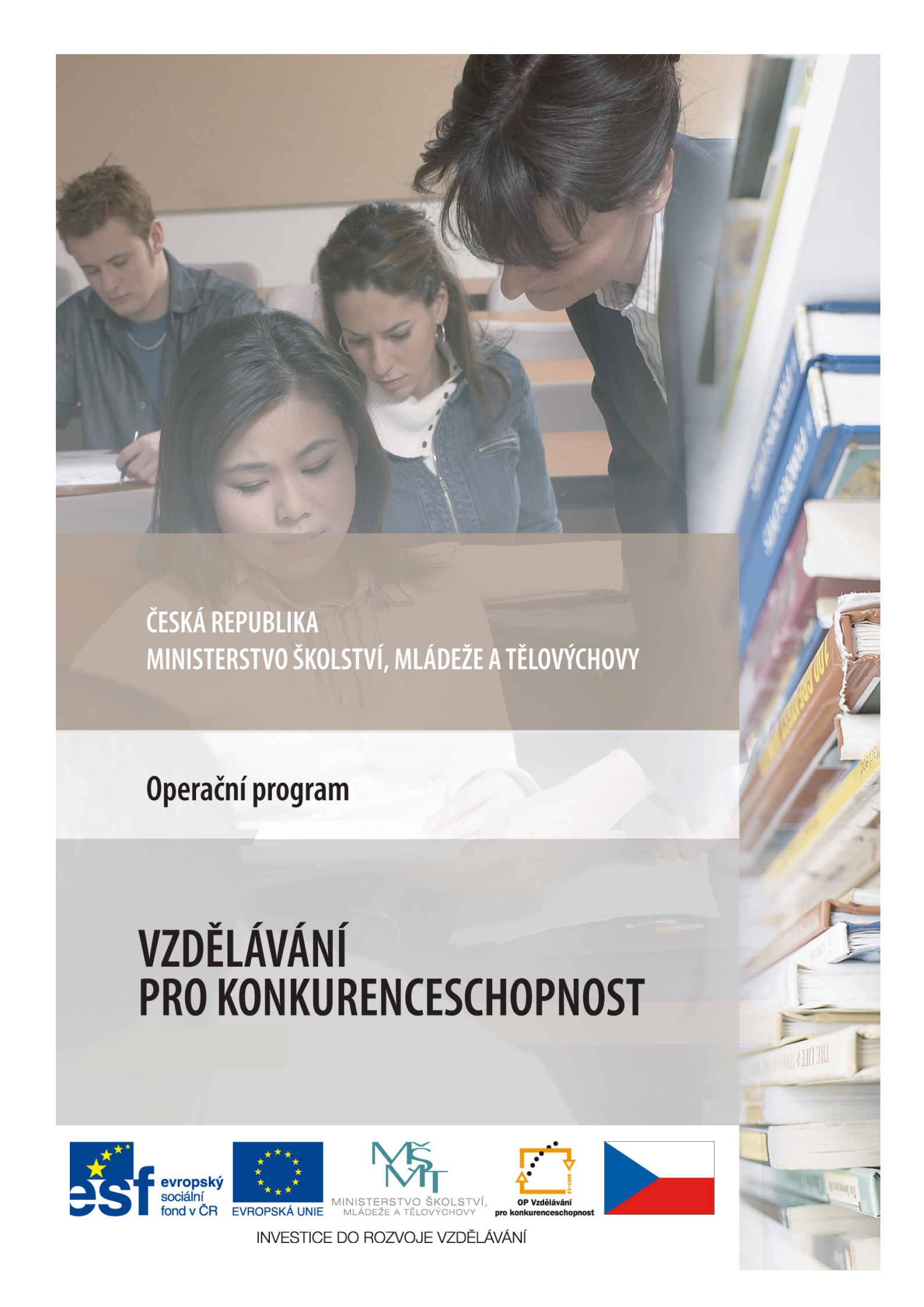

ČESKÁ REPUBLIKA
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Operační program

VZDĚLÁVÁNÍ PRO KONKURENCESCHOPNOST

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Úvod.....	4
I. Současná ekonomická a sociální analýza v oblasti vzdělávání	8
1.1 Normativní rámec vzdělávání v ČR.....	8
1.2 Demografická struktura populace ČR ve vztahu k vzdělávání	8
1.3 Systém vzdělávání v ČR	16
1.4 Vzdělávání a konkurenceschopnost.....	30
1.5 Zkušenosti z minulého období	38
1.6 SWOT analýza	39
II. Strategie OP VK	43
1. Globální cíl a specifické cíle OP VK.....	44
2. Identifikace prioritních os OP VK	44
3. Konzistence OP VK se strategickými dokumenty.....	50
4. Vazba OP VK na další operační programy	57
5. Dopady OP VK	60
6. Výsledky ex-ante evaluace	62
7. Dopady OP VK na životní prostředí	64
8. Uplatnění principu partnerství	64
III. Prioritní osy a indikátory	66
Prioritní osa 1 - Počáteční vzdělávání.....	68
Prioritní osa 2 - Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj.....	78
Prioritní osa 3 - Další vzdělávání.....	84
Prioritní osa 4a - Systémový rámec celoživotního učení (cíl Konvergence).....	89
Prioritní osa 4b – Systémový rámec celoživotního učení (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)	89
Prioritní osa 5a - Technická pomoc (cíl Konvergence)	95
Prioritní osa 5b - Technická pomoc (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). ..	95
Indikátory pro monitoring a evaluaci.....	99
IV. Implementace OP VK	111
1. Orgány řízení a implementace operačního programu.....	111
2. Monitorování operačního programu	120
4. Systém finanční kontroly	129
6. Finanční toky	132
7. Informace a publicita	133
8. Finanční podmínky OP VK	135
Příloha č. 1 – Použité zkratky	142
Příloha č. 2 – Vyhodnocení zkušeností z minulého programového období	144

Příloha č. 3 – Seznam tabulek, grafů a schémat	148
Příloha č. 4 – Použité pojmy	150
Příloha č. 5 – Seznam dokumentů.....	153
Příloha č. 6 – Tabulka vazby OP VK na čl. 3 nařízení 1081/2006	155

Úvod

Česká republika (dále jen „ČR“) získala vstupem do Evropské unie (dále jen „EU“) možnost využívat podpory poskytované v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jejíž současná podoba klade velký důraz na posílení konkurenceschopnosti zemí EU a na těsné propojení s cíli Lisabonské strategie.

Evropská, a tedy i česká společnost se musí do budoucna vyrovnat s dynamicky se vyvíjejícími podmínkami globální ekonomiky a souvisejícími nároky na dovednosti, znalosti a flexibilitu každého jedince. Globální konkurence a proměnlivost trhu práce bude nutit každého jedince, aby se vzdělával po celý život. K naléhavosti těchto výzev přispívá v našich podmínkách současně i ta skutečnost, že dochází k demografickému úbytku české populace a nutnosti nahradit na pracovním trhu ročníky odcházející do důchodu. Nemožnost či nepřipravenost reagovat účinně na tyto podmínky by mohla způsobit vážné problémy v oblasti zaměstnanosti pracovní síly a konkurenceschopnosti ČR, a tím současně ohrozit tempo hospodářského růstu.

ČR si uvědomuje důležitost podpory rozvoje lidského potenciálu, který je jedním ze základních faktorů trvale udržitelného hospodářského růstu „znalostních“ ekonomik rozvinutých zemí. Vzdělávací soustava musí být v tomto kontextu vnímána jako jeden z hlavních pilířů budoucího ekonomického úspěchu a sociální soudržnosti. Vzdělávací soustava jako celek musí dostatečně efektivně zvyšovat vzdělanostní úroveň obyvatelstva a umožnit jednotlivcům (nehlédě na jejich sociální podmínky, různé schopnosti a očekávání) získávat a prohlubovat klíčové kompetence s cílem posílit jejich adaptabilitu a flexibilitu na trhu práce. Vzdělávací instituce se musí stát moderními centry celoživotního učení a partnerské spolupráce.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti, v návaznosti na strategické cíle Národního strategického referenčního rámce (NSRR - představuje základní programový dokument ČR pro využívání fondů EU v období 2007-2013) a vzhledem k vysokému stupni komplexity problematiky vzdělávání připravila ČR pro programové období 2007-2013 samostatný Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen „OP VK“). Tento operační program se zaměřuje na podporu v oblastech, které přispějí k rozvoji potenciálu populace ČR, a na vytvoření vhodných podmínek pro vzdělávání a učení. OP VK definuje zaměření a hloubku intervencí v oblasti rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení a utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulaci spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, výzkumnou a výrobní sférou.

V rámci počátečního vzdělávání bude tento program podporovat aktivity zaměřené na zvýšení kvality ve vzdělávání (tj. dokončení kurikulární reformy, propracování a poskytnutí komplexní metodické podpory pro tvorbu vzdělávacích programů, jejich inovaci s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí žáků atd.), zajištění rovných příležitostí ke vzdělání pro všechny bez ohledu na druh znevýhodnění (např. zdravotního, ekonomického, sociálního, etnického, podle pohlaví či státní příslušnosti atd.), na zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků atd.

V oblasti terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje budou podporovány aktivity zaměřené na modernizaci a zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání, na zvýšení atraktivity a zlepšení podmínek pro pracovníky výzkumu a vývoje, na vytváření vzájemných vazeb mezi jednotlivými subjekty – vzdělávacími a výzkumnými a vývojovými institucemi, veřejným a soukromým sektorem apod.

V rámci dalšího vzdělávání jsou zahrnuty aktivity, které se zaměří na vytvoření systémového a institucionálního rámce pro poskytování dalšího vzdělávání, propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání a vytvoření komplexního systému celoživotního učení, na prohloubení nabídky dalšího vzdělávání včetně tvorby podmínek usnadňujících vzájemné působení nabídky a poptávky v této oblasti, na přípravu vzdělávacích programů dalšího vzdělávání pedagogů a lektorů odborného vzdělávání, a to v rámci vzdělávacích institucí a další.

Z geografického hlediska je OP VK vypracován na celostátní úrovni, tzn. NUTS 1. Při jeho tvorbě byly reflektovány všechny základní dokumenty, které stanoví základní priority v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti (dále jen „HSS“) na evropské a národní úrovni. V prvé řadě se jedná o Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost¹ (dále jen „SOZS“), jejichž hlavní zásady byly současně uplatněny při tvorbě dokumentů na národní úrovni.

Zásadními národními dokumenty pro koncipování OP VK byl Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 určující prioritní osy a specifické cíle. Dále se vycházelo z Národního Lisabonského programu 2005-2008 – Národního programu reformy ČR (dále jen „NPR“), Národního rozvojového plánu 2007-2013 (dále jen „NRP“) a Strategie hospodářského růstu 2005-2013 (dále jen „SHR“). Z materiálů, které se specificky věnují oblasti rozvoje lidských zdrojů, byly zásadními Strategie rozvoje lidských zdrojů pro ČR (dále jen „SRLZ“) a následný Program realizace Strategie rozvoje lidských zdrojů (dále jen „PR SRLZ“).

Z hlediska naplňování cílů NSRR zajišťuje OP VK především plnění strategického cíle II – Otevřená flexibilní a soudržná společnost, a do určité míry i strategického cíle I – Konkurenceschopná česká ekonomika. Samostatný OP VK je vázán na realizaci cíle NPR, který je vyjádřen explicitně v globálním cíli.

V rámci celkového finančního plánu alokace pro ČR pro cíl Konvergence v letech 2007 – 2013 je na OP VK alokováno 7 % prostředků strukturálních fondů EU pro ČR, tj. 1 811 mil. €. OP VK je operačním programem, který přímo řeší otázky spojené s rozvojem potenciálu české populace prostřednictvím vzdělávání. Řešení této problematiky podpoří rovněž další operační programy, a to především OP Lidské zdroje a zaměstnanost (dále jen „OP LZZ“), který je financován z Evropského sociálního fondu a především se soustřeďuje na podporu zaměstnanosti osob zaměstnaných i nezaměstnaných prostřednictvím vytváření pracovních míst, dalším vzděláváním a sociální integrací znevýhodněných skupin obyvatelstva. Investice do lidí prostřednictvím intervencí ESF v programu OP VK jsou navázány na další operační programy, a to na OP Výzkum a vývoj pro inovace (dále jen „OP VaVpI“) a OP Podnikání a Inovace (dále jen „OP PI“), jejichž intervence podporované z Evropského fondu pro regionální rozvoj (dále jen „EFRR“) vytvářejí vhodné kapacity, pro které je rozvoj lidských zdrojů a s ním spojené vhodné nastavení intervencí do vzdělávání rozhodující.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006, čl. 11 a dále s nařízením Rady (ES) č. 1081/2006 čl. 5 je při tvorbě OP VK uplatňován princip partnerství. Pro účely přípravy a zpracování operačního programu byla vytvořena široká pracovní skupina složená ze zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) jako budoucího Řídícího orgánu, zpracovatele, ex-ante hodnotitele, ostatních zainteresovaných ministerstev, vzdělávacích institucí, regionální a místní samosprávy, podnikatelské sféry a ostatních sociálních partnerů (dále jen „Pracovní skupina“). Pracovní skupina se scházela na pravidelných setkáních, pracovní

¹ Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 (2006/702/ES) o Strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost

verze byly zasílány k široké oponentuře a součástí prací byla i dvě výjezdní zasedání. Program byl rovněž představen a diskutován s veřejností na dvou veřejných projednáních. Předkládaná verze OP VK je výsledkem výše popsaného procesu tvorby.

Z důvodů zajištění logické návaznosti, celkové synergie a vymezení vůči ostatním operačním programům probíhaly v průběhu přípravy konzultace se zástupci zpracovatelů ostatních operačních programů. Zatímco OP VaVpI podporuje tvorbu infrastruktury nabídkové strany výzkumu a vývoje, OP VK podporuje aktivity, které vedou k rozvoji lidských zdrojů v této oblasti. OP PI pokrývá oblast podpory podnikatelských subjektů a OP VK podporuje vytváření celkového rámce dalšího vzdělávání, který slouží i rozvoji podnikové sféry, souvisejících vzdělávacích aktivit a spolupráci různých subjektů. Oproti OP LZZ je OP VK zacílen na zlepšení počátečního a dalšího vzdělávání za účelem zvyšování flexibility a adaptability jedinců, kteří již jsou na trhu práce, nebo do něj budou vstupovat, zatímco OP LZZ podporuje rozvoj trhu práce a přímou podporu dalšímu vzdělávání nezaměstnaných ohrožených na trhu práce i zaměstnaných. Obsahuje taktéž tvorbu systémů pro předvídání změn na trhu práce a zvládání postupných i náhlých změn v zaměstnanosti.

Předkládaný programový dokument se skládá z pěti kapitol. Kapitola 1 obsahuje analýzu současné ekonomické a sociální situace v oblasti rozvoje lidských zdrojů, vzdělávání a podmínek pro další možné zvyšování adaptability, uplatnitelnosti a konkurenceschopnosti obyvatel ČR včetně identifikace slabých a silných stránek, hrozeb a příležitostí. Kapitola 2 se věnuje strategii OP VK včetně popisu globálního strategického cíle OP VK, jeho specifických cílů a provázání OP VK se strategickými dokumenty EU a ČR. Jsou přiblíženy jednotlivé prioritní osy operačního programu a naznačeno, jakým způsobem jsou řešeny problémové oblasti. Kapitola 3 je zaměřena na popis prioritních os a definování jejich cílů především v návaznosti na analýzu slabých a silných stránek. Zahrnuto je přiřazení vhodných indikátorů. Implementace programu včetně řízení a kontroly, provádění plateb, certifikace finančních toků, monitorování, elektronické výměny informací, evaluace a publicity jsou popsány v kapitole 4. Kapitola 5 definuje finanční ustanovení operačního programu.

OP VK byl připraven v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 a s nařízením Rady (ES) č. 1081/2006 a je plně v souladu s usnesením vlády ČR č. 175/2006 ze dne 22. února 2006.

OP VK prošel vnitřním i vnějším připomínkovým řízením. Usnesením vlády ČR č. 821 ze dne 28. června 2006 byl vládou ČR přijat a usnesením vlády ČR č. 1302 ze dne 15. listopadu 2006 schválen.

Zdůvodnění vícecílovosti operačního programu

OP VK je koncipován jako vícecílový operační program. Vícecílovost se týká prioritních os zaměřených na vytvoření systémového rámce celoživotního učení a bude realizována prostřednictvím systémových projektů na národní úrovni, které jdou napříč počátečním, terciárním i dalším vzděláváním. Vícecílovost rovněž zahrnuje prioritní osy technické pomoci. Řídící orgán OP VK zabezpečí oddělenou evidenci národních projektů pokrývajících oba cíle (pro které je stanoven pro-rata příspěvek) tak, že prostředky alokované pro cíl Konvergence nebudou moci být využity na financování intervencí v území cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a naopak.

Základním důvodem z hlediska koncepčního je jednotná příprava a realizace politik v oblasti vzdělávání v celé ČR. Vícecílový program tak může financovat zásadní národní intervence

a zajistí, že systémové akce mají jednotný charakter v obou cílech, které jsou relevantní pro území ČR.

Základním důvodem z hlediska implementace programu je zjednodušení řízení, monitorování a kontroly využití prostředků ESF, které jsou v obou dotčených cílech vydávány na stejné aktivity. Jednotná řídicí struktura tak může efektivně zajistit dodržení a kontrolu principu nepřenositelnosti finančních prostředků mezi cíli (čl. 22, 1083/2006), ale i hospodárné a maximálně koordinované využití finančních prostředků obou cílů.

I. Současná ekonomická a sociální analýza v oblasti vzdělávání

Tato analýza sociální a ekonomické situace v oblasti vzdělávání v ČR je základním předpokladem pro vymezení strategie a zaměření intervencí z Evropského sociálního fondu v oblasti vzdělávání a zvyšování konkurenceschopnosti lidských zdrojů v programovém období 2007–2013. Tato kapitola uvádí souhrn klíčových faktorů pro výše uvedené oblasti a identifikuje nejvýznamnější problémy, se kterými se ČR vyrovnává, nebo je bude muset v následujícím období řešit. Intervence ESF by se měly na takto indikované oblasti zaměřit a nabídnout řešení ke zlepšení situace a k eliminaci nebezpečí ohrožení konkurenceschopnosti, sociální a ekonomické stability.

1.1 Normativní rámec vzdělávání v ČR

Klíčovými právními normami upravujícími oblast vzdělávání v ČR jsou:

- Zákon č. 561/2004 Sb., (ze dne 24. září 2004) o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb.
- Zákon č. 563/2004 Sb., (ze dne 24. září 2004) o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

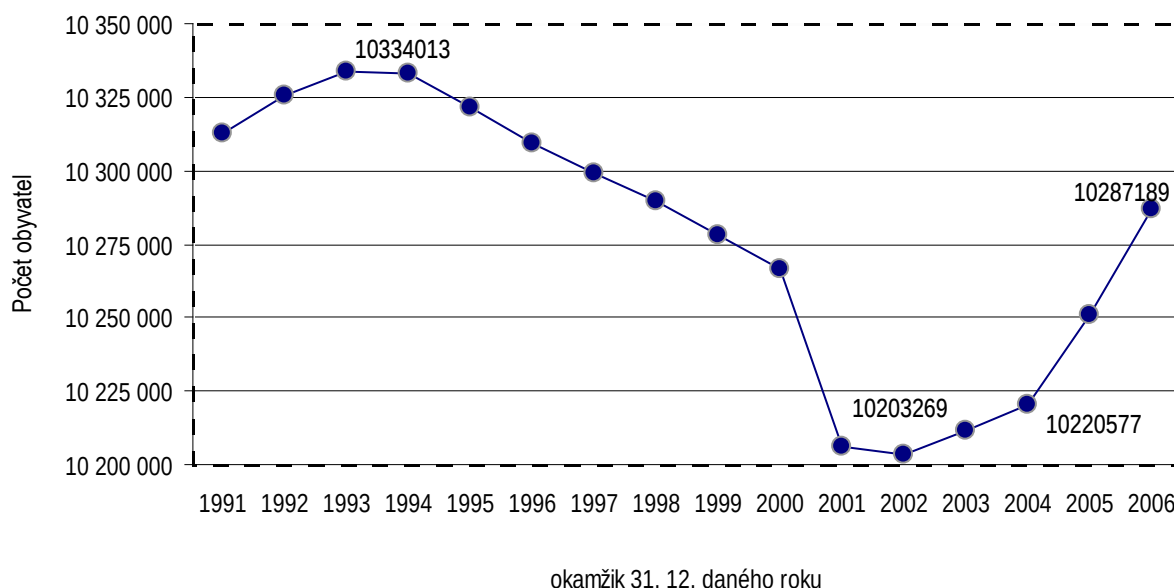
1.2 Demografická struktura populace ČR ve vztahu k vzdělávání

1.2.1 Demografický vývoj

Demografický vývoj výrazným způsobem ovlivňuje dimenzování vzdělávací soustavy a následně se projevuje na trhu práce nabídkou pracovních sil v různé kvalifikační struktuře.

Z hlediska počtu obyvatel zaznamenávala ČR od roku 1994 až do roku 2002 kontinuální pokles, od tohoto okamžiku celkový počet obyvatel mírně narůstá. Klíčovou složkou celkového přírůstku je především kladné migrační saldo, které vyvažuje záporný přirozený přírůstek (i přes jeho zlepšující se strukturu vlivem vyššího počtu živě narozených dětí v posledních letech).

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1991-2006

Zdroj: NRP na léta 2007-2013, pracovní verze

Dle projekce Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) je pro budoucí populační vývoj charakteristická nepravidelnost. Jedním z klíčových rysů je pravděpodobné pokračování poklesu počtu a podílu dětí v populaci. Podle střední varianty projekce by se měl počet dětí ve věku 0-14 let v několika následujících letech poměrně rychle snížit, a to ze současných 1,6 mil. na 1,4 mil. v roce 2010. Tato skutečnost v sobě zahrnuje riziko v podobě menšího výběru, např. jedinců schopných absolvovat vysokoškolské studium a návazně vykonávat profesně náročná povolání. Z tohoto důvodu lze predikovat problémy spojené se zajištěním dostatečného počtu vysokoškolsky vzdělaných odborníků pro trh práce.

1.2.1.1 Věková struktura obyvatel

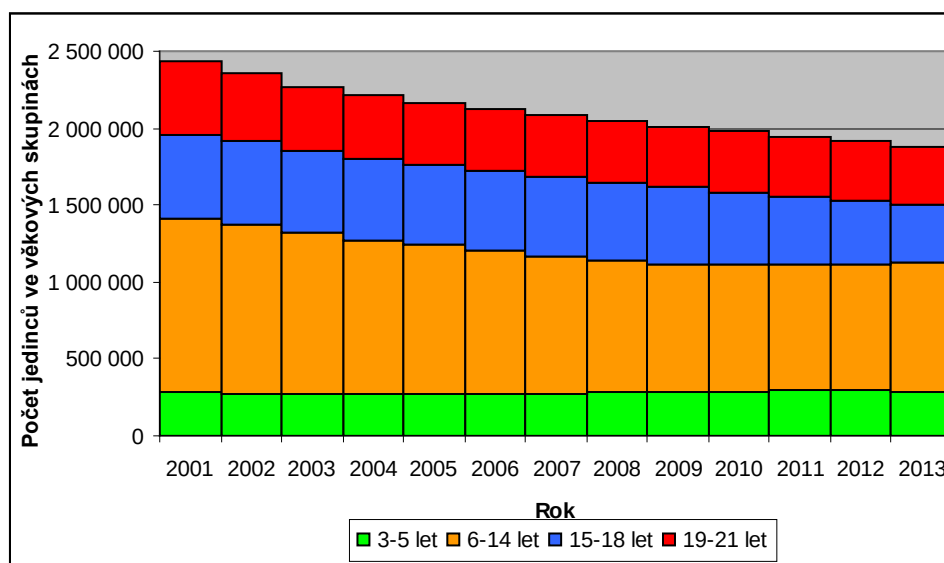
Ve věkové struktuře obyvatel ČR dochází k závažným změnám, souvisejícím s propadem porodnosti a prodlužováním střední délky života. Populace ČR stárne, výrazně klesá zastoupení dětské složky (0 až 14 let). V posledním desetiletí ubylo přes 420 tisíc dětí (populace 0–14 let), na druhou stranu se rozrůstá věková skupina obyvatel starších 65 let.

1.2.1.2 Projekce věkových skupin

Z grafu č. 2 je patrný trend snižování celkového počtu jedinců ve věkových skupinách (15-18 a 19-21 let), naopak v základních školách nastane v horizontu roku 2013 spíše mírný nárůst počtu žáků. Pokles počtu žáků v současném období se týká zejména kapacit základních škol, v menší míře i škol středních. Institucí terciárního vzdělávání² se nepříznivý demografický trend dotkne s jistým časovým zpožděním.

² Termínem terciárního vzdělávání rozumíme jak vyšší odborné vzdělávání, tak vzdělávání vysokoškolské.

Graf 2: Projekce věkových skupin relevantních pro oblast počátečního vzdělávání

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, MŠMT 2005

1.2.1.3 Vzdělanostní struktura populace ČR

Vzdělanostní struktura populace ČR starší 15 let se vyznačuje vysokým počtem osob se středním vzděláním. V kategorii osob se středním vzděláním s maturitou převažují ženy a v kategorii střední vzdělání bez maturity převažují muži. Podíl osob se základním vzděláním (popř. bez vzdělání) soustavně klesá a naopak vzestupný trend je u podílu vysokoškolského vzdělání. V této kategorii je významný růst vysokoškolsky vzdělaných žen (11,6 % v roce 2005 oproti 5,4 % v roce 1993), u mužů je tento růstový trend výrazně pomalejší. Přesto je podíl vysokoškolsky vzdělaných osob stále nižší než v zemích EU (viz kapitola 1.3.4.4).

Z hlediska vzdělanostní struktury zaměstnaných lze sledovat pozitivní trend, který souvisí s růstem kategorie osob se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním a naopak klesající počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity a se základním vzděláním. Tyto změny plně souvisí se změnami vzdělanostní struktury obyvatelstva a můžeme očekávat, že trend bude v tomto směru dále pokračovat.

V následující tabulce je uveden přehled struktury obyvatelstva ČR podle stupně vzdělání a věkových skupin za rok 2005. Z tabulky plyne, že v roce 2005 bylo ještě stále nejčastější kategorií střední vzdělání bez maturity (3 283,1 tis.). Tato skupina je rovněž nejčastěji postižena nezaměstnaností. Z celkového počtu vysokoškolsky vzdělané populace 907,1 tis. je nezaměstnaných 16,6 tis.

Tabulka 1: Bilance obyvatelstva a jeho struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů v roce 2005 v tis. osob

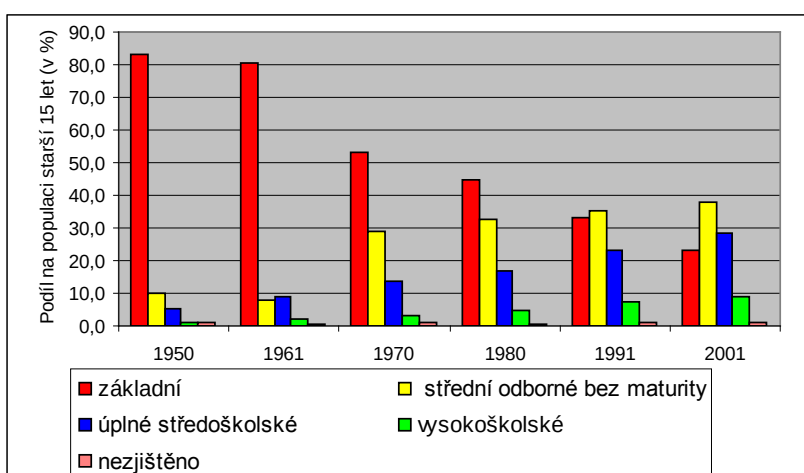
ukazatel	obyvatelstvo celkem	v tom					
		aktivní		neaktivní			
		zaměstnaní	nezaměstnaní	celkem	z toho		
					důchodci	studenti	rodičovská dovolená
Celkem	10 229,3	4 764,0	410,2	5 055,1	2 212,3	858,0	161,9
z toho muži	4 987,4	2 705,5	186,7	2 095,2	828,2	427,6	1,3
ženy	5 241,9	2 058,5	223,5	2 959,9	1 384,1	430,4	160,5
nejvyšší dosažené vzdělání							
základní	1 733,5	271,5	98,9	1 363,0	716,4	565,9	8,2
střední bez maturity	3 283,1	2 026,8	198,7	1 057,6	861,4	25,1	53,1
střední s maturitou	2 779,6	1 770,6	95,9	913,1	493,0	247,8	76,7
vysokoškolské	907,1	694,6	16,6	195,8	130,9	19,0	23,8
bez vzdělání	11,5	0,3	-	11,2	10,0	0,2	-
děti do 15ti let	1 513,3	-	-	1 513,3	-	-	-
nezjištěno	1,3	0,2	-	1,1	0,6	0,1	0,1
věkové skupiny							
0-14	1 513,3	-	-	1 513,3	-	-	-
15-19	654,8	32,6	25,2	596,9	1,8	584,9	0,1
20-24	702,2	338,4	63,3	300,5	5,0	239,8	12,7
25-29	876,2	639,2	59,3	177,6	9,3	31,7	70,2
30-34	841,9	670,5	50,5	120,9	11,3	1,3	58,1
35-39	686,5	587,3	42,0	57,2	12,6	0,2	16,5
40-44	679,4	593,7	40,7	45,0	19,9	-	3,9
45-49	689,5	600,3	41,9	47,4	31,5	-	0,1
50-54	779,0	641,3	52,5	85,2	62,0	0,0	0,1
55-59	771,0	475,0	29,0	267,0	248,3	-	0,2
60-64	590,0	131,7	4,1	454,2	443,7	-	-
65 a více	1 445,6	54,1	1,7	1 389,8	1 366,9	-	-
kraj							

Hl. m. Praha	1 173,1	615,2	22,4	535,5	232,2	101,2	18,3
Středočeský	1 148,6	550,6	30,4	567,7	252,1	90,0	19,3
Jihočeský	626,2	300,7	15,9	309,5	140,0	53,2	8,2
Plzeňský	549,8	269,8	14,5	265,6	116,3	45,4	9,2
Karlovarský	304,8	144,3	17,7	142,9	59,6	22,3	5,0
Ústecký	823,3	357,9	60,9	404,5	170,7	59,4	13,1
Liberecký	427,9	201,7	14,0	212,3	91,0	32,7	9,5
Královéhradecký	547,3	257,0	12,9	277,4	123,2	49,6	7,6
Pardubický	505,2	235,3	14,1	255,8	105,4	42,5	6,8
Vysočina	515,5	236,7	17,2	261,6	113,5	49,0	6,7
Jihomoravský	1 125,7	513,9	45,2	566,5	257,3	98,7	18,4
Olomoucký	635,9	282,8	31,4	321,7	141,0	55,0	12,6
Zlínský	590,3	262,6	27,4	300,3	132,2	54,2	10,8
Moravskoslezský	1 255,7	535,6	86,4	633,7	277,9	104,9	16,3

Zdroj: ČSÚ

Zajímavé je rovněž srovnání vývoje vzdělanostní struktury populace ČR od 50. let minulého století, kdy došlo k poměrně významným změnám směrem k vyššímu stupni dosaženého vzdělání. To dokumentuje následující graf:

Graf 3: Vývoj vzdělanostní struktury obyvatel ČR

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, MŠMT 2005, upraveno pro potřeby OP VK.

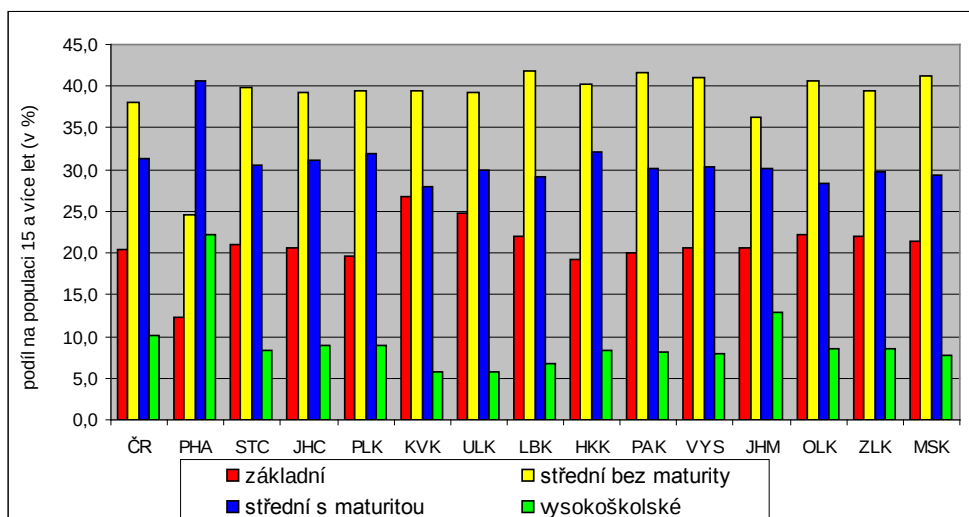
Z uvedeného grafu je patrný růst významu středního a vysokoškolského vzdělávání, který odráží měnící se strukturu ekonomiky a kontinuální posilování důležitosti znalostí pro trh práce.

Vzdělanostní struktura je ovlivňována staršími věkovými ročníky, ve kterých je velký podíl osob s nižším stupněm vzdělání, zatímco počet absolventů vysokoškolského studia se začal zvyšovat teprve počátkem 90. let minulého století.

1.2.1.4 Vzdělanostní struktura populace v regionech ČR

Jedním ze základních ukazatelů kvality pracovní síly je podíl osob podle nejvyššího dosaženého vzdělání.

Graf 4: Vzdělanostní struktura populace ČR podle krajů (2005)

Zdroj: VŠPS ČSÚ, rok 2005

Vysvětlivky: PHA – Praha, STC – Středočeský kraj, JHC – Jihočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj, KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, LBK – Liberecký kraj, HKK – Královéhradecký kraj, PAK – Pardubický kraj, VYS – Kraj Vysočina, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, ZLK – Zlínský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj.

Tabulka 2: Vzdělanostní struktura populace ČR dle krajů (2005)

2005	Základní	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vysokoškolské
Hl. m. Praha	12,9	23,7	41,0	22,4
Středočeský	19,7	40,3	31,8	8,1
Jihočeský	20,1	38,6	32,6	8,7
Plzeňský	20,2	39,3	32,0	8,5
Karlovarský	26,4	38,1	28,6	6,9
Ústecký	24,4	38,4	31,2	5,9
Liberecký	21,7	41,8	28,7	7,7
Královéhradecký	18,6	41,0	31,7	8,6
Pardubický	19,2	40,9	30,6	9,2
Vysočina	20,5	41,2	30,1	8,1
Jihomoravský	20,3	35,4	31,8	12,5
Olomoucký	20,2	40,8	29,1	9,9
Zlínský	20,7	39,5	30,6	9,2
Moravskoslezský	22,2	40,9	28,5	8,4

Zdroj: ÚIV, 2005

Podle výběrového šetření pracovních sil (dále jen „VŠPS“) bylo v roce 2005 bez vzdělání, nebo dosáhlo pouze základního vzdělání cca 17 % populace ČR ve věku 15 a více let, přičemž v regionálním pohledu je situace nejméně příznivá v Karlovarském kraji a Ústeckém kraji, naopak nejlépe je na tom Praha a Královéhradecký kraj. Zastoupení středního vzdělání bez maturity v populaci ČR přesahuje 30 % a vykazuje minimální variační rozpětí (bez započtení Prahy). Vysokoškolské vzdělání mělo podle VŠPS 8,9 % populace, přičemž nejvyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob bylo v uvedeném období v Praze (22,4 %), nejméně příznivá situace je v Karlovarském kraji a Ústeckém kraji. Příčiny je nutné hledat jak v dominantním postavení hlavního města Prahy z hlediska kapacit vysokoškolských institucí a jejich dlouholeté tradice, tak i v pestrosti nabídky pracovních příležitostí, kterou ještě umocňuje koncentrace státní správy a řídicích struktur řady domácích komerčních subjektů a bezpočtu národních zastoupení zahraničních firem.

Z uvedené statistiky však nejsou patrné významné rozdíly ve vzdělanostní struktuře na úrovni mikroregionů. Na základě studie vypracované v roce 2006 bylo v ČR identifikováno 167 lokalit se sociálně vyloučenou romskou komunitou, ve kterých žije 60 000 – 80 000 osob (0,8 % veškeré populace ČR). Největší koncentrace takto sociálně vyloučených lokalit je v Ústeckém kraji a dále pak též v Moravskoslezském kraji. Podíl osob s pouze základním vzděláním se v těchto lokalitách pohybuje okolo 90 %.

1.2.1.5 Vliv vzdělanostní struktury na zaměstnanost a zaměstnatelnost

Z hlediska zaměstnanosti patří mezi nejproblematictější skupinu nízkokvalifikovaní pracovníci a mladí lidé bez praxe, zejména absolventi škol a mladiství po ukončení základní školy, kteří obtížně nacházejí uplatnění na trhu práce. V červnu 2006 činil podíl osob do 25 let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání 17,2 %. Nejrizikovější skupinou jsou mladiství bez vzdělání nebo s neúplným vzděláním, popř. základním vzděláním. Nejčastější příčiny nezaměstnanosti mladých jsou především nedostatečná praktická zkušenost, nízká kvalifikace, nedostatečné jazykové znalosti, nesoulad mezi kvalifikací absolventů a požadavky na kvalifikaci pracovních sil na trhu práce z hlediska struktury i obsahu.

Další problematickou skupinou je skupina starších osob, tedy osob nad 50 let věku. Na celkové nezaměstnanosti se tyto osoby podílejí 26 % a tendence tohoto ukazatele je rostoucí. Mezi významnou příčinu tohoto stavu patří velmi často neadekvátní vzdělání těchto osob ve vztahu k dynamicky se měnícím podmínkám na trhu práce a chybějící pracovní dovednosti, které konkrétní pracovní místo vyžaduje. Navíc skupina starších pracovníků se nejméně podílí na dalším vzdělávání.

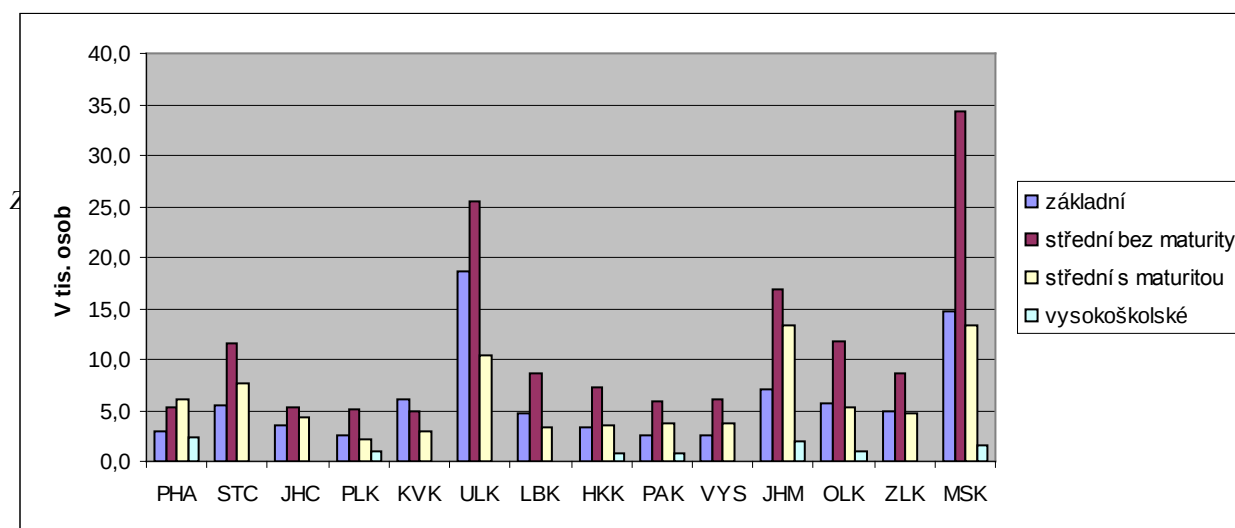
Problematicčnost uplatnění pracovníků s nízkým dosaženým stupněm vzdělání je možno dokumentovat v následující tabulce.

Tabulka 3: Nezaměstnanost dle dosaženého stupně vzdělání (2.Q.2006)

Stupeň vzdělání	počet	podíl v %
Bez vzdělání	853	0,2
Neúplné základní	2 222	0,5
Základní vzdělání	142 195	31,5
Nižší střední vzdělání	392	0,08
Nižší střední odborné vzdělání	9 697	2,1
Střední odborné s výučním listem	177 403	39,3
Střední a střední odborné bez maturity a výučního listu	4 427	0,9
Úplné střední vzdělání	13 978	3,1
Úplné střední odborné s maturitou bez výučního listu	64 406	14,2
Úplné střední odborné s maturitou s výučním listem	16 800	3,7
VOŠ	2 309	0,5
Bakalářské	2 036	0,5
Magisterské	13 987	3,1
Doktorandské	401	0,08
Celkem	451 106	100,0

Zdroj: čtvrtletní statistika nezaměstnanosti, 2. čtvrtletí 2006, MPSV

Graf 5: Nezaměstnanost v krajích podle dosaženého vzdělání (4. čtvrtletí 2006)

Vysvětlivky: PHA – Praha, STC – Středočeský kraj, JHC – Jihočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj, KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, LBK – Liberecký kraj, HKK – Královéhradecký kraj, PAK – Pardubický kraj, VYS – Vysočina, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, ZLK – Zlínský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj.

Nezaměstnanost ve skupině osob se základním vzděláním je nejvyšší v kraji Ústeckém (18,7 %) a Moravskoslezském (14,6 %), naopak nejnižší v kraji Pardubickém (2,5 %), Plzeňském (2,6 %) a Kraji Vysočina (2,6 %).

Nejvyšší počet nezaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity je evidován v kraji Moravskoslezském (34,4 %) a Ústeckém (25,5 %), relativně vysoký je také v kraji Jihomoravském (16,8 %). Naopak nejnižší počet nezaměstnaných osob s tímto vzděláním je v kraji Karlovarském (4,8 %) a Plzeňském (5,1 %).

Nezaměstnanost ve skupině osob s dokončeným středním vzděláním s maturitou je nejvyšší v kraji Moravskoslezském (13,4 %) a Jihomoravském (13,3 %), nejnižší naopak v kraji Plzeňském (2,1 %) a Karlovarském (2,9 %).

Nezaměstnané vysokoškolsky vzdělané osoby se nejvíce vyskytují v Praze (2,3 %). V řadě krajů (kraje Středočeský, Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Zlínský a Kraj Vysočina) je podíl této skupiny nezaměstnaných velice nízký, a to pod úrovní 1,0 %.

Z tohoto výčtu vyplývá, že nejvyšší nezaměstnanost obecně se vyskytuje v Moravskoslezském, respektive Ústeckém kraji.

Tabulka 4: Míra nezaměstnanosti absolventů škol v dubnu 2006 (v %)

2006	Vyučení	Vyučení s maturitní zkouškou	Střední odborná škola s maturitní zkouškou	Gymnázium	Vyšší odborná škola
Celkem ČR	15,7	14,0	11,0	4,4	9,1
Hl. m. Praha	6,4	7,0	5,0	1,7	3,9
Středočeský	11,8	8,7	8,9	3,7	6,2
Jihočeský	11,3	10,7	8,7	3,2	8,7
Plzeňský	7,7	7,1	7,4	4,7	8,7
Karlovarský	13,1	14,7	11,9	4,2	0,0
Ústecký	22,7	16,9	14,9	8,8	9,1
Liberecký	11,0	7,9	8,5	3,3	13,6
Královéhradecký	12,6	9,5	7,7	4,5	12,0
Pardubický	13,3	9,8	10,4	5,2	11,2
Vysočina	15,7	16,9	12,7	5,8	9,3
Jihomoravský	18,8	15,9	13,0	5,1	15,6
Olomoucký	15,2	16,4	13,2	4,6	13,9
Zlínský	17,6	18,4	12,5	3,2	9,8
Moravskoslezský	27,2	24,1	17,4	6,4	11,1

Zdroj: Nezaměstnanost absolventů středních a vyšších odborných škol – Národní ústav odborného vzdělávání – 2006

1.3 Systém vzdělávání v ČR

1.3.1 Délka vzdělávání

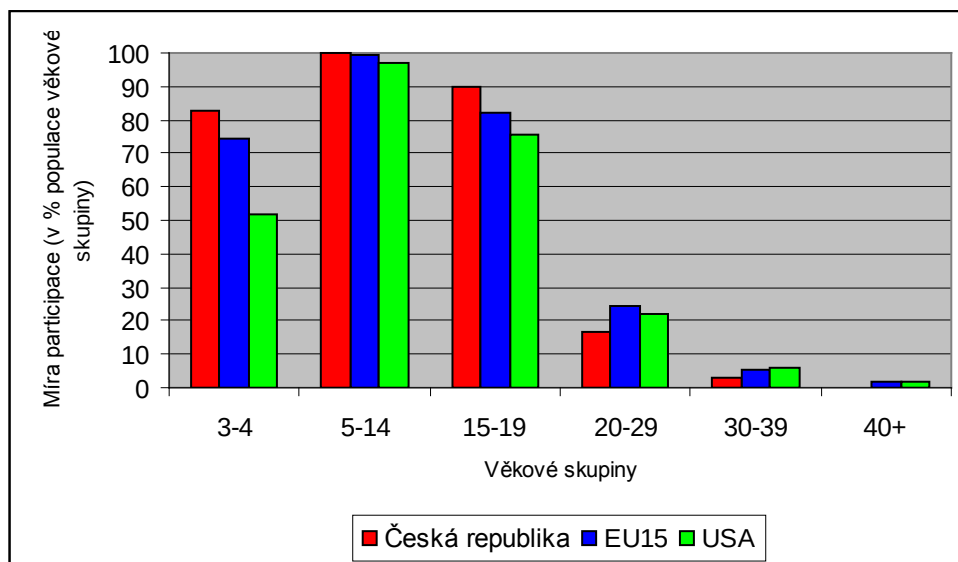
Průměrná délka vzdělávání se od roku 1999 prodloužila z 15,5 roku na 16,5 roku v roce 2003, v porovnání s průměrnou délkou vzdělávání v EU je však nadále v ČR nižší.

1.3.2 Míra participace na vzdělávání

Z hlediska míry participace lze konstatovat poměrně solidní míru participace (srovnatelnou s nejnáspěšnějšími zeměmi OECD) na vzdělávání zejména u základního a středního vzdělávání (míra participace prakticky 100 %) ve věku žáků a studentů do 20 let. Zejména u vyšších

věkových skupin a vysokoškolského vzdělávání však již existují markantní rozdíly mezi mírou participace v ČR, průměrem EU a nejvyspělejšími zeměmi OECD (viz následující graf).

Graf 6: Míra participace na vzdělávání (v % populace příslušné věkové skupiny)

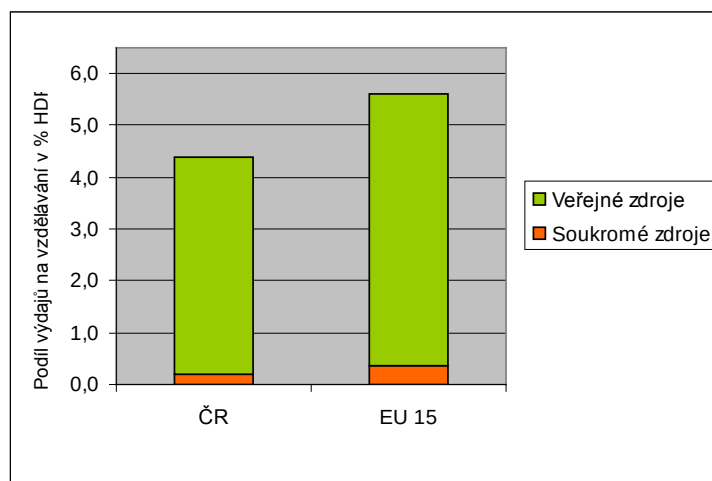

Zdroj: OECD, *Education at a Glance*, 2005, upraveno DHV ČR

1.3.3 Výdaje na vzdělávání

Ve výdajích na vzdělávání ČR nadále zaostává za evropskou úrovní – průměr EU 15 je cca 5,4 % HDP, přičemž podíl zdrojů vynakládaných v ČR je ekvivalentní 4,4 % HDP.

Graf 7: Výdaje na vzdělávání (v % HDP)

Zdroj: OECD, *Education at a Glance*, 2005, data za rok 2002, upraveno DHV ČR

1.3.4 Systém počátečního vzdělávání

1.3.4.1 Základní vzdělávání

Přístup k základnímu vzdělávání je v ČR univerzální a míra účasti na vzdělávání dosahuje na 1. stupni základní školy téměř 100 %. Do základního vzdělávání vstupují děti šestileté s tím, že ve skutečnosti nastupuje 24 % z dětí sedmiletých³ a 1 % z dětí pětiletých.

Předpokládaný počet žáků základních škol (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, které představují cca 4 % z celku) by se měl od roku 2004/2005 do roku 2013 snížit o cca 13,6 % (o 130,4 tis.); na 1. stupni základní školy ubudou cca 3 %, ale na 2. stupni téměř čtvrtina žáků. V úbytku žáků se projevuje nejen snižování stavu mladších věkových skupin obyvatelstva, ale i odchody žáků do šestiletých a osmiletých gymnázií a konzervatoří, které se v průměru za ČR pohybují na úrovni 10 % (z žáků 5. a 7. ročníků základní školy). Jejich počet by se měl postupně snižovat z dnešních cca 11,9 tis. žáků na cca 9 tis. žáků v roce 2013.⁴

Ve školním roce 2005/2006 připadalo na 1 učitele 14,5 žáků (ve všech typech škol), přičemž v pedagogickém sboru dominují ženy (více než 83,5 %). Celková kapacita základních škol dosahovala ve školním roce 2004/2005 1,3 mil. míst a byla v tomto období využita ze 70,6 %. Pro optimální využití (alespoň 80 %) by bylo potřeba snížit jejich celkovou kapacitu o 23,6 %.⁵

Následující tabulka udává přehled počtu základních škol, žáků a učitelů v jednotlivých krajích ve školním roce 2005/2006.

Tabulka 5: Základní školy v krajích ve školním roce 2005/2006*)

	Základní školy	Žáci	Učitelé
Česká republika	3 741	881 676	63 158
Hl. m. Praha	215	81 246	5 770
Středočeský	466	98 547	6 990
Jihočeský	231	55 574	3 930
Plzeňský	204	45 883	3 279
Karlovarský	98	26 639	1 944
Ústecký	244	73 874	5 379
Liberecký	179	38 348	2 854
Královéhradecký	252	48 599	3 568
Pardubický	231	45 805	3 241
Vysočina	251	48 364	3 431
Jihomoravský	441	96 666	6 873
Olomoucký	280	55 411	4 097
Zlínský	232	52 655	3 723
Moravskoslezský	417	114 065	8 079

Zdroj: ČSÚ – statistické ročenky krajů 2006

*) Počet škol a žáků jsou data za běžné školy, počet učitelů je údaj za všechny školy (včetně speciálních základních škol a základních škol při ZÚV⁶)

³ Sedmileté děti vstupují do vzdělávacího systému z důvodu odkladu povinné školní docházky.

⁴ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2005.

⁵ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2005.

⁶ Zařízení ústavní výchovy

Výsledky dosahované žáky na konci povinné školní docházky dosahují v mezinárodním srovnání průměrných až nadprůměrných výsledků v matematice, nadprůměrných výsledků v přírodovědných předmětech, avšak podprůměrných až průměrných výsledků v úrovni čtenářské gramotnosti (PISA 2003).

1.3.4.2 Vzdělávání jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami

Jedinci, jimž jejich handicap znemožňuje dosažení příslušné vzdělanostní úrovně standardními pedagogickými postupy, jsou často vzděláváni ve speciálních školách. Síť speciálních základních škol a škol při ZÚV (včetně speciálních tříd v běžných školách) je v současné době poměrně hustá a zajišťuje dostupnost pro většinu handicapovaných žáků. Žáci se zdravotním postižením jsou v maximální možné míře integrováni do běžných typů škol nebo do speciálních tříd v rámci běžných škol.

Počet žáků speciálních škol zaznamenal od roku 1995/1996 mírný pokles, který je způsoben jednak poklesem populační křivky, jednak sílící integrací handicapovaných dětí (bez ohledu na druh handicapu) do běžných škol.

V roce 2005/2006 vyučovaly speciální školy 34,9 tis. žáků. Celkově speciální školy navštěvuje 6 % dětí ve věku povinné školní docházky. V průběhu let se měnila i struktura žáků speciálních škol podle druhu postižení. Klesal především podíl žáků mentálně postižených, na druhou stranu narůstal podíl žáků s kombinovaným postižením.

I když postupně klesal podíl mentálně postižených, ve školním roce 2005/2006 tvořil 76,5 % žáků speciálních základních škol a škol při ZÚV, 11 % žáků je kombinovaně postiženo.

Žáci se sociálním znevýhodněním se často potýkají s problémy ve vzdělávání i v případech, že jejich intelekt dává předpoklady pro lepší studijní výsledky. Poměrně častým jevem zůstává umisťování romských žáků do základních škol praktických.

1.3.4.3 Střední vzdělávání

Nízká míra porodnosti v uplynulých letech postihne i početnost patnáctileté mládeže, která bude v průběhu programového období 2007-2013 vstupovat do středních škol. Zájem o střední vzdělávání v rámci populačního ročníku v denní formě studia i nadále poroste.

Míra účasti mládeže na středním vzdělávání je velmi vysoká a v roce 2004/2005 dosáhla 92,4 % podílu z patnáctileté až osmnáctileté mládeže, tj. 96,5 % včetně nástavbového studia. Již dnes je tak překročen cíl, který si uložila EU v Lisabonském procesu do roku 2010.

Mezi přihlášenými a přijatými žáky do jednotlivých druhů středních škol je určitý nesoulad; zvyšuje se zájem o střední vzdělávání s maturitní zkouškou a výrazně se snižuje zájem o střední vzdělávání s výučním listem.

S růstem počtu žáků gymnázií se zvyšuje potřeba posilovat počty členů pedagogického sboru. V učitelských sborech je nutné vyvážit vzájemný poměr mužů a žen, kde stále přetrvává neopodstatněně vysoký podíl žen. Bez růstu počtu učitelů by došlo do roku 2013 k neúměrnému zvýšení počtu žáků připadajících na jednoho učitele. Naopak u středních odborných škol by mělo v daných letech docházet k celkovému snižování pedagogických sborů. Naplněnost gymnázií se již v roce 2003/2004 pohybovala na úrovni téměř 89 %, proto je nezbytné navyšování jejich počtu. Řešením je využití uvolňovaných kapacit středních odborných škol, které jsou v roce 2003/2004 využity na 76 %, a rýsuje se potřeba jejich úbytku o cca 8,8 % do roku 2013

a zejména využití kapacit středních odborných učilišť, která jsou využívána na 70,6 % a předpokládaný úbytek by u nich měl dosáhnout téměř 21 %.

Tabulka 6: Gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště v krajích ve školním roce 2005/2006*)

ČR, kraje	Gymnázia			Střední odborné školy			Střední odborná učiliště			
	školy	žáci	učitelé	školy	žáci	učitelé	školy	žáci	učitelé	mistři odborné výchovy
Česká republika	350	144 348	10 980	798	224 408	18 273	548	189 742	18 099	9 059
Hl. m. Praha	60	24 087	1 976	95	32 439	2 546	50	19 138	1 654	783
Středočeský	34	12 924	974	75	19 029	1 522	57	15 772	1 644	850
Jihočeský	24	9 006	699	59	14 051	1 190	40	13 036	1 242	587
Plzeňský	14	6 526	465	32	11 442	887	30	10 044	944	491
Karlovarský	9	3 448	247	24	6 335	520	26	6 097	523	255
Ústecký	24	9 039	692	73	18 644	1 464	51	16 322	1 525	785
Liberecký	13	4 843	369	41	8 456	742	25	8 846	763	412
Královéhradecký	18	7 485	555	51	12 247	1 020	34	9 903	986	501
Pardubický	20	7 204	534	42	11 418	937	32	8 712	862	443
Vysočina	18	6 871	509	39	11 068	909	31	10 189	979	476
Jihomoravský	40	18 171	1 385	83	23 794	2 022	48	22 871	1 942	887
Olomoucký	20	9 937	736	46	13 167	1 049	37	12 272	1 344	667
Zlínský	15	7 870	574	50	14 030	1 146	30	12 081	1 228	634
Moravskoslezský	41	16 937	1 266	88	28 288	2 319	57	24 459	2 464	1 289

Zdroj: ČSÚ – statistické ročenky krajů 2006

*) Počet škol a žáků jsou data za běžné školy, počet učitelů je údaj za všechny školy (včetně speciálních středních škol).

Gymnaziálním vzděláváním prošel v roce 2005/2006 největší podíl žáků v Praze a dále pak v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském a Středočeském, nejméně v kraji Karlovarském a Libereckém. Ve středních odborných školách studuje největší počet žáků v Praze, v Moravskoslezském kraji a Jihomoravském kraji, nejméně v kraji Karlovarském a kraji Libereckém.

Ve středních odborných učilištích studuje ve školním roce 2005/2006 největší podíl žáků v krajích Moravskoslezském, Jihomoravském a také v Praze, naopak nejmenší podíl náleží krajům Karlovarskému, Libereckému a Pardubickému.

Ve školním roce 2005/2006 byl v maturitních oborech největší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém a Jihočeském (v roce 2004/2005 to byly Kraj Vysočina a Pardubický kraj), nejmenší v krajích Olomouckém a Středočeském (v 2004/2005 v kraji Libereckém), do oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem pak byl přijat největší podíl žáků v krajích Libereckém a Karlovarském, nejmenší v krajích Zlínském a Jihomoravském. Stejně rozložení bylo i u oborů kategorie vyučení s maturitou.

Při porovnání situace ve školním roce 2001/2002 a 2005/2006 je možné ve většině krajů pozorovat nárůst podílů žáků nově přijatých do 1. ročníků gymnázií, přičemž k nejvýraznějšímu nárůstu došlo v kraji Olomouckém (+ 2,6 %), v Praze (+ 2,1 %) a kraji Zlínském (+ 1,6 %). K poklesu podílu došlo pouze v krajích Plzeňském (- 1,3 %), Královéhradeckém (- 0,5 %), a dále v krajích Jihočeském a Libereckém (oba kraje - 0,3 %).

Oproti školnímu roku 2001/2002 došlo ve školním roce 2005/2006 ve všech krajích ke zvýšení podílů žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů středních odborných škol zakončených maturitní zkouškou. K nejvýraznějšímu zvýšení došlo v krajích Jihočeském (+ 4,5 %) a Jihomoravském (+ 4,4 %), k nejmenšímu naopak v krajích Olomouckém (+ 0,6 %) a Pardubickém (+ 0,8 %). Podíl žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů středních odborných škol bez maturitní zkoušky se ve většině krajů snížil, nejvýrazněji v krajích Karlovarském (- 1,8 %), Moravskoslezském (- 0,8 %) a v Praze (- 0,8 %). K nepatrnému zvýšení podílu došlo pouze v kraji Jihočeském a Kraji Vysočina (oba kraje + 0,1 %).

Při sledování vývoje ve školním roce 2001/2002 a 2005/2006 je zřetelný pokles podílu žáků přijímaných do oborů poskytujících výuční list ve všech krajích, nejvíce v krajích Jihomoravském (- 5,5 %) a Moravskoslezském (- 5,0 %), nejméně pak v krajích Pardubickém (- 3,0 %) a Středočeském (- 3,2 %). Naopak u podílu žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů středních odborných učilišť zakončených maturitní zkouškou je možné sledovat určitý nárůst ve všech krajích kromě Jihočeského, kde se podíl ve zmíněných letech nezměnil. Nejvýraznější zvýšení je v krajích Pardubickém (+ 2,7 %) a Karlovarském (+ 2,4 %), nejméně znatelný nárůst pak v kraji Libereckém (+ 0,5 %).

V posledních letech dochází k rozšiřování počtu středních odborných škol, ve kterých je možné studovat ve vzdělávacím programu lyceum. Tyto vzdělávací programy patří do skupiny oborů obecně odborné přípravy. Lyceum je koncipováno jako odborné studium s vyšším podílem všeobecného vzdělávání ve srovnání s běžným studiem ve střední odborné škole. Absolvent lycea je připraven k terciárnímu studiu podobně zaměřených oborů a dále získal odborné kompetence uplatnitelné i při přímém vstupu na trh práce. Národní ústav odborného vzdělávání (dále jen „NÚOV“) obsahově koordinuje vzdělávací program lyceum – zpracovává učební plány. Ve školním roce 2005/2006 byla realizována výuka v následujících zaměřeních vzdělávacího programu lyceum:

- technické
- ekonomické
- pedagogické
- Waldorfské
- zdravotnické
- přírodovědné

Tabulka 7: Vývoj počtu žáků studujících ve vzdělávacích programech lyceum

Zaměření vzdělávacího programu lyceum	Nově přijatí pro školní rok			Celkem žáků ve školním roce			Absolventi ve školním roce		
	03/04	04/05	05/06	03/04	04/05	05/06	02/03	03/04	04/05
Technické	1534	1822	2101	3971	5135	6338	249	516	785
Ekonomické	1118	1379	1845	2913	3886	5154	86	369	535
Pedagogické	410	535	583	942	1406	1768	60	58	302
Waldorfské	30	31	29	30	60	87	0	0	0
Zdravotnické	-	-	539	-	-	539	-	-	0
Přírodovědné	-	-	191	-	-	191	-	-	0
Celkem	3092	3767	5288	7856	10487	14077	395	943	1622

Zdroj: NÚOV 2005, 2006.

Tabulka 8: Počty středních škol, ve kterých se realizuje výuka ve vzdělávacím programu lyceum (podle zaměření studia)

Zaměření vzdělávacího programu lyceum	Počet škol ve školním roce	Počet škol ve školním roce
	2004/2005	2005/2006
Technické	60	66
Ekonomické	40	57
Pedagogické	18	22
Waldorfské	1	1
Zdravotnické	-	17
Přírodovědné	-	8
Celkem	119	171

Zdroj: NÚOV.

Nejvíce jsou rozšířena lycea v krajích Moravskoslezském, Karlovarském a Zlínském, nejméně pak v Ústeckém kraji, Kraji Vysočina a v Olomouckém kraji.

1.3.4.3.1 Struktura oborů středního odborného vzdělávání

Zájem uchazečů o studium odborného vzdělávání se podle statistických šetření Ústavu pro informace ve vzdělávání (dále jen „ÚIV“) za poslední 4 roky změnil jen nepatrně – přesunuje se výhradně z technických oborů do společenských věd, nauk a služeb, což je v rozporu s poptávkou na trhu práce. Ve struktuře skupin oborů došlo mezi školními roky 2001/2002 až

2004/2005 k nejvyššímu poklesu počtu přihlášených uchazečů v oborech elektrotechnika a telekomunikace, potravinářství, stavebnictví, gastronomie a hotelnictví, nejvyšší úbytek se projevil v oboru zdravotnictví a byl způsoben změnou předpokladů pro výkon povolání.

1.3.4.4 Terciární vzdělávání

1.3.4.4.1 Vyšší odborné vzdělávání

Síť vyšších odborných škol vznikala značně různorodě, a to jak z hlediska jejich počtu, tak i velikosti, oborové struktury a regionálního rozložení. V roce 2005 se vyučovaly studijní programy vyššího odborného studia ve 176 vyšších odborných školách. Většina vyšších odborných škol (dále jen „VOŠ“) koexistuje se středními odbornými školami.

Ve struktuře studujících VOŠ podle oborů KKOV jsou nejvíce zastoupeny zdravotnické obory s cca 21 %. Následují obory ekonomické a administrativní - cca 20 % a obory pedagogické včetně sociální péče cca 15 %. Významnější zastoupení je patrné ještě v oborech práva a právních činností cca 10 %. Počet studentů na technických oborech VOŠ (Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika, Stavebnictví, geodézie a kartografie a Strojírenství a strojírenská výroba) nedosahuje ani 11 %.

Rovněž regionální rozložení VOŠ je nerovnoměrné. VOŠ existují především ve velkých městech - Praha, Brno, Ostrava, České Budějovice atd. Naopak žádné zastoupení nemá vyšší odborné vzdělávání v příhraničních oblastech, např. v okresech Sokolov, Cheb a Tachov, dále v okresech Rakovník, Český Krumlov. Velmi slabé je zastoupení v některých okresech Jihomoravského kraje (např. Znojmo, Břeclav).

Tabulka 9: Vyšší odborné školy v krajích ve školním roce 2005/2006

2006	Vyšší odborné školy		
	školy	žáci	učitelé
Celkem ČR	176	28 792	1 923
Hl. m. Praha	36	6 677	453
Středočeský	18	2 425	168
Jihočeský	16	2 529	161
Plzeňský	5	1 120	80
Karlovarský	2	261	22
Ústecký	11	1 543	98
Liberecký	8	751	56
Královéhradecký	11	1 169	93
Pardubický	9	1 705	92
Vysočina	14	1 790	130
Jihomoravský	16	3 668	214
Olomoucký	7	1 357	101
Zlínský	11	1 330	89
Moravskoslezský	12	2 467	166

Zdroj: ČSÚ - statistické ročenky krajů 2006

Trend v poklesu nově přijatých do VOŠ je dán sníženým zájmem uchazečů o studium v souvislosti s rozšířením nabídky bakalářského studia vysokých škol. V relaci s počtem

absolventů maturitních oborů poklesl proti minulému roku podíl nově přijatých do oborů VOŠ z 13,9 % na 13,4 %.

Přijímání do VOŠ úzce souvisí s přijímacím řízením na vysoké školy, kam často studenti po absolvování prvního ročníku VOŠ odcházejí. Úbytek studentů mezi 1. a 2. ročníkem se u dvouletého studia pohybuje na úrovni 20 %, u tříletého 30 % a u tříapůlletého dokonce 45 %.

Ve srovnání s vysokoškolským bakalářským studiem (co do délky studia a mnohdy i úrovně dosti blízkým) jsou mezi vzdělávacími programy VOŠ a bakalářskými studijními programy vysokých škol dva zjevné rozdíly formálního charakteru: za studium se i ve státních VOŠ platí (regulované) školné a neuděluje se akademický titul. VOŠ nabízejí velmi často studijní programy výrazně prakticky zaměřené a mnohdy umožňují studium i v oborech, které žádná vysoká škola dosud nenabízí. Nezanedbatelnou roli hraje i přítomnost VOŠ v místech, kde žádná vysoká škola ani fakulta není.

Vyšší odborné vzdělání je tak často považováno za „druhořadé“ terciární vzdělávání. Toto vnímání je možno považovat za neopodstatněné, protože se jedná o terciární vzdělávání, které je určeno především prakticky zaměřeným uchazečům. Na druhou stranu při zájmu o další studium na vysoké škole je absolvent VOŠ ve stejném postavení jako absolvent střední školy s maturitou a jeho vzdělání ve VOŠ není zohledněno.

Absolventi VOŠ jsou pro výkon práce připravováni odbornou praxí realizovanou v průběhu studia, současně jsou vybaveni relativně dobrou znalostí cizího jazyka včetně znalosti odborné terminologie vztahující se ke studovanému oboru. Cizí jazyk je součástí absoltoria.

1.3.4.4.2 Vysokoškolské vzdělávání

Od roku 1990 došlo k výrazným změnám v počtu vysokých škol (dále jen „VŠ“). K 31.10.2006 bylo celkem 25 veřejných VŠ (125 fakult). Vedle veřejných VŠ existují dvě státní VŠ – Univerzita obrany v Brně a Policejní akademie České republiky v Praze. Od roku 1999 jsou novým prvkem v systému soukromé VŠ - k 31.10.2006 jich bylo již 39.

Tabulka 10: Vysoké školy veřejné a soukromé krajů k 31.10.2006

31.10. 2006	Vysoké školy						
	veřejné				soukromé		
	školy	fakulty	studenti podle místa		školy	studenti podle místa	
			výuky	bydliště		výuky	bydliště
Celkem	25	125	292 520	292 520	39	31 755	31 755
Hl. m. Praha	8	36	97 468	37 809	21	21 325	8 167
Středočeský	0	1	571	22 739	3	1 714	4 680
Jihočeský	1	7	11 403	16 497	2	670	1 231
Plzeňský	1	7	17 849	12 598	1	506	937
Karlovarský	0	1	850	5 018	1	972	1 075

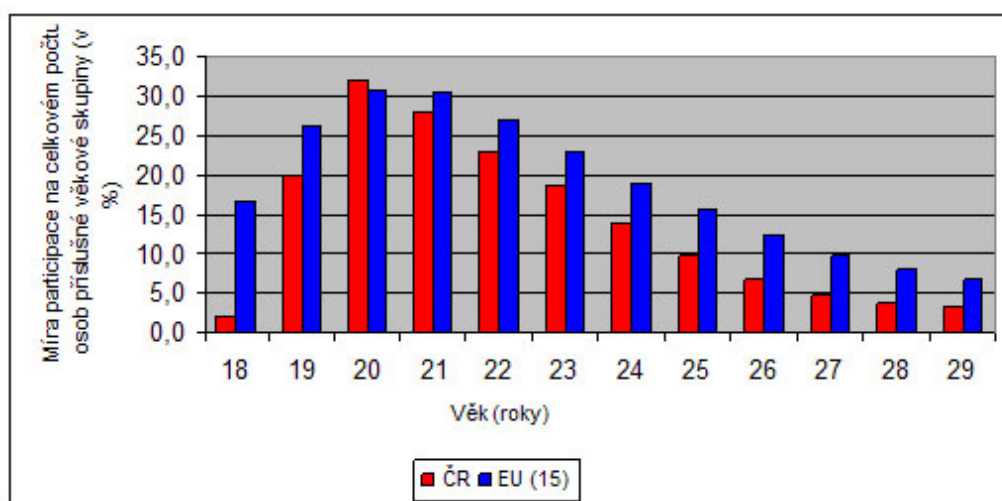
Ústecký	1	7	11 299	17 092	1	595	2 687
Liberecký	1	6	7 843	9 298	0	41	673
Královéhradecký	1	5	11 033	14 353	0	0	690
Pardubický	1	5	8 567	13 381	0	0	595
Vysočina	1	0	1 333	14 284	1	73	638
Jihomoravský	5	26	65 901	33 410	5	2 263	2 050
Olomoucký	1	7	18 889	18 109	2	780	1 141
Zlínský	1	4	9 169	19 194	1	770	765
Moravskoslezský	3	13	32 775	36 027	1	2 067	2 134
v zahraničí	-	-	-	22 711	-	-	4 292

Zdroj: ÚIV

V tabulce jsou uvedeny počty studentů veřejných a soukromých VŠ všech typů a forem studia včetně studentů ze zahraničí.

Z hlediska míry participace na terciárním vzdělávání je patrný odstup míry participace v ČR od evropského průměru (EU 15), přestože existují rozdíly v národních klasifikacích terciárního vzdělávání.

Graf 8: Míra participace na terciárním vzdělávání

Zdroj: OECD, Education at a Glance, 2005 (data za školní roky 2002/2003)

Rozdíl v míře účasti populace ČR na vysokoškolském vzdělávání s vybranými zeměmi EU je však mnohem výraznější, než tomu napovídá prostý aritmetický průměr EU 15. Např. ve Finsku dosahuje míra účasti na vysokoškolském vzdělávání populace ve věku 22 let 45 %, tj. prakticky dvojnásobné intenzity oproti úrovni v ČR.

V posledních letech se velmi výrazně zvýšil počet studentů na VŠ (od roku 1993 se počet vysokoškolských studentů ztrojnásobil).

Z celkového počtu občanů ČR hlásících se ke studiu na VŠ (127 000 uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení) v roce 2006 bylo ke studiu přijato 71 %.

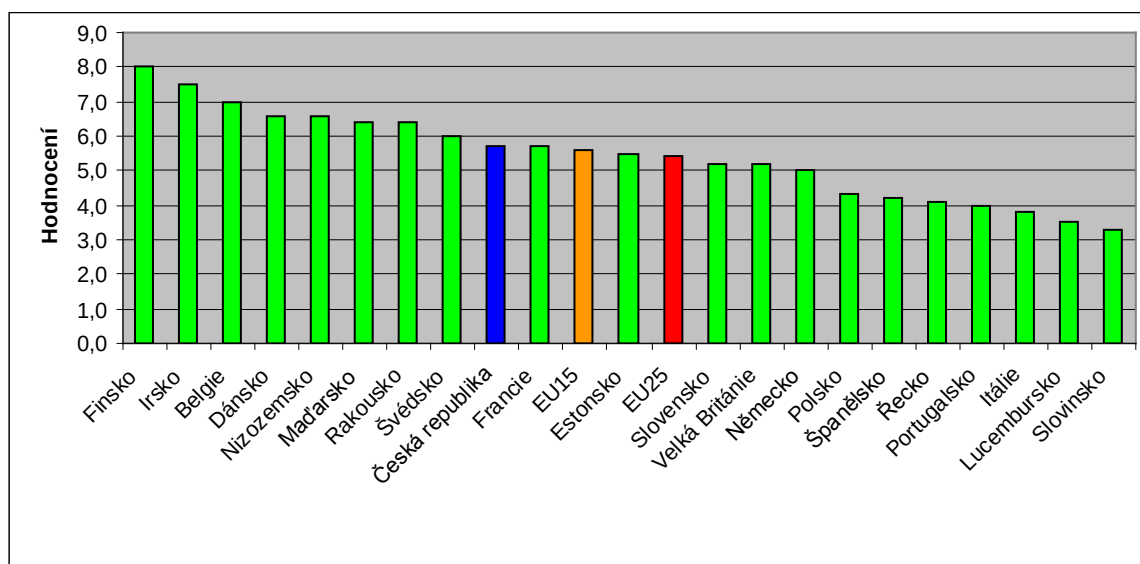
Růst počtu studentů na VŠ není provázen adekvátním zvyšováním vysokoškolských kapacit a počtu pedagogických pracovníků (mezi roky 1990 a 2002 se počet pedagogických pracovníků na VŠ zvýšil pouze o 15 %), z čehož plyne nedostatečná individualizace studia a vhodného rozložení studovaných předmětů. Omezená kapacita vypisovaných přednášek a cvičení ve svém důsledku vede k prodlužování celkové doby studia.

Vzdělávací činnost VŠ a její kvalita

Vzdělávací činnost tvoří spolu s vědeckou, výzkumnou a vývojovou činností a s činností zaměřenou na spolupráci s hospodářskou sférou hlavní činnost VŠ.

VŠ se snaží přizpůsobovat nabídku svých studijních programů aktuálním potřebám trhu práce, aby zajistily svým absolventům co nejlepší uplatnění v praxi. Za tímto účelem spolupracují s řadou českých i zahraničních firem. Přesto existují ve vzájemné spolupráci značné rezervy. Některé VŠ provádějí vlastní analýzy uplatnění svých absolventů na trhu práce a analýzy vzdělávacích potřeb relevantních podniků v daném regionu a zároveň umožňují podnikům podílet se na přípravě a obsahovém zaměření studia.

Graf 9: Kvalita vysokoškolského vzdělávání

Zdroj: World Competitiveness Yearbook, Lausanne, International Institute for Management Development, 2004

Pozn.: Hodnocení je založeno na dotazníkovém šetření, kdy oslovení experti odpovídají na otázku: „Jak kvalita vysokoškolského vzdělávání odpovídá potřebám konkurenceschopné ekonomiky?“ Hodnocení 0 – nejhorší, 10 – nejlepší.

Z hlediska kvality vysokoškolského vzdělávání patří ČR k průměru EU.

Počty studentů na VŠ

V roce 2006 studovalo na veřejných a soukromých VŠ 323 765 studentů, což bylo o 9 % více než v roce 2005. Většina studentů (66 %) studovala na VŠ v Praze, Brně a Ostravě (v Praze studovalo 37 % všech studentů, z nichž téměř 67 % bylo mimopražských). Na veřejných VŠ studovalo 90,4 % studentů, na soukromých VŠ 9,8 % studentů. V bakalářských studijních programech studovalo 57,6 %, v magisterských 36,4 % a v doktorských 7,5 % studentů. Z celkového počtu studentů na všech typech VŠ v ČR bylo v roce 2006 52,8 % žen.⁷

Tabulka 11: Vývoj počtu studentů a jejich studií na VŠ v letech 2001-2006

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Studenti	218941	224433	248087	270814	296435	323765
studia	228395	234099	258643	281702	307457	335955

Zdroj: ÚIV

Státní občanství ČR mělo v roce 2006 92,4 % studentů, cizinců v ČR studovalo 7,6 %, z toho nejvíce ze Slovenska (67 % cizinců), dále z Ruska, Ukrajiny a z Velké Británie. Cizinci jednoznačně dávají přednost studiu na veřejných VŠ (81,2 % cizinců).

Nejvyšší zájem (v absolutních počtech) je o studium skupiny studijních programů učitelství, humanitní a společenské studijní programy, technické studijní programy a ekonomické studijní programy, do kterých bylo přijímáno také nejvíce studentů.⁸

Akademičtí pracovníci VŠ

Na VŠ působilo v roce 2006 15 524 akademických pracovníků. Od roku 2002 došlo k jejich nárůstu asi o 1 700 pracovníků. Věková struktura je stále nevyhovující. Průměrný věk nově jmenovaných profesorů je nadále vyšší než 50 let. Současná kvalifikační struktura akademických pracovníků, zejména na nových VŠ, není hodnocena jako dostatečná a závažné problémy jsou především v nedostatku habilitovaných pracovníků a v jejich nevhodné věkové struktuře na převážné většině VŠ. Nedostatek kvalitních pedagogů má dopad na kvalitu výuky, výzkumu a ostatních tvůrčích činností školy.

Tabulka 12: Průměrný evidenční počet zaměstnanců VŠ)

⁷ Z celkového počtu studentů bakalářských studijních programů bylo 51 % žen, magisterských studijních programů 60,7 %, navazujících magisterských programů 54,2 % a doktorských studijních programů 39,4 % žen.

⁸ Nejvyšší úspěšnost v přijímacím řízení vykazují technické obory (90 %), zemědělské a veterinární (77,8 %) a přírodní vědy (71,2 %). S úrovní úspěšnosti v přijímacím řízení souvisí zřejmě i neúspěšnost v průběhu studia, ve které se však odráží i náročnost studia.

Kategorie zaměstnanců státního rozpočtu		Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený				
		2002	2003	2004	2005	2006
Akademičtí a vědečtí pracovníci		15 274	15 699	16 045	16 721	17 460
v tom	akademičtí pracovníci	13 846	14 220	14 623	15 016	15 524
	vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci	1 428	1 478	1 422	1 705	1 936

Zdroj: ÚIV, Statistické ročenky – zaměstnanci a mzdové prostředky

Pozn.: ¹⁾ Veřejné vysoké školy vč. kolejí a menz (bez VŠZS, VŠLS)

1.3.5 Další vzdělávání

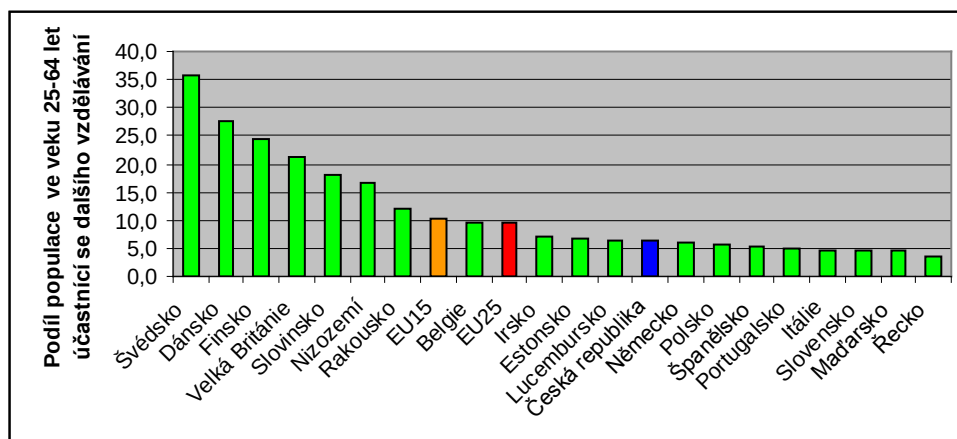
Další vzdělávání představuje velmi různorodou součást vzdělávacího systému, cílové skupiny se vyznačují naprosto odlišnými charakteristikami (z hlediska věku, postavení na trhu práce, povolání, motivace k dalšímu vzdělávání), může se odehrávat jak v ryze vzdělávacích institucích (veřejných i soukromých), tak i v rámci subjektů, které mají vzdělávání jen jako jednu z ekonomických činností – obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, neziskové organizace, podnikatelské samosprávy (hospodářské komory) a celá řada soukromých firem. Náklady na další vzdělávání mohou být hrazeny na jedné straně ze soukromých zdrojů, ale na druhé straně mohou mít veřejný charakter. Toto vše činí systém dalšího vzdělávání obtížně analyzovatelný (z důvodu neexistence dostatečně podrobných statistických dat).

V ČR dosud nebyl nastaven celkový rámec dalšího vzdělávání, který by otevřel další vzdělávání všem zájemcům, podporoval by vyšší participaci obyvatel na dalším vzdělávání a zároveň by umožnil transparentní hodnocení výstupů takového vzdělávacího procesu. Do tohoto rámce je nutné zařadit zájmové vzdělávání i neformální vzdělávání. Porovnání ukazatelů vzdělávání dospělých u nás a v zahraničí, zejména v zemích Evropské unie, zřetelně ukazuje, že vzdělávání dospělých se u nás rozvíjí mnohem pomaleji a v malé míře umožňuje dosažení formálního stupně vzdělání.

1.3.5.1 Účast dospělé populace na dalším vzdělávání

Jednotlivé členské země by podle Lisabonské strategie měly přijmout taková opatření, aby účast osob ve věku 25-64 let na vzdělávání dosáhla do roku 2010 nejméně 12,5 %. To odpovídá meziročnímu růstu o 0,5 % (současné tempo růstu je však 0,1-0,2 %).

Graf 10: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání (2004)

Zdroj: EUROSTAT- New Cronos, structural indicators, 2005

V roce 2004 toto kritérium splňovalo pouze šest zemí EU. ČR s podílem 6,3 % dospělých účastníků se dalšího vzdělávání patří mezi „horší“ členy EU, přičemž zaostává i za některými novými členy EU (Estonsko). Příčiny je možné spatřovat jak v nedostatečné nabídce dalšího vzdělávání, tak v nedostatečné podpoře z veřejných zdrojů. Rovněž také i v dosud málo přijatém konceptu celoživotního učení a motivaci k dalšímu vzdělávání (jak ze strany zaměstnavatelů, tak ze strany obyvatel ČR).

Do systému dalšího vzdělávání se v ČR zapojují především absolventi středních škol a lidé s vyšším stupněm vzdělání, tedy lidé, kteří dosahují vysokého stupně kvalifikace. Rozdíly v úrovni vzdělání jednotlivých skupin obyvatelstva se díky tomu prohlubují.

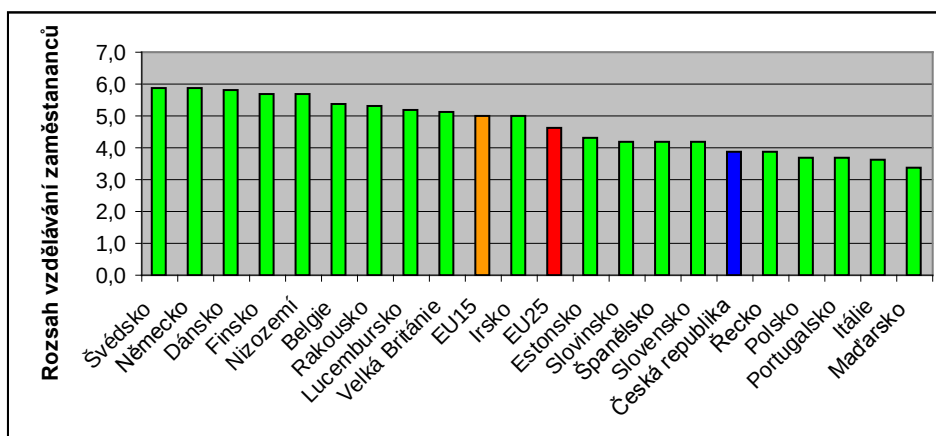
1.3.5.2 Vzdělávání zaměstnanců

Nejvyšší míru participace na dalším vzdělávání vykazuje v rámci populace ČR skupina zaměstnanců. Další vzdělávání zaměstnanců je zabezpečováno jejich zaměstnavateli. V rámci této skupiny se na dalším vzdělávání nejméně podílejí pracovníci malých a středních podniků. Největší podíl naopak zaujímají pracovníci zahraničních firem.

V mezinárodním srovnání patří ČR k zemím s nejméně příznivými hodnotami, přičemž vzdělávání zaměstnanců je lépe hodnoceno i v některých nových členských zemích EU (např. Slovensko, Slovinsko, Estonsko).

Poměrně špatné výsledky svědčí o nedostatečném vzdělávání zaměstnanců v podnicích, což zvyšuje fluktuaci zaměstnanců a ohrožuje konkurenceschopnost firem, a tím i národního hospodářství.

Graf 11: Rozsah vzdělávání zaměstnanců(2004)

Zdroj: World Economic Forum – The Global Competitiveness Report 2004-2005

Pozn.: Rozsah vzdělávání zaměstnanců je založen na mezinárodním výzkumu, kdy respondenti (firmy) odpovídali na otázku: „Jaký důraz je kladen na vzdělávání zaměstnanců?“. 1 – velký důraz, 7 – nepřikládám důležitost.

Jen asi čtvrtina českých podniků považuje vzdělávání za prioritní součást své personální politiky a rozvoj lidských zdrojů za součást strategie svého rozvoje. Ve většině rezortů neexistují ucelené způsoby vzdělávání pracovníků. Výdaje českých podniků a dalších organizací na vzdělávání pracovníků v průměru nedosahují ani poloviny analogických výdajů v západoevropských podnicích.

Rekvalifikačního vzdělávání uchazečů o práci se účastní jen asi každý dvacátý uchazeč. Ačkoliv se u nás v důsledku populačního vývoje zvyšuje podíl starších věkových ročníků obyvatelstva, není zde patrný rozvoj jejich vzdělávání.

Tento nepříznivý vývoj se může stát silnou brzdou ekonomického růstu a životní úrovně a je v příkrém rozporu s obecnými trendy, které budou ČR v budoucnu stále silněji ovlivňovat (např. internacionalizace, informatizace a stárnutí populace).

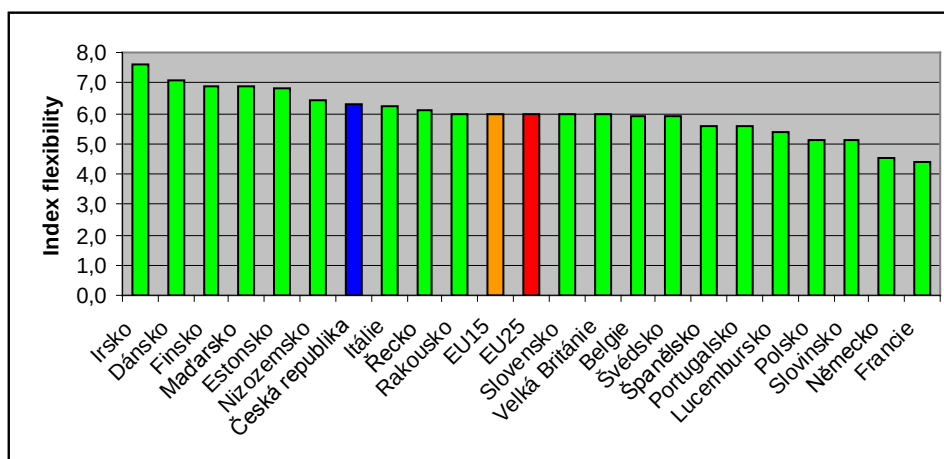
Dalšímu vzdělávání z větší části chybí náležitý právní rámec, který by upravoval kompetence a odpovědnost zainteresovaných aktérů (tj. stát, zaměstnavatelé, odbory, samospráva, profesní sdružení), pravidla financování hlavních součástí dalšího vzdělávání, finanční a nefinanční pobídky rozvoje dalšího vzdělávání a mechanismy zjišťování kvality, akreditace a certifikace dalšího vzdělávání. Nově přijatý zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2006) je v tomto směru pouze prvním krokem. Do dalšího vzdělávání je nezbytné zahrnout i neformální vzdělávání, které se uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání.

1.4 Vzdělávání a konkurenceschopnost

1.4.1 Flexibilita populace

Flexibilita populace (resp. adaptabilita lidí v ekonomice, zejména profesní a geografická migrace) ČR zaznamenala od roku 2003 poměrně solidní růst a přesunula se ze spodních pozic žebříčku srovnávaných zemí na přední místa.

Graf 12: Flexibilita populace

Zdroj: World Competitiveness Yearbook, Lausanne, International Institute for Management Development, 2004
 Pozn.: Hodnocení flexibility populace je založeno na bodování jednotlivými členy mezinárodního panelu expertů, kteří přisuzují body v závislosti na tom, jestli je míra flexibility nízká (0) nebo vysoká (10).

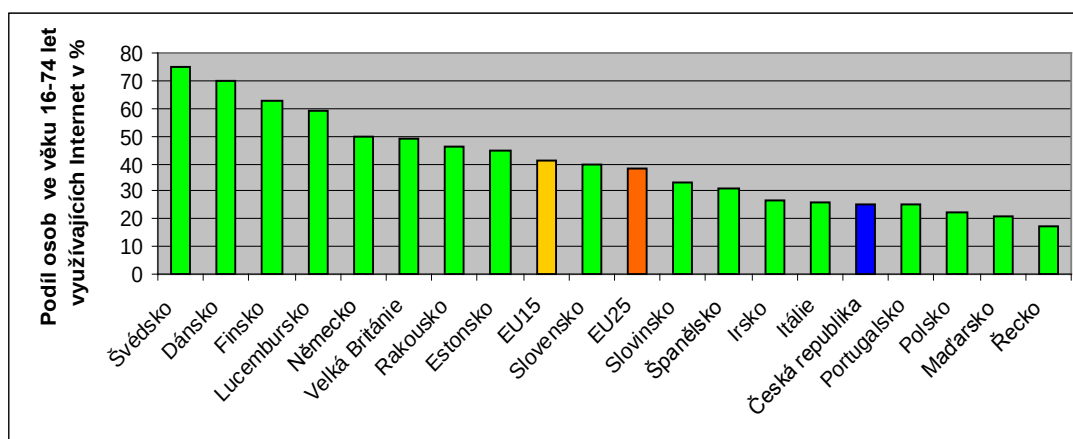
Z předchozího grafu je patrná nízká flexibilita Francie a Německa, kde se silně uplatňují regulační mechanismy trhu práce, naopak v případě Irska, Dánska, Finska, ale i ČR je markantní vliv kvality vysokoškolského vzdělávání a nepochybně i ostatních hodnocených faktorů.

1.4.2 Počítačová gramotnost a využití ICT

K tradičním formám gramotnosti (čtenářská, matematická, přírodovědná, schopnost řešit problémy) přistupuje i počítačová gramotnost, která má těsnou vazbu na využívání informačních a komunikačních technologií (dále jen „ICT“). K tomu je nutné zabezpečit nediskriminační přístup populace k výpočetní technice a k možnostem osvojit si její využívání, a tím snížit handicap, který představuje absence či nedostatek informační gramotnosti ve vztahu k pracovnímu uplatnění.

Z hlediska počítačové gramotnosti podle regionů je na tom zdaleka nejlépe hl. m. Praha, kde je více než 38 % populace starší 15 let schopno práce s počítačem. Se značným odstupem následuje Ústecký kraj (28 %), a dále pak kraje Středočeský, Jihomoravský a Olomoucký (27 %). Na opačném konci statistiky je kraj Karlovarský a Kraj Vysočina (22 %).

Graf 13: Využívání internetu

Zdroj: EUROSTAT- New Cronos, stav platný k 15.9.2005

V ČR se podíl osob využívajících internet v roce 2005 zvýšil o 5 % oproti roku 2004, přesto patří míra využívání internetu v populaci ČR k nejnižším. Míra využívání internetu je závislá na celé řadě faktorů, z nichž nejvýznamnější je vybavenost domácností osobními počítači, využití internetu v zaměstnání, vybavenost technickou infrastrukturou usnadňující připojení na internet a existence konkurenčního prostředí mezi poskytovateli, která je zárukou dostatečně nízkých cen akceptovatelných ze strany uživatelů. Těsnou vazbu vykazuje využívání internetu rovněž na vzdělanostní a věkovou strukturu populace.

K internetu je připojeno 95 % škol, z toho trvale 82 %; jen 1/3 škol je však připojena širokopásmovým připojením. V počtu všech počítačů na 100 žáků dosahujeme evropského průměru, ale zhruba jedna polovina počítačů je zastaralá; ve školách připadá na 100 žáků 4,8 počítačů, které byly vyrobeny po roce 2001. Využití ICT ve vlastní výuce je stále velmi nízké, za problematickou je považována schopnost pedagogického pracovníka využívat internet při přípravě na výuku a následně i ve vlastní výuce. Počet učitelů využívajících ICT ve výuce a v přípravě na ni je kvalifikovaně odhadován podle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2005 na cca 30 %.

Zjišťováním toho, do jaké míry široká veřejnost ovládá práci s prostředky ICT, se na úrovni EU zabývá Eurostat. Konkrétně v této oblasti pracuje s pojmy digital literacy⁹ a e-skills (Eurostat 2006). Jak je patrné z výsledků prezentovaných na jaře roku 2006, dovednost pracovat s ICT je celkově častější u mladších lidí v porovnání se staršími a u lidí s vyšším vzděláním v porovnání s těmi, kteří dosáhli nižšího stupně vzdělání. Podle zprávy Eurostatu (2006), starší osoby a osoby s nižším vzděláním častěji uvedly, že nepracují s internetem pravidelně a to samé platí pro odpověď „nikdy jsem nepoužíval/a počítač“.

Přestože uvedené zjištění asi není překvapivé, za zmínku stojí skutečnost, že v tomto ohledu je situace v ČR „nadprůměrná“, nachází se u nás větší podíl výše charakterizovaných osob, než je průměr zemí EU. Navíc je zatím ČR podle Eurostatu (2006) podprůměrná v podílu osob, které používají počítač v zaměstnání.

Pohled na ČR v mezinárodním srovnání (co se týká rozdílů v dostupnosti počítače doma podle socioekonomického postavení) naznačuje, že u nás v tomto směru existují relativně významné rozdíly. V dostupnosti počítačů ve škole jsou rozdíly podle zjištění OECD (2005) menší.

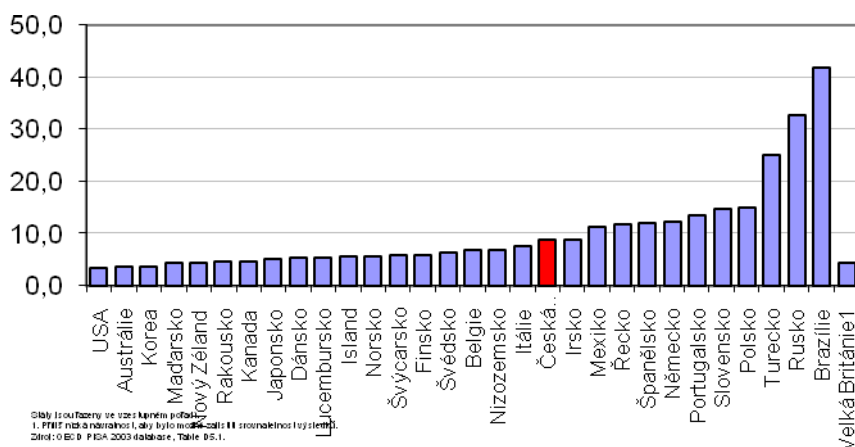
V rámci statistik OECD každoročně zveřejňovaných v publikaci Education at a Glance je věnována pozornost přístupu žáků a učitelů k počítačům ve škole. Sleduje se, jaký podíl počítačů je k dispozici žákům (ÚIV 2006).

⁹ Digital literacy se týká kritického přístupu k užívání ICT pro práci, komunikaci a volný čas. Zahrnuje především následující aspekty: užívání počítače pro vyhledávání, tvorbu, ukládání, přístup a výměnu informací; komunikaci prostřednictvím internetu.

Tabulka 13: Místo použití internetu jednotlivce v roce 2005 (v %)

	Doma	V práci	Ve škole	U přátel	Jinde
Kraj					
Hl. m. Praha	55,7	60,6	16,2	13,5	4,8
Středočeský	73,9	38,9	18,2	14,5	4,6
Jihočeský	59,2	43,9	29,1	16,5	7,9
Plzeňský	57,9	49,6	16,8	12,0	5,9
Karlovarský	76,9	24,3	21,1	20,8	7,6
Ústecký	57,0	38,6	20,4	18,0	4,7
Liberecký	56,8	31,5	17,8	20,5	17,9
Královehradecký	60,2	43,2	17,4	9,7	4,4
Pardubický	65,6	45,5	23,6	14,9	8,4
Vysočina	58,7	34,8	26,6	18,6	16,1
Jihomoravský	61,3	46,4	19,3	15,7	5,9
Olomoucký	57,4	41,3	31,4	13,5	8,2
Zlínský	59,1	43,7	27,0	6,3	7,6
Moravskoslezský	63,3	31,3	26,3	11,8	5,3

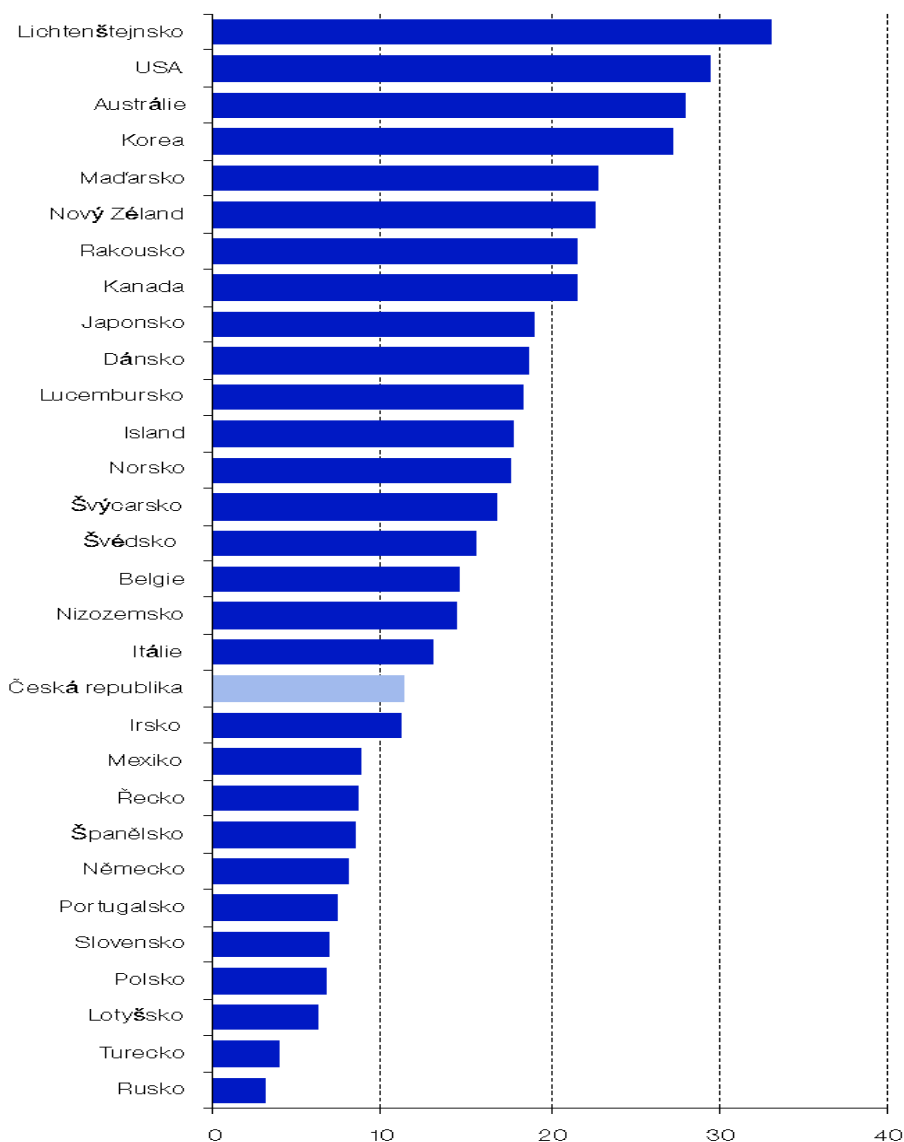
Zdroj: ČSÚ

Graf 14: Počet studentů na 1 počítač (2003)

Zdroj: upraveno podle Education at a Glance 2006

Co se týká podílu počítačů, které žáci využívají, podle zprávy OECD se ČR pohybuje přibližně na průměrné hodnotě (12). Kromě toho jsou k dispozici údaje o tom, kolik žáků připadá na jeden počítač.

Graf 15: Počet počítačů na 100 studentů (2003)

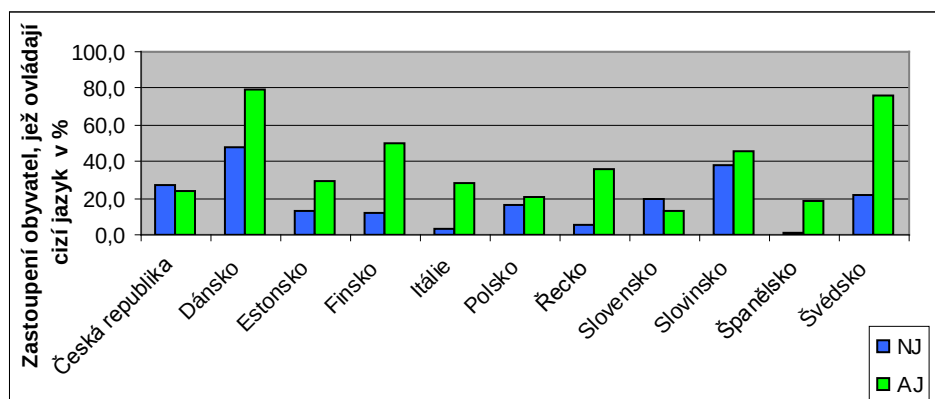

*Studenti ve věkové kategorii 15 let
Zdroj: OECD (2006) *Are students ready for a technology-rich world?*,
Results from PISA 2003

Zdroj: převzato z ČÚ 2006

1.4.3 Jazyková vybavenost

Graf 16: Vývoj % zastoupení obyvatel ovládajících cizí jazyk (angličtina, němčina)

Zdroj: Languages in Europe 2005, dostupné on-line na:
http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_en.html

ČR má v porovnání s ostatními členskými zeměmi EU nízký podíl obyvatel, kteří ovládají angličtinu (přestože je považována za nejužitečnější jazyk¹⁰). Rovněž rozšíření ostatních jazyků není v ČR dostatečné. Alespoň jeden cizí jazyk (bez započítání slovenštiny) ovládá cca 67 % obyvatel.

Hlavní bariérou jazykového vzdělávání je nedostatek kvalitních lektorů a zastaralé metody výuky, jež nerozvíjejí všechny aspekty jazykového vzdělávání.

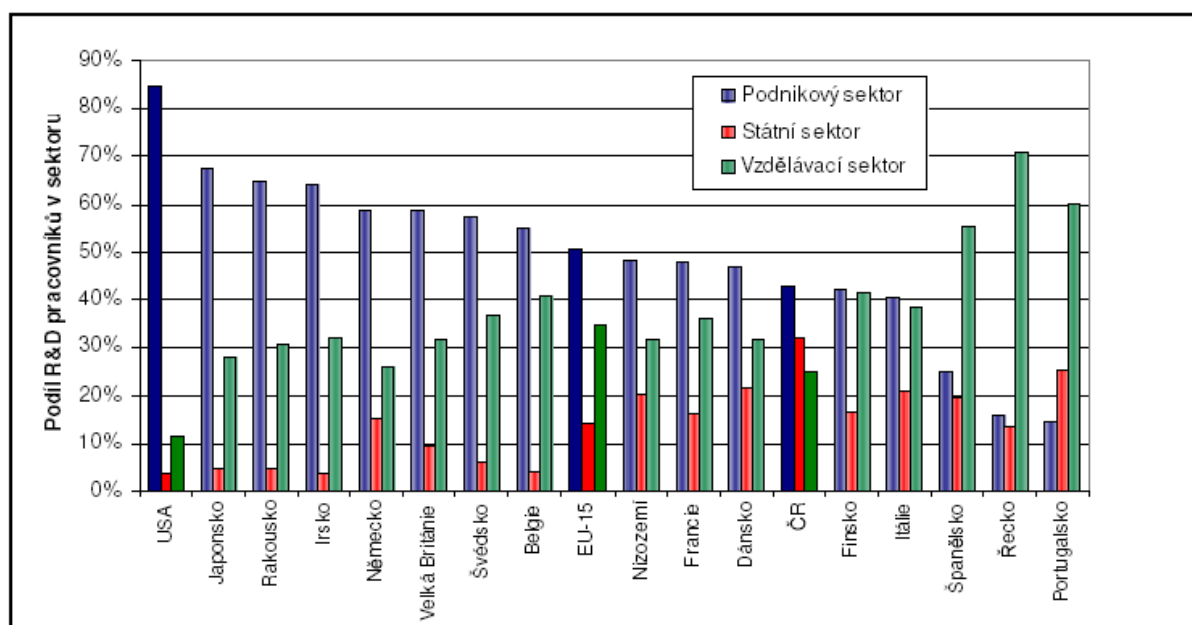
1.4.4 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji

Postavení výzkumu a vývoje (dále jen „VaV“) ve struktuře ekonomiky ČR je zatím slabé - v roce 2003 vydávala ČR na výzkum a vývoj cca 1,3 % HDP, zatímco vyspělé země vydávají zejména v zájmu udržení konkurenceschopnosti na výzkum a vývoj 2-3 % HDP.

ČR zaostává jak z hlediska objemu prostředků, tak z hlediska množství a kvality výzkumných a vývojových pracovníků i jejich pracovníků.

¹⁰ http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_en.html

Graf 17: Podíl I VaV pracovní kůve vzdělavací , státní a podnikovéšře

Studie - využití výzkumu a vývoje pro podporu znalostní ekonomiky v České republice, Technologické centrum Akademie věd ČR 2005

Institute VaV jsou v ČR nerovnoměrně rozloženy – kopírují ekonomická, vzdělávací a populační centra ČR. Tato územní diferenciaci se následně promítá i do regionální diferenciaci zaměstnanosti ve VaV. Nejvíce zaměstnanců ve VaV se v roce 2004 koncentrovalo do Prahy (41 %), následované kraji Jihomoravským, Středočeským a Moravskoslezským. Naopak nejméně zaměstnanců ve VaV bylo zaznamenáno v kraji Karlovarském a v Kraji Vysočina (především vlivem malého počtu VŠ v těchto krajích).¹¹

Ve VaV pracovalo k 31.12.2004 celkem 60 148 fyzických osob, z toho 20 823 žen. Po přepočtení tohoto počtu na plný úvazek tak pracovalo ve VaV celkem 28 765 přepočtených osob, přičemž 30,6 % tvořily ženy. Největší část představovali výzkumníci (56,7 %), z toho cca 25 % ženy.¹² Největší počet výzkumných pracovníků (přepočtených osob) byl v roce 2004 zaměstnán ve vědeckovýzkumných projektech v podnikatelském sektoru (cca 43 %) následovaném státním sektorem (cca 32 %). Vzdělávací instituce (VOS a VŠ) zaměstnávaly ve stejném období 26,2 % osob. Spolupráce institucí VaV (veřejných, vzdělávacích, soukromých) je na nedostatečné úrovni, nedochází k potřebnému síťování a přenosu informací.

Největší počet výzkumných pracovníků vyvíjí svoji činnost v oblasti technických věd (43,5 %), následují přírodní vědy s 29,6 %, lékařské vědy s 8,1 %, zemědělské vědy, sociální vědy a humanitní vědy.

Z hlediska dosaženého stupně vzdělání výzkumných pracovníků mělo 33,5 % doktorandské vzdělání (Ph.D.). Poměr žen a mužů s tímto vzděláním činí cca 1:3. Poměrně nedostatečné se jeví zastoupení mladých výzkumníků (25-34 let) z celkového počtu výzkumníků s doktorandským vzděláním – jen cca 20 %. Nedochází tak k mezigeneračnímu přenosu know how, ať už se jedná

¹¹ Studie – využití výzkumu a vývoje pro podporu znalostní ekonomiky v České republice, Technologické centrum Akademie věd ČR 2005.

¹² Techničtí pracovníci reprezentovali 32,8 % přepočtených osob ve VaV a ostatní zaměstnanci se na přepočtené zaměstnanosti podíleli cca 10,5 %.

o přenos již dosažených poznatků z generací starších na mladší, tak i o přenos inovativních přístupů a zahraničních kontaktů od generací mladších na starší generace výzkumných pracovníků.

Ve vládním výzkumu nebo v institucích vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání působí 83 % osob s dosaženým stupněm vzdělání Ph.D, pouze 16,8 % vyvíjí činnost v rámci podnikatelského sektoru, což svědčí o malé provázanosti výzkumu a vývoje na vysokých školách s komerční sférou.

Nejvyšší zastoupení doktorandsky vzdělaných osob vykazují přírodní vědy následované technickými vědami.

Všeobecně nízký podíl výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel (poloviční ve srovnání s EU) je kromě jiného způsoben nedostatečnou podporou výzkumných institucí v ČR, nedostatečným finančním ohodnocením, což má za následek „odliv mozků“ do zahraničí. Nepříznivý stav je současně ovlivněn demografickým vývojem věkové struktury obyvatelstva. Velmi vážným problémem je vysoký věkový průměr výzkumných pracovníků s výraznějším zastoupením v kategorii 50-60 let¹³. Z celkového počtu 517 hlavních řešitelů výzkumných projektů (dále jen „řešitelů“) bylo v roce 2004 jen 8,3 % (43 hlavní řešitelé) mladších než 46 let, respektive 18 % (93 hlavní řešitelé) mladších než 51 let. Naproti tomu téměř 41 % hlavních řešitelů bylo starších než 60 let. Příčin uvedeného stavu je několik. Hlavní příčiny lze spatřovat jak v nedostatečném finančním ohodnocení mladých výzkumných pracovníků, tak i v rigidní struktuře VaV institucí, jež znemožňuje kariérní růst mladých lidí. Významnou skutečnost však představuje i zaběhnutá praxe, kdy se řešitelé – senioři formálně podepisují pod výzkumné projekty, aniž by byli jejich faktickými řešiteli. Část perspektivních mladých pracovníků VaV tak dává přednost buďto lepším přístrojovým i finančním podmínkám pro vědeckou práci v zahraničí, případně odchází z VaV do jiných oblastí národního hospodářství.

Relativně významná část výzkumných pracovníků (absolventů i zkušenějších vědeckých pracovníků) má rezervy v kompetencích, jež jsou pro současný VaV naprosto klíčové - týmová práce, projektové řízení, základy podnikání. To se promítá do neadekvátní poptávky ze strany komerčních subjektů projevující se velmi volnými vazbami VaV institucí s komerčním sektorem a nedostatečně rozvinutým transferem výsledků VaV činností směrem k jejímu dalšímu využití.¹⁴

Přestože jsou jazykové kompetence výzkumných pracovníků na poměrně dobré úrovni, je nezbytné je dále zkvalitňovat zejména mobilitními programy¹⁵ v mezinárodním měřítku, aby byla podpořena difúze inovací a transfer know how ze zahraničí.

1.4.5 Nabídka vzdělávacích institucí a potřeby trhu práce

Z podstaty vzdělávací soustavy, která plní kromě produkce kvalifikované pracovní síly pro potřeby zaměstnavatelů i ostatní funkce (například socializační, sociální, kulturní a další) vyplývá, že není možné dosáhnout absolutního souladu mezi nabídkou vzdělávacích institucí a rychle se měnícími potřebami zaměstnavatelů. Z hlediska efektivního řízení lidských zdrojů a podpory konkurenceschopnosti ekonomiky je však nanejvýš žádoucí, aby byla vzdělávací soustava ve všech svých stupních včetně systému dalšího vzdělávání schopna pružně a účinně

¹³ Analýza stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím v roce 2005.

¹⁴ Studie „Využití výzkumu a vývoje pro podporu znalostní ekonomiky v České republice“, Technologické centrum Akademie věd ČR 2005.

¹⁵ Např. Erasmus / Sokrates.

reagovat na potřeby ekonomiky a trendy na trhu práce. Průzkumy¹⁶ z posledních několika let naznačují, že jak z hlediska kvalitativního, tak z hlediska kvantitativního není vzdělávací soustava zatím schopna reagovat na požadavky trhu práce – zaměstnavatelé opakovaně upozorňují na potíže s náborem pracovních sil pro určité druhy zaměstnání.

Z hlediska kvalitativního převažují největší výhrady zaměstnavatelů ke znalosti cizích jazyků, IT dovednosti a dále takzvané měkké dovednosti či „soft-skills“ – například schopnost pracovat v týmu, řešit problémy, vůdčí a tvůrčí schopnosti či komunikace s lidmi. Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil je nejvíce pociťován v kvalifikovaných dělnických povoláních (především ve strojírenství a stavebnictví), ale čím dál tím více je také pociťován nedostatek kvalifikovaných pracovníků v technických oborech (například v oblasti IT, elektrotechniky, strojírenství).

1.5 Zkušenosti z minulého období

Vyhodnocení minulého programového období 2004-2006 vychází z dostupných podkladů, tj. zejména z podrobných měsíčních informací o vývoji čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU a dále z výročních a pololetních zpráv Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (dále jen „OP RLZ“).

Zaměření projektů

První projekty v rámci OP RLZ byly schváleny až na samém sklonku roku 2004 (Opatření 3.1). Ostrý start sběru, hodnocení a výběru projektů nastal až v roce 2005 (viz Příloha č. 2).

Nejvíce projektových žádostí bylo podáváno v rámci grantových schémat (cca 3000) a největší poptávka byla zaznamenána v rámci opatření 4.1 (Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti). Další atraktivní opatření pro žadatele představovalo Posílení aktivní politiky zaměstnanosti (Opatření 1.1) a Rozvoj dalšího profesního vzdělávání (Opatření 3.3).

Nejvyšší převis poptávky (podaných žádostí) vzhledem k počtu schválených projektů byl zaznamenán u Opatření 4.2 (Specifické vzdělávání), kde uspěl jen každý osmý projekt. Ani v ostatních opatřeních však situace nebyla lepší – Posílení aktivní politiky zaměstnanosti (cca 6x více podaných žádostí než schválených projektů). Opatření 4.1 byl převis rovněž šestinásobný. Rozvoj dalšího profesního vzdělávání (Opatření 3.3) a Integrace specifických obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí (Opatření 2.1 - pětínásobný převis).¹⁷

Vývoj čerpání ze SF podle jednotlivých opatření

Z důvodu pozdního vyhlášení výzev k podávání projektů došlo k posunu čerpání prostředků a ke konci roku 2005 bylo v rámci OP RLZ disponibilních ještě cca 30 % z alokace na léta 2004-2006.

Na výsledcích čerpání se podepsalo několik faktorů, mezi jinými to byly zejména tyto:

- pozdní start výzev k podávání projektů,

¹⁶ Identifikace nedostatku kvalifikací na trhu práce, NOZV & NVF 2003; Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů pro vstup na trh práce – 2004, NÚOV 2004; Uplatnění absolventů škol na trhu práce, NÚOV 2006 atd.

¹⁷ Pozn. Převis může být způsoben neproběhnulým hodnocením, a tudíž i neschválením projektů. Některé projekty nemohly být schváleny a ani hodnoceny z důvodu nesplnění formálních náležitostí žádostí.

- nedostatek informací pro konečné uživatele,
- administrativní náročnost realizace projektu,
- nedostatečné zkušenosti s vypracováváním a podáváním projektů – žádostí o dotaci na řešení projektů financovaných z Evropského sociálního fondu.

Vyhodnocení nastavení implementačního systému OP RLZ (2004-2006)

K nejvýznamnějším systémovým nedostatkům programového období 2004-2006 patří zejména nedostatečná administrativní kapacita, chyby v IS Benefit, přenos informací v rámci implementační struktury daný její složitostí, změny v podmínkách pro žadatele. Žadatelům dále komplikoval přípravu projektů nejednoznačný výklad veřejné podpory a nejednoznačné nastavení principu partnerství včetně řešení finančního plnění mezi konečnými uživateli a partnery. Celý proces posuzování projektů byl často poznamenán odlišným hodnocením různých hodnotitelů, což vyústilo v další zpracování nezávislého posudku, čímž opět došlo k posunu schvalování žádostí o podporu.

Vzhledem k nárůstu finančních prostředků určených na aktivity OP VK i vzhledem ke skutečnosti, že se MŠMT stalo Řídícím orgánem, bude nutné zajistit kvalitní pracovníky celé implementační struktury, resp. zkvalitnit zejména jejich další profesní vzdělávání, a to především v oblasti řízení programu a projektů. Zároveň bude nutné zamezit fluktuaci pracovních sil. K tomuto účelu bude využito prostředků technické pomoci.

V případě MSSF bude v letech 2007-2013 nutné společně se zhotoviteli lépe formulovat požadavky na zjednodušení a zlogičtění celého informačního/monitorovacího systému (včetně propojení všech úrovní – MONIT, BENEFIT). Stejně tak bude nutné zajistit jednoznačné a srozumitelné definice v systému indikátorů.

Za účelem zkvalitnění projektů předkládaných v rámci OP VK i za účelem zlepšení přenosu informací směrem k žadatelům budou z technické podpory podporovány informační a poradenské aktivity pro potenciální žadatele/předkladatele projektů. Významným vodítkem pro zvýšení kvality předkládaných projektů bude poskytování příkladů dobré praxe, tj. informací o projektech, které byly úspěšně realizovány v období 2004-2006 v rámci Opatření 3.1 a 3.2 OP RLZ.

Provázanost OP VK s Iniciativou Společenství EQUAL

Významnou součástí podpory celoživotního učení, a tím i naplňování vzdělávacích priorit, v letech 2004-2006 byla Iniciativa Společenství EQUAL, jejímž hlavním posláním bylo vyvinout, otestovat a v případě úspěšného dosažení očekávaných přínosů zavést do praxe nově vyvinutá řešení existujících problémů na trhu práce. K nejvýznamnějším aktivitám Iniciativy Společenství EQUAL zaměřeným na vzdělávání, a zajišťující tak provázanost s OP VK byla tematická oblast č. 5 nazvaná „Podpora celoživotního učení a postupů umožňujících zaměstnání osob ze znevýhodněných a diskriminovaných skupin na trhu práce“. Tato oblast byla součástí Priority 3 Podpora adaptability, v níž realizované projekty přispěly k reformním snahám rozvoje vzdělávání zaměřeným na zvýšení kvality pracovní síly, rozšíření možností vzdělávání a podporu schopnosti vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se trhu práce.

1.6 SWOT analýza

Ve smyslu ustanovení článku 36, odst. 1, písm. a) nařízení Rady o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti obsahuje OP analýzu silných a slabých stránek v oblasti vzdělávání. Přestože je

vyžadována pouze analýza silných a slabých stránek, jsou stručně okomentovány i příležitosti a hrozby. SWOT analýza je zaměřena jak na charakteristiky vzdělanosti populace, tak na složení a fungování systému vzdělávání včetně přesahu do VaV aktivit.

Z hlediska charakteristiky vzdělanosti populace je možno za silné stránky považovat především nadprůměrný podíl obyvatelstva s dosaženým středním vzděláním a relativně nízký podíl osob pouze se základním vzděláním (ve srovnání s EU). Silnou stránkou vzdělávacího systému ČR je hustá síť vzdělávacích institucí základního a středního školství, jejíž kapacity lze velice vhodně a efektivně využít pro oblast dalšího vzdělávání.

Nízká schopnost pracovat s informacemi a ovládat informační a komunikační technologie, nedostatečná znalost cizích jazyků, malá motivace se dále vzdělávat a nízký podíl obyvatelstva s ukončeným terciárním vzděláním jsou identifikovány jako slabé stránky populace ČR. Za slabé stránky na systémové úrovni lze považovat převládající zaměření vzdělávacího systému na předávání velkého objemu znalostí a s tím související nedostatečný důraz na rozvoj klíčových kompetencí jedince. Dále se jedná o nedostatečnou vazbu mezi vzdělávacími institucemi terciárního systému, výzkumnými centry a veřejným a soukromým sektorem, omezenou schopnost vzdělávacích institucí reagovat na aktuální potřeby zaměstnavatelů a nedostatečně rozvinutý systém dalšího vzdělávání a s ním související informační a poradenské služby.

Mezi hlavní příležitosti pro rozvoj vzdělávání a konkurenceschopnosti ČR patří nárůst vysokoškolských kapacit (prostorů, vybavení i počtu a struktury pedagogických pracovníků), počtu studentů v institucích terciárního vzdělávání, především v prakticky orientovaných a kratších studijních programech. Velkou příležitostí představuje rovněž vytvoření systému celoživotního učení s využitím stávajících kapacit vzdělávacích institucí všech stupňů.

Nejvýznamnější hrozbu představuje nepříznivý demografický vývoj obyvatelstva. Ohrožením přínosu vzdělávání pro konkurenceschopnost je také pokračování nedostatečného propojení vzdělávací soustavy a požadavků zaměstnavatelů a v neposlední řadě stagnace zájmu o další vzdělávání ze strany zaměstnavatelů i jednotlivců.

Hlavní silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka 14: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Velmi výrazná účast relevantní skupiny populace na středním vzdělávání, která již dnes přesahuje Lisabonské cíle EU v oblasti vzdělávání • Nízký podíl osob s pouze základním vzděláním • Prodlužování průměrné délky vzdělávání na úroveň EU 15 • Dostatečně hustá síť vzdělávacích institucí a rozsah kapacit základního a středního školství a možné využití těchto kapacit pro oblast dalšího vzdělávání • Snižující se podíl neaprobovaných pedagogických pracovníků • Rovný přístup mužů a žen ke vzdělávání ve všech stupních a formách	• Sociokulturní bariéry v přístupu k internetu, nízká schopnost obyvatelstva pracovat s informacemi a ovládat informační a komunikační technologie, nedostatečné využívání ICT ve školách pro účely vzdělávání a výuky • Nízká úroveň zvládnutí cizích jazyků (zejména angličtiny) ve všech formách (písemné, mluvené, čtené) obyvatelstvem ČR • Omezená schopnost vzdělávacích institucí včas reagovat na aktuální potřeby zaměstnavatelů • Nedostatečný důraz na rozvoj klíčových kompetencí ve výuce na všech stupních vzdělávacího systému • Zaměření vzdělávacího systému na předávání příliš velkého objemu znalostí a jeho nedostatečná praktické zaměření • Nízká míra individualizace na všech úrovních vzdělání • Stále nízká míra internacionalizace vzdělávání ve všech stupních škol • Nedostatečná podpora motivace k podnikání a nedostatečný rozvoj kompetencí nutných pro podnikatelskou činnost
	• Nízký podíl populace ČR s ukončeným terciárním vzděláním v porovnání se zeměmi EU 15 • Malá efektivita doktorandských programů projevujících se dlouhou délkou studia a vysokým procentem neukončenosti • Relativně vysoká neúspěšnost v prvních ročních studiích zejména na technických VŠ • Nízká mobilita studentů na národní i mezinárodní úrovni • Nejasné a nevýrazné postavení VOŠ, špatná provázanost a prostupnost terciárního vzdělávání • Nedostatečný počet pracovníků v oblasti VaV a malá motivace k zapojení se do práce v této oblasti • Nedostatečná vazba mezi vzdělávacími institucemi terciárního systému, výzkumnými centry a veřejným a soukromým sektorem • Omezená kapacita institucí terciárního vzdělávání • Vysoký průměrný věk akademických pracovníků vysokých škol
	• Nedostatečná účast populace na dalším vzdělávání a malá ochota obyvatelstva se dále vzdělávat • Neexistence komplexního systému uznávání přínosu neformálního vzdělávání pro rozvoj kompetencí • Neexistence informačních a poradenských služeb v oblasti vzdělávání dospělých • Nedostatečná nabídka krátkodobých vzdělávacích programů dalšího vzdělávání, distančního vzdělávání a nových forem vzdělávání

Příležitosti	Hrozby
• Navýšení výdajů na vzdělávání jak z veřejných, tak ze soukromých zdrojů, minimálně na průměr vyspělých států • Zvýšení otevřenosti a prostupnosti vzdělávacího systému, přizpůsobení vzdělávacích cest individuálním potřebám, systematický rozvoj nadání • Zlepšování infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů (školy, podnikání) • Zavedení systému celoživotního učení občanů včetně jeho informační a poradenské podpory a zlepšení nástrojů motivujících občany k zapojení do dalšího vzdělávání • Využití kapacit existující infrastruktury školských zařízení pro další vzdělávání • Otevření systému škol spolupráci s veřejností a podnikatelskou sférou • Rozvoj kvality a nabídky technického a přírodovědného vzdělávání a jeho diverzifikace • Výrazné zkvalitnění a zefektivnění jazykového vzdělávání • Zvýšení podílu studujících v terciárním vzdělávání, především v jeho nižším stupni se zaměřením na starší populační ročníky • Podpora profesionalizace pedagogických pracovníků prostřednictvím jejich dalšího vzdělávání • Tradičně silný podíl neformálně vzdělávacích institucí na vzdělávání dětí a mládeže mimo školu	• Stárnutí populace a neschopnost vhodnou imigrační politikou doplnit potřebnou pracovní sílu • Nenaplnění záměrů kurikulární reformy vycházející z koncepce dvoustupňového kurikula (rámcové vzdělávací programy – školní vzdělávací programy) pro nezáměr či nedostatečnou připravenost pedagogických pracovníků • Přetrvávající nepřipravenost pedagogů na rozmanitost populace s následkem dalšího znevýhodňování ohrožených skupin, např. příslušníků romských komunit a narůstání jejich negramotnosti • Odliv kvalitních pedagogů do jiných, lépe placených oborů a malá atraktivita učitelského oboru (mj. z důvodu nízkého platového ohodnocení) • Nízká míra integrace žáků ze znevýhodněného prostředí do běžných tříd škol
	• Prohlubující se nezáměr mladých lidí o studium technických oborů vzdělání • Pokračování nedostatečné spolupráce mezi vysokými školami, vědeckými institucemi a podnikatelským sektorem • Odchod talentovaných vědeckých pracovníků do zahraničí s možným ohrožením rozvoje kapacit VaV v ČR • Nedostatek kvalitních, profesně zaměřených vzdělávacích programů na terciární úrovni
	• Nezáměr obyvatelstva o další vzdělávání • Nezáměr podniků o poskytování dalšího vzdělávání svým zaměstnancům • Neexistence komplexního systému celoživotního učení (především z hlediska propojenosti počátečního a dalšího vzdělávání), absence právního rámce • Neschopnost pedagogických pracovníků přizpůsobit se potřebám vzdělávání dospělých • Chybějící informace o vzdělávací nabídce dalšího vzdělávání i poradenství o vhodnosti jejího využití pro profesní kariéru • Neadekvátní informace o trendech potřeb trhu práce

II. Strategie OP VK

Lisabonská strategie stanovuje cíl, který ze zemí EU učiní nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější celek na světě, založený na znalostní ekonomice. Celek, který je schopen ekonomického růstu s více a lepšími pracovními místy při zachování sociální koheze. Se záměrem dosáhnout tohoto cíle se představitelé zemí EU zavázali podporovat radikální transformaci ekonomických systémů s patřičným důrazem na modernizaci systémů sociálního zabezpečení a rovněž systémů vzdělávání. V rámci poslední zmíněné oblasti, tedy oblasti modernizace vzdělávacích systémů byla vymezena akční oblast „Investování více do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a získávání dovedností“, která se zaměřuje na mladé lidi a jejich znalosti ve znalostní ekonomice. EU klade rovněž důraz na celoživotní vzdělávání a jeho vliv a provázanost s trhem práce, ale i se systémem sociálního zabezpečení. Přes veškerý důraz, který EU klade na problematiku vzdělávacích systémů, je konkrétní odpovědnost za provedení příslušných reforem na samotných členských zemích.

Z hlediska dlouhodobé konkurenceschopnosti je nezbytné, aby ČR systematicky rozvíjela kvalifikovanou, adaptabilní a mobilní pracovní sílu. Uplatnění na trhu práce závisí především na úrovni vzdělání, na kvalifikaci a ochotě dále se učit a rekvalifikovat. Prostřednictvím OP VK dojde ke zvýšení úrovně vzdělanosti prostřednictvím nastavení moderního, kvalitního a flexibilního systému vzdělávání a odborné přípravy, který je nezbytnou podmínkou dalšího růstu. Znalostní ekonomika vyžaduje po pracovní síle nejen odbornou kvalifikaci v oboru, ale zejména široké jazykové dovednosti, schopnost pracovat s informacemi a ovládat informační a komunikační technologie a jejich využívání na odpovídající úrovni. V důsledku stárnutí populace, a tedy i prodlužování aktivního života bude do budoucna stále více aktuální vybudovat strategii dalšího vzdělávání s důrazem na přizpůsobování programů potřebám střední a starší generace. V rámci realizace OP VK bude přihlíženo ke stupni rozvoje jednotlivých regionů a k potřebě podpory v dané oblasti vzdělávání.

Ve srovnání se zkráceným programovým obdobím 2004-2006 bude v letech 2007-2013 věnována větší pozornost přechodu jedince ze světa školy do světa práce s tím, že snahou bude rovněž sledovat trendy a budoucí potřeby trhu práce a v návaznosti na ně tvořit a upravovat vzdělávací programy škol.

V souladu s nařízeními a za účelem zajištění jednotného rámce systémových aktivit ESF v oblasti vzdělávání bude využívána kombinace prostředků z cíle Konvergence a cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Tzv. vícecílovost se týká takových aktivit, u nichž je žádoucí, aby jejich realizace postihla celé území ČR. Aktivita systémového charakteru s národním dopadem (např. aktivity vedoucí k propojování počátečního a dalšího vzdělávání) jsou součástí prioritní osy 4a a 4b Systémový rámec celoživotního učení. Projekty, které budou v rámci těchto os realizovány, budou systémového charakteru a budou zasahovat počáteční, terciární i další vzdělávání. Výhodou tohoto přístupu je zajištění jednotné realizace a řízení systémových aktivit na území celé ČR.

Vícecílovost rovněž zahrnuje prioritní osu technická pomoc, která bude využívána rovněž pro podporu systémových národních projektů. Řídící orgán OP VK zabezpečí, že prostředky alokované pro cíl Konvergence nebudou využity na financování intervencí v území cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a naopak, zároveň Řídící orgán OP VK ve spolupráci s Řídícím orgánem Operačního programu Praha Adaptabilita (dále jen „OP PA“) garantuje, že aktivity realizované v rámci OP VK nebudou duplicitní k aktivitám OP PA, tj.

stejný typ aktivit nebude realizován pro stejnou cílovou skupinu. Řídící orgán zároveň zajistí dostatečnou finanční alokaci na aktivity systémového/národního charakteru.

1. Globální cíl a specifické cíle OP VK

Globální cíl

Globálním cílem OP VK 2007-2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve VaV.

Takto stanovený globální cíl zajišťuje významnou část Strategického cíle NSRR Otevřená, flexibilní a soudržná společnost a Konkurenceschopná česká ekonomika. Současně je plně v souladu se třetí obecnou zásadou Strategických obecných zásad SOZS. Více a lepších pracovních míst a se Strategií hospodářského růstu ČR. Globální cíl OP VK zároveň zapadá do celkového rámce reformních kroků NPR pro oblast vzdělávání.

Specifické cíle

Specifické cíle představují cesty, které povedou k naplnění globálního cíle.

Specifickými cíli OP VK jsou:

1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, k zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.
3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.
4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí systému celoživotního učení.

Specifické cíle spadají do rámce prioritní osy NSRR Otevřená, flexibilní a soudržná společnost a Konkurenceschopná česká ekonomika. Všechny specifické cíle tvoří konzistentní celek obsahového návrhu a zaměření prioritních os OP VK.

2. Identifikace prioritních os OP VK

Na základě vymezení klíčových momentů v oblasti vzdělávání, které jsou popsány v analytické kapitole a ve SWOT analýze, a na základě výše uvedených strategických materiálů, které definují strategické směry, bylo identifikováno sedm prioritních os (včetně technické pomoci) pro podporu z Evropského sociálního fondu prostřednictvím OP VK. Prioritní osy jsou komplementární a plně korespondují s prioritami ESF v programovém období 2007-2013.

Prioritní osa 1 - Počáteční vzdělávání

Tato prioritní osa je zaměřena na podporu prvního specifického cíle OP VK, který řeší rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání. Prioritní osa je zaměřena na nastavení samotného systému počátečního vzdělávání tak, aby byl akceptován rovný přístup s důrazem na podporu klíčových dovedností, zajištění kvality vzdělávání pedagogických pracovníků a se zohledněním individuálního talentu každého jednotlivce, aby se zvýšila uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce a zároveň bylo dosaženo pozitivního přístupu k dalšímu vzdělávání.

Realizace této prioritní osy bude dosaženo především prostřednictvím dokončení kurikulární reformy a propracování a poskytnutí komplexní metodické podpory pro tvorbu a realizaci vzdělávacích programů a jejich inovaci s nezbytným důrazem zejména na rozvoj klíčových kompetencí žáků. Bude poskytnut prostor pro provádění zpětných korekcí a inovací jednotlivých kroků kurikulární reformy, a to na základě monitorování, hodnocení, sebehodnocení škol a nástrojů pro zajišťování kvality. Výraznou roli bude hrát mimo jiné i síťování škol a podpora partnerství a spolupráce škol, školských zařízení a ostatních institucí se zvláštním zřetelem na trh práce, ale i komunitní rozvoj. Podpořeno bude rovněž zapojení českých škol a školských zařízení do mezinárodních projektů.

V rámci této prioritní osy budou specificky podpořeny rovné příležitosti všech, kteří do vzdělávacího systému vstupují, a dále tvorba individuálních vzdělávacích programů, a to rovněž s důrazem na problematiku romského etnika. Důraz bude také kladen zejména na podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a na tvorbu optimálních podmínek pro mimořádně nadané žáky. Pozornost bude věnována různým aspektům vzdělávání pro udržitelný rozvoj – zejména prevenci rasismu a xenofobie, podpoře multikulturní a environmentální výchovy a vzdělávání. Výraznější pozornosti se dostane vzdělávání cizinců žijících na území ČR. Dále bude podpořen a hlouběji propracován systém nabídky asistenčních služeb s důrazem na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávacího systému včetně podpory tzv. „záchranné sítě“ pro rychlý návrat do systému počátečního vzdělávání. Systém bude rozšířen i o oblast zájmového vzdělávání a neformálního vzdělávání. Pozornost bude věnována rovněž rozvoji kariérového poradenství.

V neposlední řadě bude výrazně podpořeno vytvoření motivujícího systému dalšího vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení, dále pak systematická podpora tohoto vzdělávání s důrazem jak na odborné kompetence, tak na kompetence vedoucí ke zvyšování manažerských schopností nutných pro další rozvoj škol a školských zařízení.

Prioritní osa 2 - Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj

Tato prioritní osa naplňuje druhý specifický cíl OP VK a je zaměřena na modernizaci terciárního vzdělávání včetně zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání. Naplňování cílů této prioritní osy povede ke zvýšení flexibility a kreativity absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice. Prioritní osa se dále zaměřuje na rozvoj a zatraktivnění oblasti VaV a na podporu partnerství a sítí.

V oblasti vyššího odborného školství bude posílen význam a upřesněno postavení VOŠ ve vzdělávacím systému a bude definováno provázání VOŠ s vysokoškolským systémem. V oblasti vysokoškolského vzdělávání bude důraz kladen na takovou nabídku studijních programů (především na bakalářské úrovni), která bude v co největší míře reflektovat trendy na trhu práce a požadavky znalostní ekonomiky (včetně výchovy k podnikání), dále pak na rozvoj a realizaci potenciálu studentů a na přípravu mladých lidí pro trh práce, zajištění jejich zaměstnatelnosti a motivace k odbornému růstu v dlouhodobé časové perspektivě. Magisterské

a především navazující doktorandské studijní programy by měly připravovat kvalitní absolventy s důrazem na jejich potenciální činnost ve VaV aktivitách. Budou podpořeny aktivity k rozšíření výukových modulů, které budou zaměřeny na netradiční studenty – starší, již zaměstnané atd. Důraz bude kladen na zatraktivnění prostředí pro působení pracovníků ve VaV a pozornost bude zároveň věnována zvyšování atraktivity a propagaci VaV na úrovni celé vzdělávací soustavy. Pozornost bude zároveň věnována podpoře partnerství a utváření sítí mezi vzdělávacími a výzkumnými a vývojovými institucemi a dalšími institucemi veřejného a soukromého sektoru.

Prioritní osa 3 - Další vzdělávání

Tato prioritní osa bude naplňovat třetí specifický cíl OP VK, který směřuje k posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů pro zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím systému dalšího vzdělávání. Záměrem je, aby bylo další vzdělávání vnímáno jako ucelený, ale současně otevřený systém, kde jsou vymezeny kompetence a odpovědnost jednotlivých institucí a je vytvořena národní politika dalšího vzdělávání.

Dalším z cílů prioritní osy bude systémová podpora obyvatelstva ČR při osvojení obecných dovedností s důrazem na jazykové dovednosti, využívání informačních technologií a podporu k podnikatelství.

Kromě systémové podpory budou intervence v rámci této prioritní osy zaměřeny rovněž na podporu nabídky dalšího vzdělávání a na posílení škol a školských zařízení na „trhu dalšího vzdělávání“. Budou vytvořeny mechanismy, které umožní shromažďování a diseminaci informací o dalším vzdělávání a vzájemné působení strany nabídky a poptávky v této oblasti včetně poradenských služeb. Podpořeny budou instituce zabývající se poskytováním dalšího vzdělávání, a to v oblasti přípravy programů dalšího vzdělávání včetně vytváření vzdělávacích materiálů, a při vzdělávání svých pracovníků poskytujících další vzdělávání. V rámci této prioritní osy budou rovněž podporovány intervence zaměřené na zvyšování dostupnosti a kvality nabídky dalšího vzdělávání poskytované institucemi veřejného nebo neziskového sektoru.

Intervence bude zaměřena na podporu nabídky dalšího vzdělávání v oblasti zájmového vzdělávání, pozornost bude věnována podpoře neformálního vzdělávání a kompetencím v něm získaným.

Prioritní osy 4a a 4b - Systémový rámec celoživotního učení

Prioritní osa 4a zahrnuje podíl systémových aktivit programu v regionech Konvergence.

Prioritní osa 4b zahrnuje podíl systémových aktivit programu v regionech Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Vzhledem k tomu, že plánované systémové aktivity jsou de facto neoddělitelné z hlediska geografické příslušnosti (tj. z hlediska cílů uvedených v čl. 3, nařízení 1083/2006) a mají vždy dopad na území celé ČR, mají obě prioritní osy identický obsah.

Cílem těchto prioritních os je realizace systémových aktivit na národní úrovni dotýkajících se věcných priorit 1, 2 a 3. Jedná se o specifické prioritní osy vytvořené za účelem podpory a financování aktivit podporujících budování systému na úrovni počátečního, terciárního i dalšího vzdělávání.

V oblasti počátečního vzdělávání bude kladen důraz na zajištění vybraných aktivit systémovým přístupem s důrazem na kurikulární reformu, evaluaci, další vzdělávání pedagogických pracovníků a zajištění rovných příležitostí dětí a žáků.

V oblasti terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje bude usilováno o vytvoření systémového a institucionálního rámce pro oblast terciárního vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů ve VaV činnosti.

Klíčovou aktivitou v oblasti dalšího vzdělávání je vytvoření systémového a institucionálního rámce pro poskytování dalšího vzdělávání včetně ověřování a uznávání jeho výsledků a jeho podpůrného informačního a poradenského systému.

Prioritní osy 5a a 5b - Technická pomoc

Prioritní osa 5a zahrnuje podíl aktivit programu v regionech Konvergence.

Prioritní osa 5b zahrnuje podíl aktivit programu v regionech Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Cílem těchto prioritních os je podpora efektivního řízení a implementace OP VK. V rámci této prioritní osy budou financovány především aktivity, které podporují řízení, implementaci, kontrolu, monitorování, hodnocení a publicitu OP VK.

Horizontální témata OP VK

Rovné příležitosti

Princip rovných příležitostí byl respektován při zpracování OP VK ve všech prioritních osách. Projekty budou posuzovány z hlediska zajištění rovného přístupu k nabízeným příležitostem. Cílovým řešením je podpořit projekty, které pomohou odstranit bariéry účasti na projektech pro cílové skupiny související s diskriminací z hlediska pohlaví, rasového a etnického původu, zdravotního postižení, věku, náboženství, sexuální orientace, socioekonomického prostředí.

V rámci uplatňování principu rovných příležitostí bude zvláštní pozornost věnována postavení žen. Postavení žen na trhu práce v současné době charakterizují zpravidla nižší mzdy, nízký počet žen ve vedoucích pozicích a pokračující feminizace určitých odvětví.

Projekty budou posuzovány z hlediska nabízených příležitostí a doprovodných opatření, která pomohou cílovým skupinám veškeré bariéry účasti na projektech odstranit.

Udržitelný rozvoj

Principy udržitelného rozvoje je třeba zohledňovat v celé šíři života společnosti, v oblasti ekonomiky, životního prostředí, dopravy, cestovního ruchu, zdraví obyvatelstva, vzdělávání, zaměstnanosti, sociálního začleňování. Principy udržitelného rozvoje budou v OP VK prosazovány prostřednictvím začleňování environmentálního vzdělávání při tvorbě nových vzdělávacích programů pro studenty i pedagogy a výchovou k vývoji a užívání moderních a k životnímu prostředí šetrných technologií.

Zdůvodnění tematické, geografické a finanční koncentrace prioritních os

Prioritní osy OP VK pokrývají oblasti stanovené nařízením o ESF, zejména pak oblasti:

- reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy,
- zvyšování celoživotní účasti na vzdělávání a odborné přípravě,
- zvyšování dostupnosti a kvality základního, odborného a terciárního vzdělávání a odborné přípravy,
- rozvoj lidského potenciálu v oblasti výzkumu a inovací.

V souladu s Evropskou strategií zaměstnanosti a politikou Evropského sociálního fondu jsou finanční prostředky programu koncentrovány na opatření a aktivity prováděné jak ve prospěch jednotlivců, tak za účelem rozvoje systému vzdělávání (systémové aktivity na národní úrovni v rámci prioritních os 4a, 4b). Tabulka míry vazeb OP VK na čl. 3 nařízení 1081/2006 o Evropském sociálním fondu je uvedena v příloze č. 6.

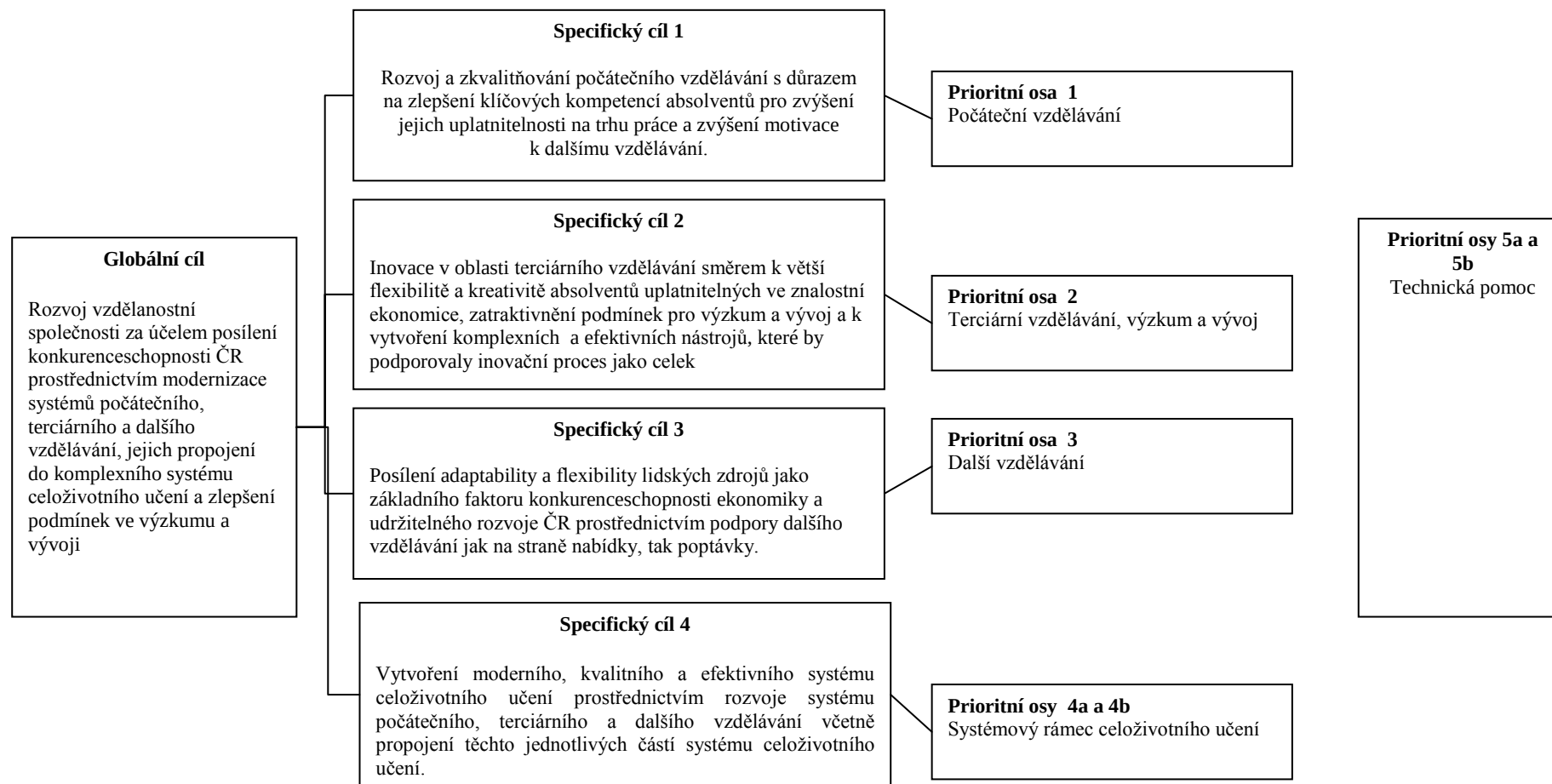
Nejvyšší objem finančních prostředků je shodně alokován na prioritní osy zaměřené na oblast počátečního a terciárního vzdělávání. Aktivity zde definované z velké části navazují na opatření 3.1 a 3.2 OP RLZ realizovaného v programovém období 2004-2006. Ve srovnání s alokací z tohoto období dochází v rámci OP VK ke znatelnému nárůstu na výše uvedené aktivity, a to mj. i na základě zkušeností z OP RLZ poukazujících na vysokou absorpční kapacitu terénu v oblasti počátečního a terciárního vzdělávání.

S ohledem na skutečnost, že oblast dalšího vzdělávání je ošetřena nejen v OP VK, ale částečně také v OP LZZ (Prioritní osa 1 Adaptabilita, další vzdělávání v podnicích), je na prioritní osu 3 vyčleněna nižší finanční částka.

V souvislosti s víceúčelovým pojetím OP VK jsou prioritní osy 4a, 4b zaměřeny výhradně na aktivity systémového charakteru, které je nezbytné realizovat na celonárodní úrovni. Na základě pro-rata kalkulace (více v kapitole V) spadá na tuto oblast zhruba 11,64 % finančních prostředků, které budou věnovány na systémové aktivity z oblasti počátečního, terciárního i dalšího vzdělávání.

Ve finančním rámci OP VK nejsou explicitně stanoveny alokace na jednotlivé regiony, nicméně v rámci implementační strategie (resp. zohlednění realizace globálních grantů prostřednictvím krajů jako Zprostředkujícího subjektu) budou koncentrovány finanční prostředky na regiony s ohledem na počty žáků škol a školských zařízení (prioritní osa 1) a počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva (prioritní osa 3) jednotlivých regionů. Přihlíženo bude také k situaci v regionech z hlediska vysokého počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávací systém a z hlediska nízké míry účasti v terciárním a dalším vzdělávání.

Schéma 1: Cíle a prioritní osy OP VK

3. Konzistence OP VK se strategický mi dokumenty

Strategie OP VK je plně v souladu se základními strategickými dokumenty ČR. OP VK plně vychází z Národního strategického referenčního rámce 2007-2013 (dále jen „NSRR“) a opírá se o Národní Lisabonský program 2005-2008, resp. NPR, a také o „SHR“ a Národní inovační politiku (dále jen „NIP“). Současně OP VK podporuje hlavní linie Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílou knihu) a oblasti vymezené v Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy 2002 a především 2005. OP VK v neposlední řadě reflektuje závěry a doporučení strategických dokumentů vytyčujících politiku v oblasti rozvoje lidských zdrojů, kterými jsou SRLZ 2003 a na ní navazující PR SRLZ z roku 2005.

OP VK dále respektuje politiku soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady SOZS, Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Integrované směry pro růst a zaměstnanost a nařízení o Evropském sociálním fondu.

Konzistence OP VK se Strategickými obecnými zásadami Společenství pro soudržnost

OP VK rozvíjí především dvě obecné zásady SOZS: Podpora inovace, podnikatelského ducha a růst hospodářství založeného na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií; a tvorba většího počtu a lepších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu.

Nepřímo podporuje rovněž první Obecnou zásadu: Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující, a to podporou environmentálního vzdělávání v rámci kurikulární reformy a vzděláváním pracovníků působících v oblasti životního prostředí a udržitelných technologií.

Obecná zásada SOZS Vytváření více a lepších pracovních míst podporuje lidský kapitál a jeho další rozvoj prostřednictvím prioritních činností v rámci politik členských států EU, které se zaměřují na zapojení lidí do pracovní činnosti a zajištění jejich setrvání v zaměstnání, zvýšení přizpůsobivosti pracujících a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a kvalifikace. Tato zásada SOZS dále specifikuje všeobecné priority (specificky je zmíněna podpora soudržné a komplexní strategie celoživotního vzdělávání), které jsou potřeba ve znalostní ekonomice, včetně podpory zakládání partnerství mezi regiony a městy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Dále je zmíněna podpora rozvoje a zavádění reforem vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy a posílení vztahů mezi VŠ, výzkumnými a technologickými centry a podniky.

Obecná zásada SOZS Zlepšení znalostí a inovace: cesta k růstu vybízí členské státy EU k posílení budování kapacit ve VaV, včetně výzkumné infrastruktury a lidského kapitálu v oblastech se značným potenciálem růstu a zároveň k posílení spolupráce mezi podniky a veřejnými/vysokoškolskými institucemi prostřednictvím podpory pro vytvoření regionálních a nadregionálních uskupení excelence.

Z hlediska souladu strategie OP VK se SOZS je možné konstatovat, že operační program je plně v souladu se SOZS.

Tabulka 15: Vazby strategie OP VK a SOZS

Strategické obecné zásady Společenství	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a, 4 b
Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující – obecná zásada 4.1				
Posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem	★★	★★	★★	★★
Zlepšení znalostí a inovace: cesta k růstu – obecná zásada 4.2				
Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a technologického rozvoje		★★★★		★
Usnadnit inovace a podporovat podnikavost	★★	★★	★★★★	★
Podporovat informační společnost pro všechny	★★	★★	★★	★
Vytváření více a lepších pracovních míst - obecná zásada 4.3				
Přivést více lidí do zaměstnání, zajistit jejich setrvání v zaměstnání a modernizovat systémy sociální ochrany			★	
Zvýšit přizpůsobivost pracujících a podniků a pružnost trhů práce			★★	
Zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a kvalifikace	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Správní kapacita			★	

Poznámky:

- ★★★★ významná provázanost
- ★★ střední provázanost
- ★ nízká provázanost
- bez provázanosti nebo nepřímý zprostředkovaný vliv

Konzistence OP VK s NSRR

Jedním ze strategických cílů NSRR, který je zaměřen na kvalitu společenského života obyvatel ČR a na zvyšování zaměstnanosti, je Otevřená, flexibilní a soudržná společnost. Tento strategický cíl je realizován prioritní osou Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti, která se zaměřuje na aktivizaci lidského potenciálu ČR rozvojem celoživotního vzdělávání a motivací k němu jako reakcí na trendy vyvolané rozvojem znalostní ekonomiky, které probíhají v evropském prostoru, a na potřebu zvyšování adaptability a flexibility společnosti na procesy odehrávající se v globalizovaném světě, s důrazem i na jazykovou vybavenost a IT kompetence. Dále se zaměřuje na zvyšování kvalifikace a adaptability lidských zdrojů, a tím i zaměstnatelnosti a uplatnitelnosti, v souladu s potřebami rozvoje ekonomiky a trhu práce. S tím úzce souvisí podpora vzdělávání pro podnikání a podpora opatření směřujících k inkluzivnímu a pružnému trhu práce s kvalifikovanou, flexibilní a zdravou pracovní silou. Další návaznost OP VK je se strategickým cílem Konkurenceschopná česká ekonomika. Z hlediska provázanosti priorit OP VK na prioritní osy NSRR má operační program návaznost zejména na prioritní osu Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti a na osu Posilování konkurenceschopnosti české

ekonomiky. Implikace OP VK lze také nalézt v prioritních osách Životní prostředí a dostupnost a Vyvážený a harmonický rozvoj území ČR.

Z hlediska souladu strategie OP VK s NSRR je možné konstatovat, že operační program je plně v souladu s NSRR.

Tabulka 16: Vazby strategie OP VK a NSRR

Národní strategický referenční rámec	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a, 4b
Posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky				
Konkurenceschopný podnikatelský sektor		★	★★	★
Podpora kapacit VaV inovací		★★★★		
Rozvoj udržitelného cestovního ruchu			★	
Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti				
Vzdělávání	★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti	★★	★★	★★★★	★★
Posilování sociální soudržnosti	★★		★★	★★
Rozvoj informační společnosti	★★	★★	★★	★★
Životní prostředí a dostupnost				
Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí	★★	★	★★	★
Vyvážený a harmonický rozvoj území ČR				
Vyvážený rozvoj regionů	★★		★★	★★

Poznámky:

- ★★★★ významná provázanost
- ★★ střední provázanost
- ★ nízká provázanost
- bez provázanosti nebo nepřímý zprostředkovaný vliv

Konzistence OP VK s NPR

NPR v reakci na Lisabonskou strategii definuje v části zaměstnanost samostatnou prioritu vzdělávání s výčtem konkrétních prioritních opatření, která mimo jiné zdůrazňují nutnost realizace kurikulární reformy, rozvoje terciárního vzdělávání a klíčových kompetencí a vybudování konceptu celoživotního učení, dále zlepšení propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání a podporu rozvoje dalšího vzdělávání ve firmách a spolupráce zaměstnavatelů a vzdělávacích institucí a institucí odborně profesních. NPR v neposlední řadě definuje jako prioritu v mikroekonomické oblasti prostředí stimulujícího výzkum, vývoj a inovace a stanovil konkrétní opatření v oblasti VaV směřujících k dosažení cíle, dále je definováno opatření, které zdůrazňuje nutnost efektivního využívání ICT.

Z hlediska souladu strategie OP VK s NPR je možné konstatovat, že navrhovaný operační program je plně v souladu s NPR.

Tabulka 17: Konzistence OP VK s NPR

Národní program reforem 2005-2008	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a, 4b
Podnikatelské prostředí - prioritní opatření				
Zjednodušit vstup do podnikání	★	★	★★★★	★
Výzkum a vývoj, inovace - prioritní opatření				
Zvýšení intenzity využívání nástrojů ochrany duševního vlastnictví vědecko-výzkumnými institucemi a podniky		★★★★		
Udržitelné využívání zdrojů – prioritní opatření				
Podporovat environmentální technologie	★	★	★	★
Modernizace a rozvoj dopravních a ICT sítí				
Podporovat rozvoj a efektivní využívání ICT	★	★★	★	★
Začleňování na trhu práce – prioritní opatření				
Snížit nezaměstnanost mladých do 25 let	★★	★★★★	★★	★★
Zvýšit participaci starších osob na trhu práce			★★★★	
Zjednodušit přístup cizincům na trh práce	★	★	★★	
Vzdělávání – prioritní opatření				
Realizovat kurikulární reformu	★★★★			★★★★
Rozšířit přístup k vyššímu odbornému a vysokoškolskému vzdělávání		★★★★		★★★★
Podporovat spolupráci zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí	★★	★★★★	★★★★	★★★★
Zlepšit propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání	★★	★★★★	★★★★	★★★★
Podporovat propustnost mezi jednotlivými stupni terciárního vzdělávání		★★★★		★★
Zvýšit informační vzdělanost	★★★★	★★★★	★★★★	★★

Poznámky:

- ★★★★ významná provázanost
- ★★ střední provázanost
- ★ nízká provázanost
- bez provázanosti nebo nepřímý zprostředkovaný vliv

Konzistence OP VK s Národním programem rozvoje vzdělávání v ČR

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR formuluje myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy v ČR. Národní

program rozvoje vzdělávání vymezuje šest základních strategických linií, které mají přispět k naplnění průběžných strategických cílů.

Z hlediska souladu strategie OP VK s Národním programem rozvoje vzdělávání v ČR je možné konstatovat, že operační program je s ním plně v souladu.

Tabulka 18: Konzistence OP VK s Národním programem rozvoje vzdělávání ČR

Národní program rozvoje vzdělávání ČR	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a, 4b
Realizace celoživotního učení pro všechny				
Zajistit dostupnost vzdělávání a přístupnost vzdělávací soustavy na všech stupních	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★
Podporovat individualizaci a diferenciaci vzdělávacího procesu na všech stupních vzdělávací soustavy	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★
Podporovat vzdělávání znevýhodněných jedinců	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★
Umožnit přístup k terciárnímu vzdělávání 50 % příslušného populačního ročníku		★ ★ ★	★ ★	★ ★
Podporovat rozvoj distančního vzdělávání		★ ★ ★	★ ★ ★	★
Vypracovat a zavést soustavu finančních a nefinančních pobídek pro rozvoj vzdělávání dospělých			★ ★ ★	★ ★
Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí				
Vypracovat Státní program vzdělávání pro děti a mládež od 3 let do 19 let	★ ★ ★	★		★ ★
Podporovat implementaci nového pojetí Státního programu vzdělávání zejména v prioritních oblastech (jazyky, ICT, environmentální vzdělávání, klíčové kompetence, podpůrné materiály)	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★
Propojit studijní programy v terciárním sektoru s vědeckou, výzkumnou a vývojovou nebo jinou tvůrčí činností ve školách a mimo školy		★ ★ ★		★ ★
Využívat mezinárodní spolupráce při tvorbě studijních programů a rozvíjení mobility pedagogických a akademických pracovníků a studentů	★ ★	★ ★	★ ★	★
Monitorování a hodnocení kvality a efektivity ve vzdělávání				
Dobudovat evaluační a informační systémy regionálního školství	★ ★ ★			★ ★ ★
Vytvořit systém diagnostického hodnocení žáků a rozšířit existující systém poradenství	★ ★ ★			★ ★ ★
Dobudovat systém hodnocení terciárního vzdělávání		★ ★		★ ★ ★
Vypracovat a zavést mechanismy zajišťování kvality dalšího vzdělávání			★	★ ★ ★
Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí				

Národní program rozvoje vzdělávání ČR	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a, 4b
Založit Program rozvoje škol a pokračovat v činnosti Fondu rozvoje vysokých škol		★ ★		
Vybudovat infrastrukturu pro podporu práce škol	★	★		★
Rozšířit funkce základních a středních škol	★ ★		★	
Zvýšit úlohu kulturně-výchovných institucí a občanských sdružení ve vzdělávání a výchově	★ ★		★	★
Posílit úlohu institucí terciárního vzdělávání v regionálním rozvoji		★ ★		★
Proměna role profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků				
Vymezit a zvýšit kvalifikační úroveň všech kategorií pedagogických pracovníků	★ ★ ★	★ ★ ★	★	★ ★ ★
Zvyšovat kvalitu přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků		★ ★ ★		★ ★
Dobudovat systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	★ ★	★ ★	★	★ ★ ★
Zvyšovat vědeckou a pedagogickou úroveň pedagogických a akademických pracovníků v terciárním sektoru vzdělávací soustavy		★ ★ ★		
Přechod od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování				
Využívat nepřímých nástrojů řízení, zejména inovačních a rozvojových programů	★	★	★	★
Rozvíjet informační a poznatkovou základnu pro řídicí sféru a vzdělávací praxi		★		
Pečovat o lidské zdroje v systému řízení vzdělávací soustavy	★ ★	★ ★	★	★ ★
Vytvořit právní rámec vzdělávání dospělých			★ ★	★ ★ ★

Poznámky:

- ★ ★ ★ významná provázanost
- ★ ★ střední provázanost
- ★ nízká provázanost
- bez provázanosti nebo nepřímý zprostředkovaný vliv

Konzistence OP VK s Dlouhodobým záměrem 2005

Dlouhodobý záměr 2005 zpracovaný MŠMT je zaměřen cíleně na postup a rozvoj specifických součástí jednotlivých oblastí a identifikuje šest strategických směrů, které (na rozdíl od Dlouhodobého záměru 2002) více podtrhují oblast zajišťování rovných příležitostí ke vzdělávání. OP VK podporuje realizaci a naplnění všech šesti strategických směrů, mezi které patří zkvalitnění a modernizace vzdělávání (kurikulární reforma), zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání, zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání, rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství, zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků a podpora dalšího vzdělávání.

Cílem MŠMT je vytvoření konkurenceschopného, bohatě diverzifikovaného systému, který rozvine potenciál lidí pro trh práce, a zajistit jejich zaměstnatelnost.

Z hlediska souladu strategie OP VK s Dlouhodobým záměrem 2005 je možné konstatovat, že operační program je s ním plně v souladu.

Konzistence OP VK se SHR ČR

Cílem SHR je významným způsobem přiblížit ČR ekonomické úrovni hospodářsky rozvinutějších zemí EU při respektování principů udržitelného rozvoje, rostoucí životní úrovně a vysoké zaměstnanosti. S tímto záměrem SHR vymezuje pět prioritních linií. OP VK výrazně podporuje 4. prioritní linii Rozvoj lidských zdrojů a zaměstnanost a částečně podporuje 5. prioritní linii Výzkum, vývoj a inovace. OP VK konkrétně podporuje návrh SHR na zjednodušení přístupu k vyššímu odbornému a vysokoškolskému vzdělávání a zvyšování kvality základního a středního školství. Dále OP VK podporuje zapojení znevýhodněných žáků, rozšíření nabídky dalšího vzdělávání s důrazem na jazykové znalosti a ICT. V oblasti VaV podporuje OP VK vzdělávání pracovníků VaV v oblasti ochrany duševního vlastnictví a zvýšení úrovně absolventů přírodovědných a technických studijních programů na VŠ. Dále OP VK podporuje motivaci k absolvování přírodovědných studijních programů na VŠ a v neposlední řadě podporuje prioritu SHR ČR, která se věnuje problematice vzdělávacích programů pro VaV pracovníky a manažery VaV.

Z hlediska souladu strategie OP VK se SHR ČR je možné konstatovat, že operační program je s ní plně v souladu.

Konzistence OP VK s NIP ČR na léta 2005 – 2013

Jedním z cílů NIP ČR je zajistit lidské zdroje pro inovace, zejména pro inovační procesy v potřebné struktuře na všech úrovních. OP VK se zaměřuje na odstranění neuspokojivé struktury absolventů VŠ, na motivaci pro absolvování přírodovědných a technických studijních programů, na vytváření nových vzdělávacích programů zaměřených na VaV pracovníky a manažery a na odstranění překážek mobility lidských zdrojů pro inovační procesy.

Z hlediska souladu strategie OP VK s NIP ČR je možné konstatovat, že operační program je s ní plně v souladu.

Konzistence OP VK se SRLZ pro ČR

SRLZ pro ČR vymezuje pět cílů, které mají přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR na globálním trhu prostřednictvím péče o rozvoj lidských zdrojů a rozvoje vzdělávání jako celku, tj. vzdělávání, které ve všech oblastech, sektorech a fázích připravuje ekonomicky aktivní občany pro práci a život v informační a znalostní společnosti. Prvním cílem SRLZ je nastolit celoživotní učení jako běžnou praxí, dalším je připravit lidské zdroje ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje a členství v EU. Třetím cílem je zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti české ekonomiky a její přitažlivost pro investory. Čtvrtým cílem je zvýšení zaměstnatelnosti pracovních sil a pozitivní ovlivnění zaměstnanosti. Posledním cílem je zlepšení využívání omezených zdrojů a mobilizace nutných prostředků pro rozvoj lidských zdrojů.

Z hlediska souladu strategie OP VK se SRLZ pro ČR je možné konstatovat, že operační program je s ní plně v souladu.

Konzistence OP VK s Národním akčním plánem sociálního začleňování na léta 2006 - 2008

První prioritní cíl Národního akčního plánu sociálního začleňování se zaměřuje na posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením cestou odstranění znevýhodnění v přístupu ke vzdělání dětí a mládeže pocházejících se sociokulturně znevýhodněného prostředí, dětí se zdravotním postižením a dětí a mládeže ohrožených sociálním vyloučením z jiných příčin. OP VK plně v souladu s uvedeným záměrem klade důraz na zlepšení rovných příležitostí dětí a žáků, a to včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. OP VK podpoří zvyšování kompetencí pedagogů při odstraňování bariér bránících rovnému přístupu ke vzdělávání. Zaměří se i na rozvoj kariérového poradenství určeného zejména pro žáky ohrožené předčasným odchodem ze systému vzdělávání, jako i na vybudování systému včasného zajištění minimální garantované péče o děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Podpořen bude rozvoj poradenství a rozšíření nabídky asistenčních, speciálně pedagogických a psychologických služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Aby se předešlo sociálnímu vyloučení cizinců žijících na území ČR, budou v rámci OP VK vytvořeny i podmínky pro jejich vzdělávání, zejména při výuce českého jazyka. K problematice sociálního začleňování přispěje OP VK též podporou multikulturní výchovy a vzdělávání jako prevence vůči rasismu a xenofobii, které mohou mít za následek sociální vyloučení. Na záměr Národního akčního plánu sociálního začleňování podporovat celoživotní vzdělávání seniorů navazuje OP VK rozsáhlými formami podpory dalšího vzdělávání.

Konzistence OP VK s Doporučením Rady EU o provádění politik zaměstnanosti členských států

Doporučení Rady EU o provádění politik zaměstnanosti členských států ze dne 14. října 2004 (2004/741/ES) apeluje na členské státy EU, aby více a účinněji investovaly do lidského kapitálu a celoživotního učení. Podpora odborného vzdělávání má být zaměřena zejména na osoby s nízkou kvalifikací a na starší pracovníky. Doporučení a priority stanovené v předmětném dokumentu pro ČR akcentují nutnost zvýšit úsilí k integraci zejména romského obyvatelstva v mimopražských regionech a klást větší důraz na vzdělávání, odbornou přípravu a podnikavost. Zásadní je i doporučení investovat více a účinněji do lidského kapitálu a celoživotního učení. K podpoře profesní a geografické mobility má přispět vyšší účast obyvatelstva na vysokoškolském vzdělání a odborné přípravě. OP VK respektuje všechna uvedená doporučení a jejich priority rozpracovává do konkrétních kroků.

Konzistence OP VK se 7. rámcovým programem

Synergie mezi 7. rámcovým programem a OP VK bude zaručena přímou vazbou logiky intervencí obou programů. Projekty v rámci ESF jsou zaměřeny především na problematiku rozvoje lidských zdrojů v oblasti VaV v rozsahu regionálním a národním. V případě 7. rámcového programu se jedná především o rozvoj lidských zdrojů v rozsahu evropském i celosvětovém.

4. Vazba OP VK na další operační programy

OP VK se navzájem věcně doplňuje s dalšími operačními programy. Jedná se především o:

- **OP VaVpI**, který zahrnuje prioritní osu Rozvoj kapacit VaV zaměřenou na podporu kapacit VaV, center excelence a podporu VaV pro inovace v neprůmyslových odvětvích. Program zahrnuje rovněž prioritní osu Rozvoj kapacit pro spolupráci veřejného sektoru se soukromým ve VaV, která má podpořit trvalou a efektivní spolupráci mezi těmito dvěma

prostředími, a prioritní osou Posilování kapacit VŠ v terciárním vzdělávání. OP VaVpI bude financovaný z ERDF a jeho Řídícím orgánem bude MŠMT. Synergických efektů obou programů bude dosaženo kombinací tzv. měkkých finančních prostředků ESF určených na lidské zdroje v oblasti terciárního vzdělávání a VaV a tzv. tvrdých prostředků ERDF podporujících investice tak, aby oba typy projektů mohly být vhodným způsobem kombinovány. V rámci OP VK je k OP VaVpI doplňková prioritní osa 2, a to zejména oblasti podpory 2.2 Vysokoškolské vzdělávání a 2.3 Lidské zdroje ve VaV. Projekty OP VK v oblasti VaV, které budou navazovat na budování kapacit, budou při výběru posuzovány z hlediska naplnění cílů souvztažného projektu OP VaVpI. Koordinace procesu implementace a sledování synergických efektů obou programů bude zajištěno ze strany MŠMT, které je pro oba operační programy Řídícím orgánem, tudíž může sledovat vzájemnou provázanost realizovaných aktivit, případně činit opatření, která by tuto provázanost zvýšila.

- **OP PI**, který je zaměřen na zlepšování podmínek pro podnikání a podporu inovací. Program bude financován z ERDF a jeho Řídícím orgánem bude Ministerstvo průmyslu a obchodu. OP VK prostřednictvím nastavení systémového rámce dalšího vzdělávání a rozvoje nabídky dalšího vzdělávání vytvoří prostor pro efektivnější vzdělávání pracovníků ve firmách. Přímá realizace programů dalšího vzdělávání bude podpořena v OP LZZ. Stejně tak bude v OP VK podpořena spolupráce podnikatelských subjektů se vzdělávacími institucemi (zejména VŠ) a výzkumnými organizacemi při rozvoji moderních vzdělávacích programů. Synergické efekty budou dosahovány směrem k OP PI prostřednictvím prioritní osy 2 OP VK Terciární vzdělávání, VaV, kde bude podporována motivace ke studiu exaktních oborů, působení ve výzkumné činnosti a k rozvoji lidských zdrojů ve výzkumné činnosti a vývoji. Na druhé straně bude OP PI stimulovat soukromý sektor k větší spolupráci s institucemi VaV, či podporovat vznik a provoz sítě spolupracujících subjektů (spojujících oborové zaměření, resp. zaměření na spolupráci ve VaV).

Mezi OP PI a OP VaVpI bude nastavena řada koordinačních mechanismů, které se budou odrážet také do implementace OP VK, který je výrazně provázán jak s OP VaVpI, tak s OP PI.

- **OP LZZ**, který je zaměřen především na podporu aktivní politiky zaměstnanosti a zlepšení přístupu k práci, na trvalé začlenění osob hledajících zaměstnání na trhu práce a prevenci před nezaměstnaností. OP LZZ je tedy především zaměřen na nezaměstnané a na osoby ohrožené ztrátou zaměstnání. OP LZZ dále řeší oblast sociální integrace a rovných příležitostí. Samostatnou oblastí OP LZZ je modernizace veřejné správy. OP LZZ obsahuje také tvorbu systémů pro předvídání změn na trhu práce a zvládnutí postupných i náhlých změn v zaměstnanosti a dále podporuje aktivity směřující ke zvyšování zaměstnatelnosti a k získávání, zvyšování a prohlubování způsobilosti pro výkon povolání. Program bude financovaný z ESF a jeho Řídícím orgánem bude Ministerstvo práce a sociálních věcí. Synergický efekt obou programů bude dán návazností kvality vzdělávacího systému a absolventů tohoto systému a sladěním s potřebami a požadavky trhu práce. Dále pak bude v OP VK pozornost soustředěna na žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami s důrazem na jejich budoucí uplatnitelnost na trhu práce. V rámci OP VK je k OP LZZ doplňková zejména prioritní osa 3, oblast podpory 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání.
- **OP Životní prostředí (OP ŽP)**, který je zaměřen na zlepšení kvality životního prostředí jako nutného předpokladu atraktivnosti a konkurenceschopnosti státu a jeho regionů

při využití inovačních efektů politiky životního prostředí pro udržitelný rozvoj. Program bude financován z ERDF a Fondu soudržnosti a jeho Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí. Synergických efektů obou programů bude dosaženo kombinací neinvestiční podpory environmentálního vzdělávání a výchovy v rámci nově vytvářených vzdělávacích programů z OP VK a investiční podpory rozvoje infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu z OP ŽP. V rámci OP VK jsou k OP ŽP doplňkové všechny prioritní osy, neboť environmentální vzdělávání a osvěta a výchova k udržitelnému rozvoji budou zohledňovány jako horizontální téma i samostatné aktivity při implementaci všech oblastí podpor.

- **OP Praha Adaptabilita (OP PA)** je zaměřen na podporu rozvoje znalostní ekonomiky, podporu vstupu na trh práce, modernizaci počátečního vzdělávání na území hlavního města Prahy. Program je spolufinancován z ESF a jeho Řídícím orgánem bude hlavní město Praha. Na území hlavního města Prahy budou využívány výstupy národních systémových projektů, realizovaných v rámci Prioritní osy 4a, 4b OP VK. Aktivity realizované v rámci OP PA budou doplňkové k aktivitám realizovaným v rámci všech prioritních os OP VK, a to zejména s ohledem na zajištění těchto aktivit na území regionu spadajícího jako jediný v ČR do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Vzájemná provázanost (doplňkovost) operačních programů spolufinancovaných z ESF (OP VK, OP LZZ, OP PA) bude zajištěna také v průběhu jejich realizace, a to na základě spolupráce a vzájemné koordinace aktivit, jak je uvedeno v Kapitole IV Implementace OP VK (část 1.7 Koordinace programů financovaných z ESF).

Soubor výše uvedených provázaných operačních programů je důležitým prvkem při naplňování cíle Lisabonské strategie spočívajícím v posílení úlohy znalostní ekonomiky ve stimulaci růstu zaměstnanosti a konkurenceschopnosti členských zemí EU a ve vytvoření systému stimulačního výzkum, vývoj a inovace. Synergický efekt se dále umocňuje v prostředí jednotlivých **regionálních operačních programů (ROP)**, které navazují na systém sektorových operačních programů a své dotační tituly směřují k řešení problémů vázaných na konkrétní region ČR. Podporují tak využití potenciálu daného území a přispívají k jeho vyváženému rozvoji. Globálním cílem ROP je urychlení rozvoje regionů ČR, zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a posílení kvality života obyvatel při respektování vyváženého a udržitelného rozvoje regionů vycházející z využití jejich potenciálu. OP VK podporuje rozvoj systému a koncepce dalšího vzdělávání včetně podpory inovativních přístupů a provázání oblasti VaV na svět praxe. V tomto směru dochází k synergickým efektům se zaměřením podpory ROP směrem ke zvýšení prosperity regionu vytvářením prostředí pro rozvoj malých a středních podniků a investicemi do infrastruktury většího rozsahu v oblasti škol a školských zařízení zřizovaných obcemi a kraji. V neposlední řadě OP VK podporuje rovněž modernizaci a zlepšení podmínek pro obyvatele ve městech a na venkově související s kvalitou vzdělání (včetně dosažitelnosti dalšího vzdělávání) a volnočasových aktivit, které přispívají ke zvýšení atraktivity těchto území pro hospodářský rozvoj.

V jednotlivých regionech NUTS 2 se pro programové období 2007-2013 připravuje sedm regionálních operačních programů financovaných z ERDF. Tyto programy ve větší či menší míře poskytují prostor pro budování kapacit vzdělávacích zařízení v regionech. Řídícím orgánem odpovědným za řádnou realizaci regionálního operačního programu je Regionální rada příslušného regionu soudržnosti.

Kromě vzájemné koordinace v rámci ESF bude zajištěna a vhodným způsobem formalizována také koordinace a provázanost OP VK s ROP podle konkrétních tematických oblastí (např.

v oblasti rozvoje regionálních vzdělávacích kapacit apod.). Kraje budou odpovědné za realizaci globálních grantů v rámci prioritních os 1 a 3 OP VK, tudíž mají možnost sledovat provázanost projektů realizovaných na svém území (projekty ESF a k nim doplňkové projekty ERDF financované z ROP). Zástupci krajů budou členy Monitorovacího výboru OP VK, který bude rovněž platformou pro případné informování krajů i o postupu realizace aktivit na jejich území z hlediska tvrdých investic v rámci ROP a pro identifikaci případných problémů, které bude vhodné společně řešit za účelem větší provázanosti aktivit financovaných z ROP a OP VK. Významným prostředkem pro sledování provázanosti obou typů programů bude také skutečnost, že v rámci hodnocení projektů předložených do ROP bude jedním z výběrových kritérií i posouzení, zda projekt žádající o podporu z ROP řeší synergicky i aktivity ESF.

V rámci OP VK nedochází k překryvu s aktivitami definovanými v OP Rybářství (spolufinancován z Evropského rybářského fondu, EFF) a Programu Rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 (spolufinancován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, EAFRD).

V rámci řízení OP Rybářství bude zajištěna koordinace a spolupráce s řídicími orgány národních operačních programů ESF, tj. OP LZZ a OP VK, především v oblasti vzdělávání, popř. rekvalifikací pracovníků.

Program Rozvoje venkova ČR podpoří specifické odborné vzdělávání, poradenství a informace pro zemědělské subjekty a subjekty lesního hospodářství v oblastech působnosti EAFRD a pro jiné subjekty na venkově místně specifické vzdělávání a informace v zájmu rozvoje podnikání. Veškeré ostatní školení, vzdělávání a informace, školství, výzkum v oblasti zemědělství, lesnictví a rozvoje venkova budou podpořeny z politiky soudržnosti, tedy i z programu OP VK.

Koordinace mezi OP VK a programy spolufinancovanými z EAFRD a EFF bude zajištěna prostřednictvím výměny relevantních informací mezi řídicími orgány těchto programů.

S ohledem na možnost křížového financování budou aktivity související se vzděláváním v rámci 10% na úrovni prioritní osy realizovány, např. i v OP Praha Konkurenceschopnost (ERDF, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). Vždy ovšem jako doplňkové činnosti související s konkrétními projekty bez zásadních překryvů s aktivitami podporovanými v rámci OP VK.

5. Dopady OP VK

Naplňování specifických cílů OP VK bude realizováno při respektování společných horizontálních principů.

Horizontální témata

OP VK pokrývá dvě hlavní horizontální témata:

- rovné příležitosti
- udržitelný rozvoj

Horizontální témata svou průřezovostí zasahují do všech oblastí podporovaných strukturálními fondy. V případě OP VK představují tato horizontální témata nástroje, jejichž prostřednictvím jsou integrovány globální a specifické cíle napříč spektrem tří vertikálních priorit tohoto programu. Horizontální témata budou respektována při výběru projektů a jejich naplňování bude

sledováno v realizační fázi projektů a bude předmětem kontroly na místě realizace. Jejich působení na situaci v oblasti vzdělávání a vědy a výzkumu bude vyhodnocováno v rámci systému hodnocení OP VK.

Rovné příležitosti

Cílem všeobecného principu rovných příležitostí je potírání diskriminace jednotlivce na základě národnosti, pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, víry, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace. Zvláštní důraz je kladen na rovné příležitosti žen a mužů.

Rovný přístup ke vzdělávání je základním předpokladem efektivního vzdělávacího systému. V rámci OP VK bude podporováno vytváření rovných příležitostí k zapojení všech skupin obyvatelstva do procesu vzdělávání a tvorba nástrojů napomáhajících této participaci. Zvýšená pozornost bude věnována aktivnímu zapojení příslušníků znevýhodněných skupin se speciálními vzdělávacími potřebami nebo jinými handicapy, které znesnadňují jejich zapojení do systému běžné výuky.

V souladu se čl. 16 nařízení 1083/2006 budou znevýhodněné skupiny podporovány k zapojení do všech stádií implementace OP VK. Při programování, řízení, monitorování a evaluaci bude brán zřetel na princip rovného zacházení, aby měly všechny skupiny stejný přístup k čerpání prostředků z ESF. V rámci procesu výběru projektů budou nastavena taková kritéria, která zamezí jakékoli diskriminaci.

Cílové skupině znevýhodněných jedinců je v rámci OP VK věnována samostatná oblast podpory 1.2 v prioritní ose 1 a rovněž v rámci ostatních prioritních os bude jejich přístup k finančním prostředkům maximálně zohledňován.

Udržitelný rozvoj

Jednotlivé dimenze udržitelného rozvoje, kterými je třeba se ve vztahu ke strukturálním fondům zabývat, jsou:

- znečištění vody, vzduchu, půdy, hluková zátěž
- spotřeba zdrojů, příp. alternativní zdroje a jejich užívání
- odpady a jejich redukce
- biologická rozmanitost a využití krajiny
- informovanost o životním prostředí

Udržitelný rozvoj se stal klíčovým aspektem sociálního a ekonomického rozvoje společnosti a je analogicky i klíčovým aspektem vzdělávání. V té souvislosti se v současnosti hovoří o vzdělávání pro udržitelný rozvoj, které není jen dílčí aktuální vzdělávací potřebou, ale jedná se o dlouhodobý integrující princip v celém systému vzdělávání – počátečním i dalším, formálním, neformálním i informálním.

V rámci OP VK bude horizontální priorita zejména implementována prostřednictvím:

- podpory kurikulární reformy a implementací průřezových témat do školních vzdělávacích programů
- podpory nových obsahů vzdělávání jako je i udržitelný rozvoj a rozvojem studijních programů a vzdělávacích modulů zaměřených na udržitelný rozvoj

- podpory spolupráce škol a vzdělávacích institucí na udržitelném rozvoji na lokální úrovni

Dále lze předpokládat, že realizace aktivit v rámci OP VK nebude mít žádný negativní vliv na životní prostředí. Naopak, jedním z úkolů je podtrhnout význam ekologické výchovy a vzdělávání a kladení důrazu na ekologicky šetrné technologie v rámci tvorby školních vzdělávacích programů s možným důrazem na regionální specifika. V tomto ohledu lze očekávat perspektivně pozitivní vliv na životní prostředí.

6. Výsledky ex-ante evaluace

Ex-ante hodnocení programových dokumentů je dle požadavků EU nedílnou součástí jejich přípravy. V souladu s naznačeným požadavkem EU bylo zpracováno i ex-ante hodnocení OP VK, jehož zpracovatelem je Středisko regionálních a správních věd Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze.

V souladu s předpisy a pravidly pro provádění ex-ante hodnocení programových dokumentů byly při provádění a zpracování hodnocení aplikovány především tři základní principy:

- 1) Princip kontinuity, tj. hodnotitelé průběžně hodnotili jednotlivé části připravovaného dokumentu a zaujímal k nim svá dílčí stanoviska. V těchto stanoviscích uváděli především svá doporučení k doplnění, úpravám či modifikacím připravovaného dokumentu. Stanoviska měla podobu jak písemných materiálů, tak i ústních komentářů.
- 2) Princip spolupráce, tj. činnost hodnotitelů neprobíhala izolovaně od činnosti samotných zpracovatelů programového dokumentu, ale naopak obě skupiny odborníků pracovaly v úzké součinnosti, například v rámci pracovních skupin, individuální osobní komunikace jednotlivých členů týmů či elektronické komunikace.
- 3) Princip aktivní pomoci - hodnotitelský tým formuloval řadu doporučení a alternativ, které se týkaly analytické části, strategie a indikátorů.

V důsledku aplikace výše naznačených principů se podařilo programový dokument OP VK připravit do podoby, která v podstatě odráží představy hodnotitelského týmu o jeho obsahu.

Za silnou stránku dosavadního procesu tvorby OP VK hodnotitelský tým považuje výrazné uplatnění principu partnerství, tedy intenzivní zapojení partnerů včetně krajů do tvorby OP VK.

Hodnotitelský tým konstatuje, že programový dokument obsahuje všechny relevantní části požadované Evropskou komisí.

Stanovisko hodnotitelů k hlavním atributům programového dokumentu

V průběhu přípravy OP VK hodnotitelský tým upozornil na příliš rozsáhlou analýzu socio-ekonomické situace, doporučil její zestručnění, odstranění deklaratorních pasáží a její orientaci především na oblasti podporované prostřednictvím OP VK. Hodnotitelé shledali, že analýza nebyla provázána se SWOT analýzou, a dále doporučili analýzu v případě regionální dimenze zaměřit na jednotky NUTS III – kraje. Hodnotitelský tým vyžadoval přepracování návrhu indikátorové soustavy a doplnění a konkretizaci popisu implementační struktury. Veškeré připomínky hodnotitelského týmu byly ze strany Řídicího orgánu akceptovány a zapracovány.

Posouzení celkové konzistentnosti dokumentu

OP VK je zaměřen především na zlepšení kvality vzdělávacího systému a širší uplatnění konceptu celoživotního učení v ČR. Hodnotitelský tým konstatuje, že údaje o kvalitě českého vzdělávacího systému jsou v analytické části OP VK uplatněny v míře dané dostupností těchto informací, což vytvořilo obtížnější podmínky pro formulování strategické části OP VK.

Strategická část a vymezení prioritních os OP VK odrážejí reálné potřeby ČR v oblasti vzdělávání, které lze financovat z ESF. Hodnotitelský tým považuje za pozitivní, že předložená verze strategické části je výsledkem jednání pracovní skupiny složené ze zástupců všech významných partnerů.

Hodnotitelský tým bere na vědomí dohodu o rozdělení kompetencí v oblasti dalšího vzdělávání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí jako Řídícím orgánem OP LZZ a MŠMT jako Řídícím orgánem OP VK. Tato dohoda ovlivnila formování strategie OP VK v prioritní ose 3: Další vzdělávání. Uvedené řešení znamená rozdělení nabídky a poptávky v oblasti dalšího vzdělávání mezi OP VK a OP LZZ, přičemž bude vyžadovat úzké provázání a koordinaci podpory poskytované jejich prostřednictvím. OP VK se zaměřuje na řešení očekávané poptávky na trhu práce, jde tedy především o reflexi dlouhodobých trendů a jejich promítnutí do systému počátečního vzdělávání. Prostřednictvím třetí prioritní osy však usiluje i o řešení problémů souvisejících s aktuální situací na trhu práce ve smyslu rozvoje relevantní nabídky dalšího vzdělávání. Hodnotitelský tým doporučuje v OP VK nepřímé vazby na trh práce zvýraznit.

Posouzení souladu předloženého programového dokumentu s příslušnými dokumenty na nadnárodní a národní úrovni

Hodnotitelský tým v průběhu svého hodnocení neidentifikoval žádné rozpory ve vztahu k nadnárodním dokumentům vytyčujícím směry dalšího rozvoje EU či čerpání a využívání finančních prostředků ze strukturálních fondů.

Předložený OP VK je v souladu s Lisabonskou strategií a na ni navazujícími dokumenty, především Národní Lisabonský program 2005-2008 – NPR ČR. Rovněž tak je v souladu se strategickými dokumenty politiky hospodářské a sociální soudržnosti, na evropské úrovni se SOZS a na národní úrovni pak s NSRR ČR 2007- 2013. Úspěšná realizace obsahu OP VK bezpochyby přispěje k naplnění cílů zmíněných dokumentů.

OP VK definuje jako jedno z horizontálních témat udržitelný rozvoj. Hodnotitelský tým konstatoval, že OP VK zohledňuje téma životního prostředí a přispívá k naplňování principů udržitelného rozvoje.

OP VK se stává nástrojem implementace i dalších národních dlouhodobých koncepcí a strategií, jako je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR. OP VK obsahuje také základní popis vazeb na ostatní operační programy (především s důrazem na OP LZZ a OP VaVpI). Detailní popis by měl být součástí Implementačního dokumentu OP VK a příslušných metodik.

Nastavení indikátorů

Hodnotitelský tým konstatuje, že nastavení indikátorů reflektuje zaměření jednotlivých prioritních os a oblastí podpory. Hodnotitelský tým se domnívá, že zvláště v případě kontextových indikátorů by bylo vhodné jejich počet omezit a doporučuje zvážit u některých indikátorů jejich reálnou kvantifikaci. Indikátory OP VK je nezbytné kvantifikovat.

Finanční plán

Rozložení čerpání finančních prostředků v jednotlivých letech je charakterizováno jejich postupným nárůstem. Hodnotitelský tým respektuje široký konsensus dosažený při rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé prioritní osy OP VK.

Implementace

Řídícím orgánem OP VK bylo na základě usnesení vlády ČR č. 175/2006 ustanoveno MŠMT, výkonem příslušných funkcí byl pověřen odbor programů Evropského sociálního fondu (60). Implementace programového dokumentu je nastavena podle platných pravidel a předpisů, přičemž další podrobnosti budou specifikovány v Implementačním dokumentu OP VK.

Hodnotitelský tým považuje za nezbytné konkretizovat informace o implementačním systému v Implementačním dokumentu OP VK (především u konkrétních subjektů, které budou participovat na řízení a implementaci OP VK, upřesnit jejich role a vzájemné vazby).

Závěr

Pro úspěšnou realizaci OP VK je klíčové nastavení implementačního systému a navázání systémových kooperačních vazeb s klíčovými partnerskými operačními programy (především OP LZZ a OP VaVpI).

Hodnotitelský tým konstatuje, že takto nastavený OP VK přispěje k naplnění cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti vyjádřených prostřednictvím SOZS a NSRR ČR 2007-2013.

7. Dopady OP VK na životní prostředí

OP VK je z hlediska přímých dopadů na životní prostředí neutrální. Vzhledem k jeho povaze (měkké formy podpory) nebude ovlivňovat fyzické aspekty životního prostředí, lokality Natura 2000 apod.

OP VK přispívá k rozšíření povědomí o potřebnosti respektovat principy udržitelného rozvoje v české populaci. V rámci OP VK bude podporováno environmentální vzdělávání, které se stane systémovou součástí konceptu celoživotního učení prostřednictvím všech forem vzdělávání.

8. Uplatnění principu partnerství

V průběhu přípravy OP VK byl v souladu s nařízeními uplatňován princip partnerství. Pro účely přípravy a zpracování OP VK byla vytvořena Pracovní skupina složená ze zástupců příslušných orgánů veřejné správy a hospodářských a sociálních partnerů.

Členy Pracovní skupiny jsou vedle Řídícího orgánu také zástupci organizací přímo řízených MŠMT, vzdělávacích institucí, dalších resortů, všech regionů¹⁸, zástupci Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, Rady vlády pro záležitosti romské komunity a také relevantních hospodářských a sociálních subjektů (např. Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů). Zpracovatelem OP VK byla na základě výsledků výběrového řízení společnost DHV CR, spol. s r.o.

¹⁸ Na úrovni NUTS II.

Pracovní skupina se podílela na tvorbě OP VK, pravidelně jej projednávala, připomínkovala a vyjadřovala se k pracovním verzím dokumentu a kontrolovala a schvalovala výstupy zpracovatele OP VK.

Současně byly jednotlivé verze OP VK projednávány na pracovních fórech (výjezdních zasedáních), kde byli účastníky zástupci MŠMT, ostatních resortů, zástupci organizací přímo řízených MŠMT, zástupci krajů, zástupci Úřadu vlády ČR (Rad vlády), Svazu průmyslu a dopravy ČR či CzechInvestu.

Program byl dále představen a diskutován s širokou (odbornou i laickou) veřejností na veřejných projednáních.

Výsledkem diskusí v rámci Pracovní skupiny a v rámci pracovních fór je předkládán OP VK.

Princip partnerství bude uplatňován i v průběhu implementace, monitorování a evaluace OP VK.

Rovněž v souladu s čl. 5 nařízení 1081/2006 bude OP VK přispívat k řádné správě věcí veřejných v oblasti vzdělávání a školství (zejména prostřednictvím systémových aktivit realizovaných na celonárodní úrovni či aktivit realizovaných v rámci technické pomoci a podporujících kapacity klíčových subjektů implementace) a bude podporovat vytváření partnerství a zapojování sociálních partnerů do aktivit přispívajících ke zkvalitňování vzdělávání na všech jeho úrovních.

III. Prioritní osy a indikátory

Prostřednictvím OP VK budou realizovány intervence ve čtyřech prioritních osách, které jsou dále členěny do jedenácti oblastí podpory. Samostatnou prioritní osu tvoří technická pomoc.

Přehled prioritních os a oblastí podpory:

Prioritní osa č. 1: Počáteční vzdělávání

Oblasti podpory:

- 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání
- 1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- 1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení
- 1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách
- 1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách

Prioritní osa č. 2: Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj

Oblasti podpory:

- 2.1 Vyšší odborné vzdělávání
- 2.2 Vysokoškolské vzdělávání
- 2.3 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji
- 2.4 Partnerství a sítě

Prioritní osa č. 3: Další vzdělávání

Oblasti podpory:

- 3.1 Individuální další vzdělávání
- 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání

Prioritní osa č.4a: Systémový rámec celoživotního učení (cíl Konvergence)

Prioritní osa č. 4b: Systémový rámec celoživotního učení (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)

Oblast podpory:

- 4.1 Systémový rámec celoživotního učení

Prioritní osa č. 5a: Technická pomoc (cíl Konvergence)

Prioritní osa č. 5b: Technická pomoc (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)

Oblasti podpory:

- 5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu
- 5.2 Informovanost a publicita programu
- 5.3 Absorpční kapacita subjektů implementujících program

Prioritní osa 1 - Počáteční vzdělávání

1. Popis výchozího stavu

Od počátku 90. let probíhala řada dílčích kroků, které měly za cíl přetvořit do té doby centralizovaný a direktivně řízený systém základního a středního školství. Jedním z předpokladů této decentralizace bylo postupné delegování řízení na nižší úrovně a diferenciaci rolí jednotlivých aktérů vzdělávání. Významným mezníkem byl pak nový školský zákon č. 561/2004 Sb., který umožňuje realizovat hlubší změny v cílech a obsahu vzdělávání.

Formulovány byly strategické dokumenty Národní program rozvoje vzdělávání (2001) a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR (2002 a 2005). Jejich cíle a záměry jsou naplňovány především přípravou právních předpisů, koncepcí a metodik pro změny vyplývající ze strategických směrů. Kurikulární reforma je nejdále dovedena na úrovni předškolního vzdělávání (mateřské školy), je připraveno plošné zavádění reformy na úrovni základního vzdělávání. Hlavním cílem reformy je kvalitativní změna ve výuce a v přístupu k žákům, potvrzuje se však, že klíčovým momentem pro další úspěšný posun v realizaci kurikulární reformy, naplňování jejích cílů a konečně i samotné zvýšení kvality počátečního vzdělávání je především další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Pro vývoj od 90. let je charakteristické zvýšení nabídky středního odborného vzdělávání, vznik nových oborů i změny v rozložení počtu žáků v jednotlivých oborech. Zvyšuje se počet středních škol, které zpestřují svoji nabídku zapojením do různých vzdělávacích projektů realizovaných ve spolupráci se zahraničními školami stejného nebo příbuzného zaměření, řada škol ve svých koncepčních záměrech s touto aktivitou počítá.

Řada kroků byla učiněna v oblasti integrace jedinců ze sociálně znevýhodněného prostředí. Zřizují se přípravné třídy základních škol a byla ustavena funkce asistenta pedagoga. Byla vytvořena Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, která je určena pro děti s nízkým kulturním a sociálním postavením (a jejich rodinám) především v období od tří let života dítěte do zahájení povinné školní docházky. Jedním z hlavních cílů je zlepšit podmínky pro vzdělávání těchto dětí v předškolním vzdělávání včetně realizace programů, které by se měly zaměřit na pilotní ověřování projektů včasné péče. Rovněž jsou podporovány projekty integrující zdravotně postižené žáky do běžných škol. Pozitivní vývoj je registrován především ve speciálních školách (školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami).

I přes snahy klást důraz na individualizaci a diferenciaci vzdělávání, dosahuje většina žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nedostatečné vzdělání a následně i nízkou či žádnou kvalifikaci absolventů, což je také jednou z příčin sociálního vyloučení. Toto se týká ve velké míře příslušníků romské komunity. Další významnou skutečností je postupný nárůst počtu žáků – cizinců¹⁹. S touto skutečností souvisí potřeba soustředit se na specifické potřeby této skupiny žáků, zejména na jejich potřeby jazykové, které jsou pro integraci cizinců jedním z klíčových faktorů, který dále determinuje jejich plné zapojení do vzdělávacího systému a další uplatnění ve společnosti a na trhu práce.

¹⁹ K 30.9.2004 studovalo v základních školách 12 113 cizinců, ve středních školách 4 332 cizinců.

I přes nepopiratelný posun ve způsobu výuky v základních a středních školách je stále možné sledovat oblasti, kde je nutný další posun, aby došlo k celkovému zlepšení systému vzdělávání. Klíčovým momentem je v tomto ohledu úplná implementace kurikulární reformy, naplňování všech jejích cílů a její provázání s podporou inovací vzdělávacích programů a konečně i samotné zvýšení kvality počátečního vzdělávání.

V počátečním vzdělávání přetrvávají v ČR některé problémy, jako je existující tendence k předávání velkého objemu znalostí na úkor rozvoje klíčových kompetencí, stále nedostatečné je jazykové vzdělávání a v neposlední řadě přetrvává i absence přípravy k podnikání.

Důležitou součástí reformy je orientace výuky na naléhavá témata současného světa prezentovaná v kurikulární reformě zařazením průřezových témat do Rámcových vzdělávacích programů a zdůrazněná v integrované podobě Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

Slabinou českého školství je tedy nízká úroveň individuálního přístupu k žákům, který se týká všech žáků včetně mimořádně nadaných a znevýhodněných, nesporně tedy vzrůstá potřeba otevřeného pojetí školních vzdělávacích programů, které by zabezpečovalo rovný přístup a maximální šance všem, a s tím vzrůstá i potřeba odpovídajícího dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Další prostor ke zlepšení této oblasti je širší uplatnění funkce asistenta pedagoga.

Školy se dostatečně důsledně nezabývají tím, jak umožnit všem žákům maximální míru jejich rozvoje. Nedostatky jsou v oblasti hodnocení a sebehodnocení škol, kde je podpora systému dosud slabá, a v evaluaci celého systému. Nesporný vliv na zlepšení organizace chodu škol má růst manažerských schopností ředitelů a rovněž zvýšení kvality školní inspekce.

Základním momentem pro dosažení cílů kurikulární reformy a pro zlepšení situace ve výše uvedených problematických oblastech je především další vzdělávání pedagogických pracovníků. Ve školách sice narůstá podíl učitelů, kteří v plném rozsahu splňují stanovené podmínky odborné a pedagogické způsobilosti²⁰, nároky na kvalifikaci se však stále zvyšují, a proto je nutné věnovat odborné přípravě pracovníků škol a školských zařízení zvýšenou pozornost včetně rozvíjení kompetencí pedagogických pracovníků pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména pak dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v období od tří let dítěte do zahájení povinné školní docházky.

Mezi další existující problémy počátečního vzdělávání patří malá a regionálně diferenciovaná vybavenost škol moderními pomůckami výuky a učebními texty pro zefektivnění výuky. V nedostatečné míře je využívána výpočetní technika ve vlastní výuce. Přes určitý posun je stále neuspokojivé zapojení českých škol do mezinárodních projektů, kde lze příčinu spatřovat v jazykové bariéře, malé kompetenci nebo neodpovídajícím zázemí škol.

Stálým problémem zůstává v ČR nedostatečné provázání požadavků trhu práce a existující nabídky vzdělávání jak z hlediska struktury, tak zejména obsahu. V neposlední řadě je limitujícím faktorem výše výdajů na vzdělávání, které jsou ve srovnání s ostatními vyspělými evropskými státy na podprůměrné úrovni.

V oblasti neformálního vzdělávání je nezbytné vytvořit vzdělávací moduly uznatelné jako součást dalšího vzdělávání, problémem bude zkvalitnění vzdělávání pracovníků nestátních neziskových organizací a středisek volného času a mládeže a jejich lektorů. Nezbytné bude podporovat

²⁰ Školní rok 1999/2000 – 65,2 % plně kvalifikovaných, 2003/2004 – 76,8 % plně kvalifikovaných.

vzdělávání k projektovému řízení v neziskovém sektoru. Bude třeba vytvářet aktivizační programy a informační systémy o existujících možnostech neformálního vzdělávání na místní i regionální úrovni.

2. Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem prioritní osy je rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.

Specifické cíle:

- Zvýšení kvality počátečního vzdělávání
- Zlepšení rovných příležitostí dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Zlepšení kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení

3. Strategie

SWOT analýza současné ekonomické a sociální situace v oblasti vzdělávání poukázala na nedostatky v oblasti počátečního vzdělávání, které determinují výkonnost a úroveň dosahované kvality. Ponechání těchto nedostatků bez dalšího systematického řešení by mohlo představovat poměrně vážné problémy v následujících letech. Mezi indikované slabé stránky patří především nedostatečné provázání vzdělávacích programů s potřebami trhu práce, nízká úroveň znalostí cizích jazyků a nízká počítačová gramotnost včetně dovednosti pracovat s informacemi. Závažným problémem je rovněž nedostatečné osvojení klíčových kompetencí, nízká úroveň rozvoje podnikatelských dovedností a rovněž nedostatečná individualizace vzdělávacích programů v základních a středních školách.

Prioritní osa 1 bude implementována prostřednictvím pěti komplementárních oblastí podpory. Celkově bude stimulováno vzdělávací prostředí a jeho jednotlivé prvky k tomu, aby bylo podnětné a motivující a aby takto vytvářené předpoklady byly aktivizující pro stálý proces zlepšování kvality vzdělávání. V oblasti počátečního vzdělávání bude pozornost věnována jak systémovému prostředí (v Prioritních osách 4a a 4b), tak aktivitě jednotlivých škol a školských zařízení, jejich spolupráci a podpoře partnerských subjektů (Prioritní osa 1).

Pro dosažení nové úrovně kvality v počátečním vzdělávání je rozhodující realizace kurikulární reformy. K jejímu naplňování došlo dosud jen v některých školách, protože byla podpořena systémově pouze v pilotní dimenzi. V následující etapě je potřebné využít všech dobrých zkušeností a nabytých znalostí a dovedností jednotlivých učitelů, ředitelů, celých škol či jejich skupin a dalších aktérů k rozšíření pozitivního dopadu prvních realizačních kroků kurikulární reformy a jejího vlivu na výuku do mnohem většího počtu škol, do celého systému počátečního vzdělávání. Jednou z klíčových součástí reformy je podpora učitelů, kteří sami musí převzít zodpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu ve svých školách. K tomu se jim musí vytvořit odpovídající podmínky a motivační prostředí. Úspěšné pokračování kurikulární reformy je podmíněno rovněž rozšířením aktivit ve vytváření komplexní podpory, monitorování, hodnocení a poradenství. Zkvalitnění vzdělávacího systému musí rovněž umožnit všem žákům, aby dosahovali výsledků, které odpovídají jejich osobnostním předpokladům. Zvláštní pozornost bude proto věnována všem, kterým je nutné poskytnout dodatečnou podporu, nebo těm, kteří potřebují pro uplatnění svých schopností individuální přístup, zohledněn bude rovněž

princip rovných příležitostí. První oblast bude podporovat zvýšení kvality ve vzdělávání především zaměřením na dokončení kurikulární reformy a propracování a poskytnutí komplexní metodické podpory pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jejich inovaci orientovanou na rozvoj klíčových kompetencí žáků a následnou realizaci těchto programů. V rámci kurikulární reformy zaměřené na vlastní iniciativu škol chceme nacházet nové cesty k učení s těžištěm v nabývání dovedností a znalostí. Za tím účelem bude zejména podpořena proměna forem a obsahu vyučování, aby se rozvíjel individuální potenciál žáků směřující k vybudování základu pro jejich celoživotní učení, pro harmonický rozvoj jejich osobností a pro konkrétní uplatnitelnost na trhu práce. Dovednosti budou posíleny především v oblasti dynamického rozvoje osobnosti žáků oproti statickému učení velkému množství faktů. Podpora se rovněž zaměří na oblasti rozvoje tvořivosti, na řešení problémů, na vyhledávání informací a práce s nimi, na využívání nových technologií ve vzdělávání, na jazykové vzdělávání a nové obsahy vzdělávání, jako je multikulturní výchova, udržitelný rozvoj, zdravý životní styl, podnikatelství, evropská integrace. Pro realizaci těchto aktivit a oblastí je nezbytné podpořit vzdělávání pedagogických pracovníků odpovídající těmto cílům. Na úrovni škol bude rovněž podpořeno zapojování škol do mezinárodních projektů a partnerské spolupráce.

Aktivity jednotlivých škol budou taktéž podpořeny zkvalitňováním jednotlivých segmentů počátečního vzdělávání. Zejména se jedná o další rozvoj evaluačního prostředí, který poskytne zpětnou vazbu pro realizaci kurikulární reformy. Pro volbu strategie další práce je důležité mít k dispozici dostatek relevantních informací. Významnou informací pro tvorbu školské politiky je i porovnání národních a mezinárodních šetření. K podpoře škol budou vyvíjeny a nabídkově rozšiřovány evaluační nástroje, které budou zejména sloužit k ověřování klíčových kompetencí. Školy si budou vybírat takové evaluační nástroje, které budou nejlépe odpovídat jejich školnímu vzdělávacímu programu. Pozornost bude věnována rovněž prohloubení vzdělávání pracovníků České školní inspekce. Při šíření příkladů dobré praxe bude velká pozornost věnována podpoře spolupráce škol, jejich síťování, dále partnerství s dalšími subjekty jak ve vzdělávací oblasti, tak v oblasti světa práce a udržitelného rozvoje na lokální úrovni. Podpořena bude celá oblast kariérového poradenství a informační aktivity v oblasti potřeb trhu práce směřující k efektivní volbě vzdělávací cesty a profesní orientace. Dále bude podpořena oblast zájmového vzdělávání. Především budou podpořeny různorodé aktivity včetně volnočasových aktivit směřující k prevenci předčasného opouštění vzdělávání bez ukončení stupně vzdělání, který je předpokladem vzdělávání na dalším stupni, nebo vzdělávání, jehož výstupem je kvalifikace uplatnitelná na trhu práce.

Významnou prioritní osou vzdělávacího systému je zajištění rovných příležitostí v přístupu ke vzdělání pro všechny bez ohledu na druh znevýhodnění, např. zdravotního, ekonomického, sociálního, etnického, podle pohlaví či státní příslušnosti atd. Podpora bude směřována dále ke zlepšení přístupu k mimořádně nadaným dětem a žákům. Velmi důležité je též vytváření podmínek pro integraci osob se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného vzdělávacího proudu spolu se zabezpečením potřebných speciálně pedagogických a psychologických podpůrných služeb. Prostřednictvím druhé oblasti podpory jsou podporovány aktivity umožňující individuální přístup k žákům podle skutečných potřeb žáků včetně tvorby individuálních vzdělávacích plánů a vytváření motivujícího vzdělávacího prostředí a podpůrných mechanismů. Rovněž budou podporovány aktivity na vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním v mateřských školách na základě školních vzdělávacích programů upravených podle speciálních potřeb a možností těchto dětí. K dalším podporovaným aktivitám patří i vytváření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti dítěte, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci, aby dosáhlo co největší samostatnosti. Speciální pozornost bude věnována prevenci rasismu a xenofobie, podpoře multikulturní výchovy a vzdělávání, a to s důrazem na problematiku romského etnika.

Výraznější pozornost se dostane vzdělávání cizinců žijících na území ČR, a to rovněž formou jejich předškolní (především jazykové) přípravy. Obdobně bude podpořena oblast rovných příležitostí prostřednictvím zajištění nezbytných aktivit spojených s včasnou péčí o děti se sociokulturním znevýhodněním, aby byly eliminovány případné bariéry jejich vstupu a zapojení do vzdělávacího systému.

Tato oblast podpoří rovněž odbornou přípravu pedagogů, která souvisí se vzrůstající potřebou individuálního přístupu ve vzdělávání a se zaváděním nových forem skupinové a samostatné práce žáků.

Významnou aktivitou pro naplnění principu rovných příležitostí je rozvoj systému poradenství a asistenčních služeb (včetně vzdělávání asistentů pedagoga) a vytvoření zachytné sítě, která bude napomáhat návratu do vzdělávacího systému těm, kteří jej předčasně opustí. V případě poradenských center bude pozornost věnována otázce změny přístupu v pojetí a chápání jejich role.

Všechny výše uvedené kroky jsou podmíněny změnami postavení a role pedagogických pracovníků, zvyšováním jejich profesionality a společenského postavení mj. prostřednictvím jejich systematického dalšího vzdělávání. Realizaci kurikulární reformy nelze provádět odděleně od rozvoje lidských zdrojů v celé vzdělávací soustavě. Vzhledem ke stále se zvyšujícím požadavkům na znalostní společnost je další vzdělávání pedagogického a nepedagogického personálu škol a školských zařízení včetně rozšíření forem tohoto vzdělávání podpořeno v rámci třetí až páté oblasti podpory. Mají-li pedagogičtí pracovníci rozvíjet nové klíčové kompetence a dovednosti u žáků, musejí je ovládat sami (např. IT kompetence, cizí jazyky apod.) a musí mít zvládnuty pedagogické postupy jejich předávání a rozvíjení u žáků. Pedagogičtí pracovníci musí rovněž ovládat metody pedagogického projektování (tvorbu školních vzdělávacích programů) a základní problematiku vztahující se k možnostem uplatnění absolventů na trhu práce, mnozí z nich i dovednosti kariérového poradenství. Třetí oblast podpory proto bude zaměřena zejména na vytvoření motivujícího systému dalšího vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení a návaznou systematickou podporu tohoto vzdělávání, a to s důrazem jak na odborné kompetence, tak na kompetence vedoucí ke zvyšování manažerských schopností nutných pro další rozvoj škol a školských zařízení. Ve třetí až páté oblasti podpory bude kladen důraz na upevnění znalostí z oblasti řízení a managementu, projektového, finančního a personálního řízení a rovněž na získávání jazykových a ICT dovedností. V této souvislosti bude položen velký důraz na přípravu a vzdělávání ředitelů škol a školských zařízení a na systematickou přípravu vhodných pracovníků pro náročné řídicí a metodické funkce na úrovni školy a rozvoj vzdělávacích programů pro řídicí pracovníky škol a školských zařízení.

V rámci čtvrté a páté oblasti podpory této prioritní osy budou podporovány oblasti, které jsou dlouhodobě identifikovány jako nejslabší stránky vzdělávání na základních a středních školách. Podporou vytipovaných priorit a koncentrací finančních prostředků na ně by mělo dojít k vyřešení klíčových problémů, nebo alespoň k jejich minimalizaci. Mezi vytipované priority, na něž budou soustředěny tyto oblasti podpory, náleží podpora rozvoje znalostí, schopností a dovedností v oblasti cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií (ICT), čtenářské a informační gramotnosti, podpora inkluzivního vzdělávání, matematiky, přírodních věd, finanční gramotnosti a v případě středních škol i podpora odborných kompetencí a pedagogických pracovníků při zavádění získaných znalostí a nových výukových metod. . V rámci realizace projektů zaměřených na tyto priority budou rozvíjeny nejen znalosti, dovednosti a schopnosti

žáků, ale bude rovněž podporován profesní a odborný růst pedagogických pracovníků směřující k tomu, aby byli schopni tyto znalosti, schopnosti a dovednosti u svých žáků úspěšně rozvíjet.

4. Hlavní oblasti podpory

Podpora bude realizována výlučně v regionech Konvergence.

1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání

Podporované aktivity:

- Vytváření podmínek pro implementaci školních vzdělávacích programů ve školách a školských zařízeních, podpora aktivit metodických týmů, podpora pracovníků škol a školských zařízení zapojených do inovace školních vzdělávacích programů.
- Implementace nových kurikulárních dokumentů do praxe jednotlivých škol a osvětová a informační podpora kurikulární reformy zaměřená na širší pedagogickou i rodičovskou veřejnost na regionální úrovni.
- Zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností včetně tvorby modulových výukových programů s důrazem na mezipředmětové vazby, které vedou k rozvoji klíčových kompetencí.
- Zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu).
- Podpora výuky v cizích jazycích ve středních školách.
- Zlepšování podmínek pro výuku technických oborů včetně zvyšování motivace žáků ke vzdělávání v těchto oborech.
- Vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování plně kvalifikovaných učitelů cizích jazyků.
- Zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování.
- Využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech.
- Rozvoj partnerství a síťování – partnerství, spolupráce a výměna zkušeností mezi školami a školskými zařízeními navzájem a mezi školami, školskými zařízeními, nestátními neziskovými organizacemi a dalšími aktéry v oblasti vzdělávání.
- Spolupráce institucí počátečního vzdělávání na regionální úrovni s aktéry na trhu práce (včetně zahraničních) s možností uplatnění inovativních forem spolupráce (např. stáže žáků/učitelů u zaměstnavatelů).
- Spolupráce institucí počátečního vzdělávání s místní a regionální státní správou a samosprávou s možností uplatnění inovativních forem spolupráce (např. zapojení škol do komunitního rozvoje).
- Vytváření informačního a komunikačního systému v počátečním vzdělávání a rozvoj portálových služeb.
- Rozvoj kariérového poradenství ve školách včetně vyhledávání žáků ohrožených nesprávnou volbou nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání a osvětové a informační činnosti směřující k žákům a rodičům zaměřené na racionalizaci volby další vzdělávací cesty.

- Zvyšování kvality na základě zjišťování dat, a to i v mezinárodním kontextu.
- Podpora škol v oblasti evaluace, nabídka evaluačních nástrojů a ověřování klíčových kompetencí žáků za účelem zvyšování kvality vzdělávání.
- Vzdělávání pracovníků České školní inspekce, zejména za účelem zvýšení kvality hodnocení v návaznosti na provádění kurikulární reformy a inovaci školních vzdělávacích programů.
- Podpora informačních center ve školách včetně marketingové podpory.
- Rozvoj podnikatelských znalostí, schopností a dovedností žáků v počátečním vzdělávání (základní školy, střední školy).
- Rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků ve vzdělávání pro udržitelný rozvoj s důrazem na environmentální oblast včetně realizace praktických (environmentálních) programů.

1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Podporované aktivity:

- Uplatňování a zlepšování organizačních forem a výuky a vyučovacích metod podporujících rovný přístup ke vzdělávání včetně tvorby individuálních vzdělávacích plánů, využití ICT a e-learningových aplikací.
- Zvyšování kompetence pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech jedinců ke vzdělávání.
- Rozvoj poradenství, propracování a rozšíření nabídky asistenčních, speciálně pedagogických a psychologických služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Vybudování „záchytné sítě“ pro osoby ohrožené předčasným odchodem ze systému vzdělávání a těch, kteří se do systému chtějí navrátit.
- Včasné zajištění minimální garantované péče o děti se sociokulturním znevýhodněním.
- Prevence rasismu a xenofobie prostřednictvím podpory multikulturní výchovy a vzdělávání.
- Vzdělávání cizinců (především jazykové) žijících na území ČR.
- Podpora neformálního vzdělávání a kompetencí v něm získaných, zdokonalování systému vzdělávání pracovníků nestátních neziskových organizací a středisek volného času, vytváření vzdělávacích modulů uznatelných jako součást dalšího vzdělávání.

1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení

Podporované aktivity:

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně realizace odborných praxí a zahraničních stáží pedagogických pracovníků s důrazem na realizaci kurikulární reformy, na jazykové vzdělávání, využívání ICT ve výuce a environmentální vzdělávání včetně osvojení si dalších moderních pedagogických metod souvisejících se systematickým zvyšováním kvality a efektivity vzdělávání.

- Metodická podpora výuky cizích jazyků včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení.
- Zahraniční certifikace učitelů cizích jazyků.
- Zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky.
- Poradenský a informační portál pro oblast dalšího vzdělávání (služba portálu).
- Zvýšení dostupnosti, kvality a atraktivity nabídky dalšího vzdělávání pro pracovníky škol.

1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách

Podporované aktivity:

- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti čtenářské a informační gramotnosti, podpora vzdělávacích aktivit pedagogických pracovníků.
- Vytváření podmínek pro zvyšování kvality výuky cizích jazyků na základních školách.
- Zpřístupnění digitálního vzdělávacího obsahu online i offline a podpora rozvoje odpovídajících kompetencí žáků a pedagogických pracovníků
- Podpora inovativních metod a forem práce zaměřených na rozvoj klíčových kompetencí žáků při výuce matematiky a podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Vytváření podmínek pro zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které vedou ke zkvalitnění výuky přírodovědných předmětů, podpora vzdělávacích aktivit pedagogických pracovníků.
- Vytváření podmínek pro rozvoj inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Vytváření podmínek pro budování finanční gramotnosti žáků, tj. znalostí, dovedností a hodnotových postojů nezbytných pro finanční zabezpečení a aktivní vystupování na trhu finančních produktů a služeb, podpora vzdělávacích aktivit pedagogických pracovníků.

1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách

Podporované aktivity:

- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti čtenářské a informační gramotnosti.
- Vytváření podmínek pro zvyšování kvality výuky cizích jazyků na středních školách.
- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti ICT gramotnosti.
- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti matematické gramotnosti.

- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti přírodovědné gramotnosti. Vytváření podmínek pro rozvoj inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností v oblasti finanční gramotnosti.
- Podpora rozvoje odborných kompetencí.
- Podpora pedagogických pracovníků při zavádění získaných znalostí a nových výukových metod.

5. Kategorizace oblastí intervence

Kód	Prioritní téma
72	Navrhování, zavádění a provádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku.

6. Příjemci

- ústřední orgány státní správy
- přímo řízené organizace ústředních orgánů státní správy
- kraje
- města a obce
- školy a školská zařízení
- vysoké školy zřízené na základě zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách,
- sdružení asociace škol
- nestátní neziskové organizace
- profesní organizace zaměstnavatelů
- profesní organizace odborové, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a oborové
- zaměstnavatelé
- organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství
- další organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže

Příjemci musí mít právní subjektivitu, nebo musí být organizační složkou státu.

7. Cílové skupiny

- děti se speciálními vzdělávacími potřebami z mateřských škol a přípravných tříd základních škol

- žáci škol a školských zařízení včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a ti žáci, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávacího procesu
- děti a žáci mimořádně nadaní
- děti a žáci nadaní
- rodiče sociálně znevýhodněných dětí a žáků
- pracovníci škol a školských zařízení
- vedoucí pracovníci škol a školských zařízení
- pracovníci České školní inspekce
- pracovníci organizací působící v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti volného času dětí a mládeže

8. Flexibilita

V rámci této prioritní osy bude na úrovni jednotlivých projektů umožněno financovat z ESF nezbytné doprovodné činnosti a náklady investičního charakteru, které jsou jinak oprávněnými náklady k financování ERDF, a to až do výše 10 % na prioritní osu (tzv. křížové financování podle čl. 34 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006). Křížové financování může být použito, je-li to účelné, na pořízení nábytku, vybavení, vozidel, infrastruktury, nemovitostí a pozemků, avšak pouze v situaci, kdy si příjemce neuplatňuje odpisové náklady ve smyslu čl. 11, odst. 3c nařízení Rady (ES) 1081/2006 o obecných ustanoveních o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.

Řídící orgán bude sledovat a evidovat používání této flexibility, aby výdaje do ní zahrnuté bylo možno dohledat a identifikovat (audit trail).

Prioritní osa 2 - Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj

1. Popis výchozího stavu

Rozsah a význam systému terciárního vzdělávání prudce roste v důsledku stále vyšších požadavků na vzdělanost populace, a tím se přirozeně mění i jeho funkce a poslání. Dřívější model s prvkem přísně výběrové přípravy dostupné omezenému počtu zájemců je dnes překonán a terciární vzdělávání se stalo záležitostí dostupnou daleko většímu počtu obyvatelstva s velmi diverzifikovanými schopnostmi, motivací či očekáváními. Tento posun s sebou nese i nutnost přizpůsobit vzdělávání potřebám velké části populace. Zároveň je však nezbytné nabízet vzdělávání i pro mnohem širší spektrum různých společenských uplatnění. V rámci celého systému vzdělávání se výrazně rozhoduje rovněž o rozvinutí potenciálu země v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. Tyto velice rozmanité nároky může plnit pouze systém, který je dostatečně propojený s výzkumem a přitom je bohatě diverzifikovaný a přístupný. Větší diverzifikace systému s sebou automaticky nese i výraznější nároky na široce pojatou odbornou úroveň a výkon pedagogických a akademických pracovníků, ale i pracovníků působících v oblasti VaV. Takový systém kladé nové požadavky i na úroveň řízení, na informační a poradenskou podporu a zároveň i například na řízení kvality.

Je zřetelné, že systém terciárního vzdělávání v ČR zatím není dostatečně diverzifikovaný (především z hlediska formy), aby poskytl odpovídající vzdělávání všem zájemcům o studium v souladu s jejich předpoklady. Nedostatečně rozvinutá je především oblast nižšího terciárního vzdělávání (ISCED 5b, studium ve VOŠ a bakalářské vysokoškolské studium), která je běžně orientována především na aktuální potřeby trhu práce. Stejně tak je nutné zdůraznit skutečnost, že v mnohých oblastech stávající systém terciárního vzdělávání nedostatečně reflektuje požadavky zaměstnavatelské sféry, a to jak ve struktuře kompetencí absolventů, tak v jejich kvalitě. Například stále nedostatečný zůstává počet a kvalita absolventů technických a přírodovědných oborů. Palčivým problémem je také nedostatečné přímé sepětí pedagogické činnosti akademických pracovníků s jejich působením ve VaV a s jejich spoluprací s partnery z veřejné i soukromé sféry.

Také se ukazuje, že není dostatečně vhodně nastaven systém, který by motivoval jednotlivce k působení a setrvání v oblasti VaV aktivit a k jejich vyššímu zapojení do výsledných inovačních aktivit. Vzhledem k intenzivní internacionalizaci a globalizaci stojí systém terciárního vzdělávání a VaV před nutností zkvalitnění a zatraktivnění prostoru jak pro domácí, tak pro zahraniční pracovníky, aby došlo k využití potenciálu lidských zdrojů v oblastech, které mají zásadní vliv na budování znalostní společnosti.

V neposlední řadě se jako nedostatečná ukazuje vazba mezi institucemi terciárního vzdělávání a institucemi VaV na jedné straně a sektorem výroby a služeb na straně druhé. Chybí výraznější stimulace k partnerství a intenzivní vzájemně prospěšné spolupráci výše zmíněných subjektů. V důsledku toho je omezen přenos znalostí a výsledků VaV ze vzdělávacích a výzkumných institucí směrem k jejich efektivnímu využití v praxi. Terciární vzdělávání, VaV a sektor výroby a služeb zatím netvoří komplexní a efektivní systém, který by rozličnými formami podporoval vznik a přenos inovačních řešení.

2. Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem této prioritní osy je inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k propojení s VaV činnostmi, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných

ve znalostní ekonomice a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů které by podporovaly inovační proces jako celek.

Specifické cíle:

- Zkvalitnění vzdělávání ve VOŠ.
- Zvýšení kvality a prohloubení diverzifikace VŠ s důrazem na požadavky znalostní ekonomiky.
- Zkvalitnění personálního zabezpečení VaV včetně zlepšení odborné přípravy a podmínek pracovníků a využití vhodných motivačních a propagačních nástrojů.
- Posílení vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a veřejné správy (včetně propagačních aktivit).

3. Strategie

SWOT analýza současné ekonomické a sociální situace v oblasti terciárního vzdělávání poukázala na některé nedostatky, které determinují výkonnost a úroveň kvality vzdělávání a VaV. Mezi indikované slabé stránky patří především nejasné a nevýrazné postavení VOŠ ve vzdělávacím systému a jejich nedostatečná provázanost s vysokoškolským systémem. Další slabou stránkou je nevhodná struktura studentů vysokoškolských studijních programů a rovněž vysoká neúspěšnost v prvních ročnících vysokoškolského studia, zejména v technických oborech. Velice závažnou skutečností je rovněž existence regionů ČR s nižším zastoupením osob s dosaženým vysokoškolským vzděláním, z čehož plyne i významná nerovnost šancí na trhu práce. Podobná situace je pak i z hlediska zájmu mladé generace o vzdělávání v terciárním sektoru. Proto bude jedním z nejvýznamnějších cílů této prioritní osy také napomoci k řešení regionálních disparit. Prostřednictvím této prioritní osy bude podpořeno terciární vzdělávání a výzkumné aktivity v regionech se strukturálními problémy, především v regionu Severozápad.

Nedostatečný je též stupeň spolupráce vzdělávacích institucí a výzkumných organizací se soukromým a veřejným sektorem. Doposud je rovněž velmi nízký počet absolventů doktorandských studijních programů. Ve VaV nejsou vytvářeny dostatečné kapacity a potřebné motivující stimuly k působení potenciálních zájemců v této oblasti, což má bezprostřední důsledky na inovační aktivity ČR.

Na závěry SWOT analýzy reaguje prioritní osa 2, která je implementována prostřednictvím čtyř komplementárních oblastí podpory. Každá z komplementárních oblastí podpory je zaměřena na samostatnou oblast. Dvě oblasti podpory (2.1 a 2.2) jsou zaměřeny na jednotlivé části terciárního vzdělávání a zaměřují se na modernizaci systému vyššího odborného vzdělávání a vysokého školství. Oblast podpory 2.3 se soustředí na zkvalitnění a zatraktivnění podmínek pro VaV a oblast podpory 2.4 na vytváření vzájemných vazeb mezi jednotlivými subjekty – vzdělávacími a VaV institucemi, veřejným a soukromým sektorem.

Oblast podpory zaměřená na modernizaci a zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání se soustředí na možnost absorbovat větší množství uchazečů a efektivním způsobem reagovat na dynamické změny trhu práce a měnící se požadavky zaměstnavatelů. Stejně tak budou podpořeny aktivity k rozšíření výukových modulů, které budou zaměřeny na netradiční studenty – starší, již zaměstnané apod. Záměrem je dosáhnout vyššího podílu studentů VOŠ, kteří budou nacházet kvalitní uplatnění na trhu práce. Prostřednictvím zvýšení kvality

a atraktivitu vzdělávacích programů by vyšší odborné vzdělávání mělo být alternativou k bakalářským programům VŠ, a tím přispět k větší diverzifikaci systému terciárního vzdělávání. Ke zkvalitnění vzdělávacích činností, ale i řízení VOŠ přispěje i další vzdělávání pedagogických a ostatních pracovníků těchto škol.

Oblast podpory zaměřená na modernizaci a rozvoj vysokoškolského vzdělávání bude klást hlavní důraz na to, aby VŠ nabízely takové studijní programy, především v bakalářské úrovni, které budou v co největší míře reflektovat očekávanou situaci na budoucím trhu práce. Důraz na zvýšení kvality studijních programů VŠ však bude kladen na všech stupních. U bakalářských programů je cílem především jak jejich větší směřování na požadavky trhu práce, tak možnost pokračování v navazujících magisterských studijních programech. Magisterské studijní programy by však měly být selektivní a připravovat absolventy zejména na odborné pozice a v menší míře i na působení ve VaV činnosti. Systematická příprava v oblasti výzkumu bude prohlubována v rámci doktorandských studijních programů. Nedílnou součástí zkvalitnění pedagogické a řídicí činnosti akademických pracovníků a dalších pracovníků VŠ je jejich další vzdělávání nutné pro rozvoj těchto škol vysokoškolského vzdělávání jako takového.

Součástí této prioritní osy bude i oblast podpory zaměřená na zvýšení atraktivity a zlepšení podmínek pro pracovníky VaV na VŠ, ale i v ostatních institucích zabývajících se VaV. Jednotlivými aktivitami by mělo být dosaženo toho, aby jedinci s předpoklady k působení v oblasti výzkumu byli dostatečně motivováni, výzkumnou činnost neopouštěli a měli pro tyto aktivity odpovídající podmínky. Zároveň je nutné posílit koncentraci kapacit VaV i v regionech mimo hlavní město Prahu.

Podmínkou toho, aby vzdělávací systém reagoval dostatečně pružně na požadavky trhu práce a výzvy technologického rozvoje a znalostní společnosti, je intenzivní partnerství různých subjektů v co nejširším spektru aktivit. Z tohoto důvodu je v prioritní ose 2 oblast podpory, která se soustředí na realizaci společných projektů, utváření partnerství a spolupráci v sítích mezi vzdělávacími a VaV institucemi a veřejným a soukromým sektorem. Jedním z cílů tohoto opatření je, aby prostřednictvím užšího kontaktu a společných aktivit došlo k lepšímu propojení očekávaných požadavků budoucího trhu práce a nabídky vzdělávacích institucí v systému terciárního vzdělávání. Dalším cílem je prostřednictvím partnerství a společných aktivit podpořit efektivní přenos poznatků, výsledků VaV a inovačních řešení ze vzdělávacích institucí do veřejné i podnikatelské sféry.

4. Hlavní oblasti podpory

Podpora bude realizována výlučně v regionech Konvergence.

2.1 Vyšší odborné vzdělávání

Podporované aktivity:

- Inovace studijních programů v souladu s požadavky znalostní ekonomiky a potřeb trhu práce prostřednictvím modularizace, rozšiřování nabídky kombinovaného a distančního studia, realizace výuky v cizích jazycích, podpory podnikatelského přístupu atd.
- Podpora praxí a stáží studentů VOŠ u budoucích zaměstnavatelů.
- Zapojení odborníků z praxe i ze zahraničí při vytváření a realizaci inovovaných vzdělávacích programů.

- Podpora tvorby kvalitních týmů cestou zvyšování odborných kompetencí pedagogických pracovníků VOŠ včetně zdokonalování gramotnosti v oblasti ICT a zvyšování jazykových kompetencí a dále cestou zvyšování manažerských dovedností v oblasti řízení VOŠ.
- Zvyšování znalostí pracovníků VOŠ o prostředí VŠ a o řízení jejich součástí včetně podpory možných transformací VOŠ na neuniverzitní VŠ.
- Podpora spolupráce VOŠ se základními a středními školami za účelem motivace ke studiu.
- Podpora spolupráce se zahraničními vzdělávacími a vědeckými institucemi, příprava zapojení pracovníků VOŠ do mezinárodních projektů a sítí.
- Tvorba, zavádění a realizace systémů hodnocení kvality.
- Zavádění a inovace systémů monitoringu potřeb trhu práce pro absolventy VOŠ.
- Podpora intersektorální mobility.

2.2 Vysokoškolské vzdělávání

Podporované aktivity:

- Inovace studijních programů v souladu s požadavky znalostní ekonomiky a potřeb trhu práce prostřednictvím modularizace, rozšiřováním nabídky kombinovaného a distančního studia, modernizací didaktických metod, realizací výuky v cizích jazycích, podporou podnikatelského přístupu atd. včetně inovací, které přesahují rámec jednoho studijního programu a které zvyšují možnosti mezioborového studia.
- Podpora praxí a stáží studentů VŠ u budoucích zaměstnavatelů.
- Zapojení odborníků z praxe a zahraničí při vytváření a realizaci inovovaných studijních programů.
- Podpora tvorby týmů cestou zvyšování odborných kompetencí akademických pracovníků VŠ včetně zdokonalování gramotnosti v oblasti ICT a zvyšování jazykových kompetencí a dále cestou zvyšování manažerských dovedností v oblasti řízení VŠ.
- Podpora spolupráce se zahraničními vzdělávacími a vědeckými institucemi, příprava zapojení jednotlivců do mezinárodních projektů a sítí.
- Tvorba, zavádění, realizace a vyhodnocení systémů hodnocení kvality.
- Zavádění a inovace systémů monitoringu potřeb trhu práce pro absolventy studijních oborů.
- Podpora spolupráce VŠ se základními a středními školami v rámci poskytování poradenských služeb a podpory talentovaných žáků.
- Podpora intersektorální mobility.

2.3 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji

Podporované aktivity:

- Podpora vytváření kvalitních týmů VaV a jejich dalšího rozvoje.
- Příprava zapojení jedinců i týmů do mezinárodních sítí a projektů v oblasti VaV.
- Podpora intersektorální mobility, zejména mobility mezi výzkumnými institucemi a soukromým a veřejným sektorem.

- Další vzdělávání pracovníků VaV v oblasti řízení VaV, popularizaci a komunikaci, šíření výsledků vědy a výzkumu do praxe, transferu technologií a osvojování znalostí o ochraně, ohodnocování a správě duševního vlastnictví pracovníků z oblasti VaV.
- Další specifické odborné vzdělávání pracovníků VaV.
- Aktivity směřující k popularizaci VaV a jeho výsledků pro společnost.

2.4 Partnerství a sítě

Podporované aktivity:

- Příprava lidských zdrojů pro vznik a fungování technologických platforem, technologicky orientovaných klastrů apod.
- Pracovní a studijní pobyty studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru.
- Podpora spolupráce mezi institucemi terciárního vzdělávání, VaV pracovišti a podnikatelským a veřejným sektorem včetně komunikačních a interaktivních platforem.
- Podpora vzdělávacích a školicích aktivit vedoucích ke zvýšení vzájemné spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, VaV pracovišti a podnikatelským a veřejným sektorem.
- Vznik a podpora kontaktních míst institucí terciárního vzdělávání a VaV institucí určených pro veřejnost a podnikatelský sektor.

5. Kategorizace oblastí intervence

Kód	Prioritní téma
72	Navrhování, zavádění a provádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku.
74	Rozvoj lidského potenciálu v oblasti výzkumu a inovací, především prostřednictvím postgraduálního studia a odborné přípravy výzkumných pracovníků a spolupráce v rámci sítí mezi univerzitami, výzkumnými středisky a podniky.

6. Příjemci

- VŠ (všechny typy)
- VOŠ
- instituce vědy a výzkumu
- vývojová a inovační centra
- přímo řízené organizace ústředních orgánů státní správy
- kraje
- města a obce
- školy a školská zařízení

- zdravotnická zařízení
- nestátní neziskové organizace
- zaměstnavatelé, profesní organizace zaměstnavatelů
- odborové, zaměstnanecké a oborové profesní organizace
- organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství

Příjemci musí mít právní subjektivitu, nebo musí být organizační složkou státu.

7. Cílové skupiny

- studenti VOŠ
- studenti VŠ
- žáci základních a středních škol (v případě vytvářených partnerství institucí terciárního vzdělávání nebo institucí VaV s příslušnými školami)
- pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci VOŠ
- akademičtí a ostatní pracovníci VŠ
- pracovníci VaV institucí

8. Flexibilita

V rámci této prioritní osy financované z ESF bude na úrovni jednotlivých projektů umožněno financovat nezbytné náklady investičního charakteru, které jsou jinak oprávněnými náklady k financování ERDF, a to až do výše 10 % na prioritní osu (tzv. křížové financování podle čl. 34 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006). Křížové financování může být použito, je-li to účelné, na pořízení nábytku, vybavení, vozidel, infrastruktury, nemovitostí a pozemků, avšak pouze v situaci, kdy si příjemce neuplatňuje odpisové náklady ve smyslu čl. 11, odst. 3c nařízení Rady (ES) 1081/2006 o obecných ustanoveních o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.

Řídící orgán bude sledovat a evidovat používání této flexibility, aby výdaje do ní zahrnuté bylo možno dohledat a identifikovat (audit trail).

Prioritní osa 3 - Další vzdělávání

1. Popis výchozího stavu

Otevřená ekonomika se vyznačuje vysoce konkurenčním prostředím, což se projevuje i na trhu práce. Požadavky kladené pracovním trhem, který upřednostňuje flexibilní a adaptabilní pracovní sílu, jsou stále náročnější a ukazuje se, že pro uplatnění v zaměstnání již není zdaleka dostačující úspěšně ukončit i třeba žádaný obor v rámci počátečního vzdělání, ale naopak je nutné stále sledovat vývojové trendy a vzdělávat se, doplňovat a zvyšovat, či dokonce měnit kvalifikaci v průběhu celého profesního života.

Přes zvyšující se počty účastníků dalšího vzdělávání je potřeba posilování pozice dalšího vzdělávání stále naléhavější. Nejvyšší míru participace na dalším vzdělávání vykazuje v rámci populace ČR skupina zaměstnanců, přesto v podnikatelském sektoru další vzdělávání nepatří stále mezi standardní prvek. V mezinárodním srovnání patří ČR k zemím s nejméně příznivými výsledky. V ČR bylo další vzdělávání realizováno rovněž formou rekvalifikací pro nezaměstnané nebo pro zájemce o zaměstnání. V takovém okamžiku se však jedná o řešení již vzniklého problému a nikoliv o prevenci před ztrátou zaměstnání. Další vzdělávání zaměřené na možnosti profesního růstu a zvyšování kvalifikace a adaptability obyvatel ČR tak, aby nepřestali být atraktivní pro trh práce, však systematicky řešeno nebylo.

Velkým problémem dalšího vzdělávání v ČR je nedostatečný koncepční přístup k této problematice. Doposud jsou výstupy systému zajišťovány prostřednictvím velkého počtu jednotlivých institucí, které nabízejí vzdělávací programy, a trh dalšího vzdělávání je tak determinován především nabídkou, která není dostatečná a neřeší dlouhodobé či strategické potřeby země. Neexistuje institucionální rámec pro další vzdělávání a ze strany nabídky vzdělávacích možností a kapacit pro další vzdělávání je situace poměrně nepřehledná. To se projevuje mimo jiné i tím, že již existující programy dalšího vzdělávání nenavazují vhodným způsobem na systém počátečního a terciárního vzdělávání. V rámci zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, je nutné maximálně stimulovat poptávku po dalším vzdělávání, a to jak prostřednictvím přímých nástrojů, tak prostřednictvím uznávání výsledků vzdělávání²¹. Intervence však musí proběhnout i na straně nabídkové, která povede ke zvýšení kvality nabídky dalšího vzdělávání jak v jejím rozsahu a zaměření, tak i ve způsobu informovanosti.

Citlivou otázkou je rovněž problematika přijímání dalšího vzdělávání jako priority v rámci interní politiky podnikatelského sektoru. Počty účastníků dalšího vzdělávání se sice neustále zvyšují, ale celkové procento obyvatelstva zapojeného do aktivit dalšího vzdělávání je stále velmi nízké (5,9 %) a ve srovnání se zeměmi EU, resp. EU 15 (11,9 %) je nedostatečné. Podíl obyvatel účastnících se dalšího vzdělávání tak v ČR patří mezi nejnižší v EU a poptávka po možnostech dalšího vzdělávání je obecně velmi slabá. Zároveň prakticky neexistuje motivační a aktivizační rámec, který by stimuloval jedince k jeho dalšímu profesnímu a osobnostnímu rozvoji.

²¹ Pokud se týká uznávání profesních kvalifikací, budou vzaty v úvahu rozdíly mezi Evropským kvalifikačním rámcem a Směrnicí 2005/36 (ES) a jejich rolemi v procesu uznávání kvalifikací.

2. Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem je posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.

Specifické cíle:

- Usnadnění individuálního přístupu obyvatel ČR k dalšímu vzdělávání a zvýšení jejich motivace k celoživotnímu učení
- Prohloubení nabídky dalšího vzdělávání a posílení informovanosti o nabídce dalšího vzdělávání

3. Strategie

SWOT analýza současné ekonomické a sociální situace ve sféře dalšího vzdělávání poukázala na nedostatky v této oblasti. Jako klíčový problém byl identifikován nedostatečně rozvinutý systém dalšího vzdělávání.²² Kompetence jednotlivých institucí nejsou jednoznačně ujasněny a celkový rozvoj tohoto systému stagnuje. Další vzdělávání je zacíleno na zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti prostřednictvím tvorby programů vzdělávacích institucí, které budou realizovány v úzké spolupráci se zaměstnavateli a sociálními partnery působícími na trhu práce. Významným partnerem při budování systému dalšího vzdělávání bude Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím OP LZZ, kde je podpořena oblast dalšího vzdělávání primárně zaměřeného na zvyšování zaměstnatelnosti a získávání a prohlubování způsobilosti pro výkon určeného povolání.²³

Fungující systém dalšího vzdělávání je pro každého jednotlivce důležitým nástrojem, jehož prostřednictvím si lze doplňovat potřebné dovednosti a znalosti v době, kdy se požadavky na kvalifikovanou pracovní sílu velmi dynamicky vyvíjejí. Z tohoto důvodu je navržena prioritní osa 3 Další vzdělávání, která bude realizována prostřednictvím dvou komplementárních oblastí podpory.

Klíčovými oblastmi v rámci prioritní osy 3 jsou aktivity vedoucí ke zlepšení přístupu k dalšímu vzdělávání na jedné straně a na straně druhé aktivity vedoucí k vytvoření mechanismů umožňujících prohloubení nabídky dalšího vzdělávání. Tyto jsou na systémové úrovni nedílně provázány s oblastí podpory 4.1 Systémový rámec celoživotního učení.

První aktivita směřuje ke zlepšení přístupu k dalšímu vzdělávání přímou podporou a motivací obyvatel k dalšímu vzdělávání. Vzhledem k potřebám rychle se měnícího trhu práce i k novým potřebám moderní společnosti bude další vzdělávání rozvíjeno prostřednictvím propagace a realizace národních programů, které se budou zaměřovat na posilování a rozvoj obecných kompetencí, jako jsou například jazykové dovednosti či ovládání informačních technologií. Důraz bude nicméně kladen na posílení konkurenceschopné a vzdělané společnosti a informační společnosti pro všechny. Rovněž bude posilována vazba i návaznost dalšího vzdělávání na počáteční vzdělávání.

²² Přičemž rozvoji systémového rámce dalšího vzdělávání je specificky věnována oblast podpory 4.3 tohoto operačního programu.

²³ S výjimkou dalšího vzdělávání uskutečňovaného podle školských právních předpisů ve školách a školských zařízeních.

V rámci priority bude poskytnuta podpora zaměřená na otevření „trhu dalšího vzdělávání“ prostřednictvím vytvoření mechanismů umožňujících prohloubení nabídky dalšího vzdělávání včetně tvorby podmínek usnadňujících vzájemné působení nabídky a poptávky v této oblasti. Vyšší informovanosti o možnostech dalšího vzdělávání a jeho využití bude dosaženo budováním podpůrných systémů, tj. poradenských, informačních, aktivizačních a jiných služeb, které budou budovány v návaznosti na cílové skupiny napříč prioritní osou 3 a oblastí podpory 4.1. Aktivita budou mít jak regionální dosah (aby byly pro každého zájemce o další vzdělávání snadno dostupné a aby byly schopny reflektovat regionální specifika), současně však budou napojeny i na celonárodní systém dalšího vzdělávání a jeho poradenské služby.

Podpořena bude příprava vzdělávacích programů dalšího vzdělávání, pedagogů a lektorů odborného vzdělávání, a to v rámci vzdělávacích institucí.

4. Hlavní oblasti podpory

Podpora bude realizována výlučně v regionech Konvergence.

3.1 Individuální další vzdělávání

Podporované aktivity:

- Podpora vzdělávání občanů v oblasti obecných i odborných kompetencí.
- Vytváření vzdělávacích modulů zaměřených na podporu obecných kompetencí (jazykové dovednosti, IT, podpora podnikatelských dovedností).
- Nadregionální a regionální podpůrné programy stimulace poptávky po individuálním vzdělávání ze strany jednotlivců a poskytování informačních a poradenských služeb.

3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání

Podporované aktivity:

- Podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním při vytváření vzdělávacích modulů.
- Podpora vzdělávací nabídky v oblasti dalšího vzdělávání – rozvoj vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých ve školách a dalších vzdělávacích institucích.
- Vzdělávání pedagogů, lektorů, řídicích a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek působících v oblasti specializačního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj.
- Rozvoj sítí a partnerství subjektů v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství.
- Poradenství a metodická pomoc při zavádění moderních a inovativních vzdělávacích technologií a metod (pro organizace působící v oblasti specializačního a dalšího vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj).

5. Kategorizace oblastí intervence

Kód	Prioritní téma
62	Vytváření systémů a strategií celoživotního vzdělávání v podnicích; odborná příprava a služby pro zaměstnance pro zvýšení jejich přizpůsobivosti změnám; podpora podnikání a inovací.
72	Navrhování, zavádění a provádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku.
73	Opatření na zvýšení celoživotní účasti na vzdělávání a odborné přípravě, mimo jiné prostřednictvím opatření zaměřených na snížení počtu osob s nedokončeným vzděláním, segregace předmětů podle pohlaví a zvyšování dostupnosti a kvality základního, odborného a terciárního vzdělávání a odborné přípravy

6. Příjemci

- ústřední orgány státní správy
- přímo řízené organizace ústředních orgánů státní správy
- kraje
- školy a školská zařízení
- instituce terciárního vzdělávání
- instituce, poskytující poradenství pro oblast dalšího vzdělávání
- nestátní neziskové organizace
- zaměstnavatelé, profesní organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, podnikatelů
- organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství
- města a obce

7. Cílové skupiny

- účastníci dalšího vzdělávání
- lektori
- pracovníci vzdělávacích institucí
- občané s trvalým pobytem v ČR.

8. Flexibilita

V rámci této prioritní osy bude na úrovni jednotlivých projektů umožněno financovat z ESF nezbytné doprovodné činnosti a náklady investičního charakteru, které jsou jinak oprávněnými

náklady k financování ERDF, a to až do výše 10 % na prioritní osu. Křížové financování může být použito, je-li to účelné, na pořízení nábytku, vybavení, vozidel, infrastruktury, nemovitostí a pozemků, avšak pouze v situaci, kdy příjemce neuplatňuje odpisové náklady ve smyslu čl. 11, odst. 3c nařízení Rady (ES) 1081/2006 o obecných ustanoveních o Evropském sociálním fondu o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.

Řídící orgán bude sledovat a evidovat používání této flexibility, aby výdaje do ní zahrnuté bylo možno dohledat a identifikovat (audit trail).

Prioritní osa 4a - Systémový rámec celoživotního učení (cíl Konvergence)

Prioritní osa 4b – Systémový rámec celoživotního učení (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)

Vzhledem k tomu, že popisované systémové aktivity jsou de facto neoddělitelné z hlediska geografické příslušnosti (tj. z hlediska cílů uvedených v čl. 3, nařízení 1083/2006) a mají vždy dopad na území celé ČR, mají obě prioritní osy identický obsah.

Prioritní osa 4a zahrnuje podíl systémových aktivit programu v regionech Konvergence.

Prioritní osa 4b zahrnuje podíl systémových aktivit programu v regionech Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Způsob výpočtu poměru cíle Konvergence a cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost na realizaci všech aktivit (projektů) v těchto prioritních osách je uveden v kapitole V a je zvolen tak, aby byl na úrovni prioritních os dodržen princip čl. 22 (108/3/2006) o nepřenositelnosti alokací pro jednotlivé cíle.

1. Popis výchozího stavu

V rámci těchto prioritních os byly soustředěny aktivity, které budou v oblasti počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání přispívat k vytváření systému celoživotního učení.

V systému počátečního vzdělávání je pocíťována potřeba změny výuky ve školách, která umožní zlepšení klíčových kompetencí (vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj, aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě). V počátečním vzdělávání byl v minulosti na rozvoj klíčových kompetencí kladen nedostatečný důraz, výuka příliš nezohledňovala aktuální témata současného světa.

Na základě výsledků mezinárodního šetření (např. PISA 2003) bylo zjištěno, že ČR patří k zemím se silnou závislostí výsledků žáků na socioekonomickém a kulturním statusu rodin. Rozdíly mezi žáky způsobené rodinným zázemím se zesilují tím, že domácí klima je určující rovněž z hlediska volby školy. Je tedy potřeba se zaměřit na děti s nižšími ambicemi pro další studium, přestože pro něj mají vnitřní potenciál.

Úspěšnost vzdělávání je také výrazně ovlivněna klimatem školy. V prostředí, které je bezpečné, přátelské a podněcující, se mohou vzdělávací příležitosti dostatečně naplnit a umožnit každému dosáhnout takových cílů, které jsou v jeho možnostech. V minulých letech nebylo podpoře vhodného klimatu a prostředí škol a školských zařízení věnováno tolik pozornosti, kolik si jí toto téma zaslouhuje.

Úspěšná realizace reformy je však podmíněna zejména připravenými pedagogickými pracovníky, kteří přebírají zodpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu ve svých školách. Dosud nedostatečná podpora je rovněž v oblasti hodnocení a sebehodnocení škol a evaluaci celého systému.

Pro oblast terciárního vzdělávání je tímto programem vytvořena možnost proměnit existující systém vzdělávání v systém moderní a odpovídající požadavkům kladeným na absolventy terciárního vzdělávání veřejnou i soukromou odběratelskou sférou, a přispět tak i k proměně systému celoživotního vzdělávání v ČR. Na nutnost změn upozornili i hodnotitelé OECD ve své zprávě nazvané „Tematické hodnocení terciárního vzdělávání v České republice“ (Praha, listopad

2006). Zároveň je nutné učinit i další kroky vedoucí ke zlepšení nastavení systému VaV činnosti a jejího řízení v ČR.

V současné době není v ČR vytvořen systémový rámec pro oblast dalšího vzdělávání. Rovněž je nezbytné připravit podmínky pro fungování a využívání možností, které poskytuje zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Při využití tohoto zákona bude možné vybudovat transparentní a objektivní systém pro hodnocení kompetencí získaných také mimo formální vzdělávací systém, tedy kompetencí získaných prostřednictvím neformálního vzdělávání a informálního učení.

2. Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem prioritních os je vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí systému celoživotního učení.

Specifické cíle:

- Vytvoření systému podporujícího zvýšení kvality počátečního vzdělávání
- Vytvoření systémového a institucionálního rámce pro oblast terciárního vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů ve VaV činnosti
- Dokončení ucelené koncepce, systémového a institucionálního rámce dalšího vzdělávání a zajištění jeho propojení s počátečním vzděláváním.

3. Strategie

Za účelem odlišení aktivit, které budou realizovány na celém území ČR, tzn. včetně území hlavního města Prahy spadajícího pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, byly vytvořeny samostatné prioritní osy. V jejich rámci budou podporovány činnosti budující systém celoživotního učení a vzájemně provazující všechny jeho součásti (počáteční, terciární a další vzdělávání). Řada kroků v této oblasti byla zahájena již v období 2004-2006 v rámci OP RLZ a bude pokračovat doplněná o navazující záměry v následujících letech za podpory OP VK. Některé z aktivit však budou zcela nové. V oblasti počátečního vzdělávání je pro následující období klíčové vytvořit podmínky pro dokončení kurikulární reformy jako významného systémového nástroje k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí včetně podpory jazykové přípravy žáků a zvládnutí moderních technologií.

Významnou prioritní oblastí je systematické vytváření podmínek pro uplatnění rovných příležitostí ke vzdělávání, a to nejen pro žáky se zdravotním postižením, ale i pro sociálně znevýhodněné.

Efektivní pokračování kurikulární reformy je podmíněno rozšířením aktivit ve vytváření systematické podpory změny systému vzdělávání a poradenských systémů k překonání problémů se začleňováním dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávání nebo k lepší profesní či studijní orientaci.

Důraz je také kladen na zlepšení celkového klimatu ve školách a školských zařízeních. Je také třeba podpořit evaluační a autoevaluační mechanismy ve vzdělávacím systému.

Pro podporu kurikulární reformy se také navrhuje zlepšit stav postgraduálního vzdělávání učitelů vytvořením systémového rámce dalšího vzdělávání.

V rámci SWOT analýzy současné ekonomické a sociální situace v oblasti terciárního vzdělávání byly vyznačeny některé nedostatky, které determinují výkonnost a úroveň terciárního vzdělávání a VaV z pohledu systémového. Na základě těchto a dalších poznatků týkajících se oblasti terciárního vzdělávání půjde zejména o vymezení oblastí ekonomických a sociálních cílů terciárního vzdělávání a v souvislosti s tím nastavení ekonomicky udržitelného systému terciárního vzdělávání s vhodnou strukturou a odpovídajícími mechanismy, které zajistí i jeho dostatečnou kvalitu. Zároveň je nutné vytvořit takové prostředí, které bude konkurenceschopné.

V oblasti VaV půjde především o nastavení systému, který povede ke zkvalitnění a zatraktivnění potenciálu v oblasti lidských zdrojů a ke zvyšování úrovně a dopadů VaV prostřednictvím intenzivní a vzájemně prospěšné spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem.

Klíčovou aktivitou v rámci oblasti podpory zaměřené na další vzdělávání je vytvoření základních systémových opatření, systémového rámce pro poskytování dalšího vzdělávání. Záměrem je také propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání a vytvoření komplexního systému celoživotního učení. V neposlední řadě bude posilován systém hodnocení a řízení lidských zdrojů a rovněž bude podpořeno vytváření podmínek, struktur a procesů pro uznávání výsledků dalšího vzdělávání a kompetencí získaných mimo formální vzdělávací systém, tedy kompetencí získaných prostřednictvím neformálního vzdělávání či informálního učení.

4. Hlavní oblasti podpory

4.1 Systémový rámec celoživotního učení

Podporované aktivity:

- Optimalizace systému financování vzdělávání.
- Vývoj systému inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice.
- Dobudování a realizace systému hodnocení kvality poskytovaného vzdělávání.
- Analýza stavu vzdělávání na národní popř. krajské úrovni a v mezinárodním kontextu.
- Vytváření a zavádění vlastního hodnocení všech druhů škol a školských zařízení.
- Informování široké veřejnosti o úloze a cílech reformy ve vzdělávání.
- Vytvoření souboru kritérií a nástrojů k zjišťování míry dosažení klíčových kompetencí u žáků v počátečním vzdělávání (včetně zájmového a neformálního vzdělávání).
- Posílení systému informací o vzdělávacích možnostech.
- Identifikace faktorů ovlivňujících uplatnění absolventů středních a vysokých škol na trhu práce a formulace doporučení pro vzdělávací politiku k eliminaci nepříznivých faktorů.
- Rozvoj kariérového poradenství ve školách na systémové úrovni, včetně vyhledávání žáků a studentů ohrožených nesprávnou volbou nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání a osvětové a informační činnosti směřující k žákům a rodičům zaměřené na racionalizaci volby další vzdělávací cesty.
- Vytváření a ověřování ŠVP na pilotních školách, včetně zpracování výsledků a jejich komplexní využití; metodická, osvětová a informační podpora kurikulární reformy.
- Vývoj, realizace a podpora centrálně řízených evaluačních procesů při ukončování vzdělávání na středních školách.
- Zavádění a pilotní ověřování programu a organizačních forem práce, které pozitivně ovlivní školní prostředí.

- Vytvoření systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, rozvoj kompetencí pedagogů a pracovníků pracujících s dětmi a mládeží.
- Další vzdělávání a podpora pedagogických pracovníků škol a školských zařízení s důrazem na realizaci kurikulární reformy, včetně osvojení si dalších moderních pedagogických metod souvisejících se systematickým zvyšováním kvality a efektivity vzdělávání.
- Rozvoj klíčových kompetencí dětí a mládeže v neformálním a zájmovém vzdělávání.
- Budování a pilotní ověření systému včasné péče pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.
- Vytvoření a pilotní ověření výchovně-vzdělávacích programů v zařízeních ústavní a ochranné výchovy ve školství.
- Vytvoření a doplnění základních diagnostických a intervenčních nástrojů pro síť školních poradenských zařízení v ČR.
- Rozvoj systému poradenských služeb ve školách, nové přístupy v systému poradenských služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Vytvoření systému asistenčních služeb podle forem a druhů poskytované podpory ve školství ČR.
- Inovace systému řízení institucí terciárního vzdělávání a institucí výzkumu a vývoje.
- Návrh a ověření systému podpory projektového řízení v institucích terciárního vzdělávání a výzkumných a vývojových institucích.
- Návrh a ověření systému podpory podnikání a podnikatelského přístupu a inovačních řešení v institucích terciárního vzdělávání a ve výzkumu a vývoji.
- Návrh a ověření systému hodnocení kvality terciárního vzdělávání a výzkumu a vývoje.
- Návrh a ověření systému účinné podpory technických a přírodovědných oborů včetně odborné a výzkumné činnosti mládeže
- Návrh a ověření systému kontroly, uplatnění auditů a řízení rizik v prostředí akademických práv a svobod ve vazbě na sladění pravomocí a odpovědností
- Sdílení dobré praxe ve vytváření vnitřní legislativy v institucích terciárního vzdělávání.
- Vytváření komplexního systému dalšího vzdělávání v ČR.
- Vytváření podpůrných systémů pro další vzdělávání na národní úrovni (např. poradenství, informační a monitorovací systémy).
- Vytváření mechanismů, které povedou k propojení systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání.
- Rozvoj a využití národní soustavy kvalifikací.
- Rozvoj a vytváření systému uznávání výsledků předchozího vzdělávání.
- Vybudování a realizace podpůrných systémů na regionální i národní úrovni, a to především formou aktivizačních programů, poradenství, informačních systémů týkajících se již existujících možností neformálního vzdělávání
- Ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání na celostátní a krajské úrovni ve školském systému.

5. Kategorizace oblastí intervence

Kód	Prioritní téma
62	Vytváření systémů a strategií celoživotního vzdělávání v podnicích; odborná příprava a služby pro zaměstnance pro zvýšení jejich přizpůsobivosti změnám; podpora podnikání a inovací.
72	Navrhování, zavádění a provádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnatelnost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a neustálé zlepšování dovedností vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovace a znalostní ekonomiku.

6. Příjemci

- ústřední orgány státní správy
- organizační složky státu.

7. Cílové skupiny

- děti se speciálními vzdělávacími potřebami z mateřských škol a přípravných tříd základních škol
- žáci základních, základních uměleckých a středních škol včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a těch žáků, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávání
- rodiče sociálně znevýhodněných dětí a žáků
- pracovníci škol a školských zařízení
- vedoucí pracovníci škol a školských zařízení
- pracovníci VOŠ a VŠ
- pracovníci institucí VaV
- studenti VOŠ a VŠ
- účastníci dalšího vzdělávání
- pracovníci organizací působící v oblasti výchovy a vzdělávání ve volném čase dětí a mládeže
- instituce poskytující další vzdělávání
- instituce poskytující poradenství pro oblast dalšího vzdělávání

8. Flexibilita

V rámci prioritních os 4a a 4b bude na úrovni jednotlivých projektů umožněno financovat z ESF nezbytné doprovodné činnosti a náklady investičního charakteru, které jsou jinak oprávněnými náklady k financování ERDF, a to až do výše 10 % na prioritní osu. Křížové financování může být použito, je-li to účelné, na pořízení nábytku, vybavení, vozidel, infrastruktury, nemovitostí a pozemků, avšak pouze v situaci, kdy si příjemce neuplatňuje odpisové náklady ve smyslu čl.

11, odst. 3c nařízení Rady (ES) 1081/2006 o obecných ustanoveních o Evropském sociálním fondu o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.

Řídící orgán bude sledovat a evidovat používání této flexibility, aby výdaje do ní zahrnuté bylo možno dohledat a identifikovat (audit trail).

Prioritní osa 5a - Technická pomoc (cíl Konvergence)

Prioritní osa 5b - Technická pomoc (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)

Vzhledem k tomu, že popisované systémové aktivity jsou de facto neoddělitelné z hlediska geografické příslušnosti (tj. z hlediska cílů uvedených v čl. 3, nařízení 1083/2006), mají obě prioritní osy identický obsah.

Prioritní osa 5a zahrnuje podíl aktivit programu v regionech Konvergence.

Prioritní osa 5b zahrnuje podíl aktivit programu v regionech Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Alokace na prioritní osy byly vypočítány:

- u prioritní osy 5a jako 4% (podle nařízení 1083/2006, čl. 46) z alokace pro regiony Konvergence v rámci programu;
- u prioritní osy 5b jako 4% (podle nařízení 1083/2006, čl. 46) z alokace pro region Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost v rámci programu.

1. Popis výchozího stavu

Technická pomoc je zakotvena v nařízení Rady 1083/2006, čl. 46, podle kterého lze ze strukturálních fondů průřezově financovat přípravné, správní, monitorovací, hodnotící, informační a kontrolní činnosti v rámci operačních programů. Součástí technické pomoci je také absorpční kapacita subjektů pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů. Předpokládá se, že k realizaci aktivit v této prioritní ose nebude využita metoda křížového financování.

2. Globální a specifické cíle

Globálním cílem prioritních os 5a a 5b je dosáhnout úspěšné realizace programu zajištěním všech potřebných činností vykonávaných v rámci jeho implementačních struktur a posílením absorpční kapacity subjektů čerpajících podporu.

Specifické cíle:

- Zajistit efektivní řízení, kontrolu, monitorování a hodnocení (evaluaci) programu včetně dostatečné administrativní kapacity subjektů implementační struktury
- Zajistit sledování a hodnocení průběhu programu a jeho širokou publicitu
- Zvýšit absorpční kapacitu subjektů pro získávání prostředků ze strukturálních fondů

3. Strategie

V těchto prioritních osách bude poskytnuta podpora Řídicímu orgánu a dalším implementačním strukturám OP VK v přímé spojitosti s realizací všech ostatních prioritních os programu. Bude posilována administrativní kapacita Řídicího orgánu ve vazbě na všechny potřebné činnosti (např. řízení, kontrola, monitoring, evaluace) a budou průběžně zabezpečovány dostatečné dovednosti a odborné znalosti pracovníků implementačních orgánů. Prioritní osa se dále zaměří především

na zajištění realizace a administrace programu, a to jak technické, tak činnosti specifických implementačních orgánů.

Jedním z klíčových aspektů úspěšné realizace operačního programu je zabezpečení jeho dostatečně široké a kvalitní publicity. Šíření informací o možnostech i výsledcích programu směrem k potenciálním předkladatelům projektů i směrem k široké veřejnosti bude dalším obsahem této prioritní osy.

V neposlední řadě je pro Řídící orgán nezbytné získávat potřebné informace a zpětné vazby prostřednictvím zpracování nejrůznějších studií a analýz týkajících se průběhu realizace programu. Cílem těchto studií podpořených v rámci prioritní osy bude pomoci zkvalitnit řízení a průběh implementace programu.

V rámci prioritní osy bude podpořena také absorpční kapacita, tzn. schopnost regionálních aktérů vytvářet a předkládat kvalitní projekty pro jejich následné předložení do OP VK.

Způsob výpočtu poměru obou cílů na realizaci aktivit (projektů) je uveden v kapitole V.

4. Hlavní oblasti podpory

5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu

Podporované aktivity:

- Tvorba prováděcích dokumentů programu.
- Posilování administrativní kapacity Řídícího orgánu ve vazbě na všechny potřebné činnosti a zabezpečení jeho průběžné činnosti (např. řízení, kontrola, monitoring).
- Zajištění činnosti dalších subjektů implementační struktury (např. Monitorovacího výboru – podpora sekretariátu Monitorovacího výboru, vypracování návrhů zpráv atp., výběrových komisí).
- Pomoc při výběru projektů, kontrahování, monitorování a hodnocení v rámci programu jednotným a uceleným způsobem.
- Zajištění technické administrace a realizace programu (např. provoz, údržba a rozvoj monitorovacího a informačního systému).
- Rozvoj potřebných dovedností a odborných znalostí pro řízení a administraci programu (např. školení a semináře pro pracovníky implementačních orgánů).
- Předávání a výměna zkušeností s členskými státy EU (např. konference, semináře, workshopy).
- Výzkumné studie a šetření zaměřené na další rozvoj programu.
- Příprava podkladových studií a dokumentů pro další programovací období 2014-2020 včetně ex-ante hodnocení.
- Audit a kontrola projektů prováděná na místě.
- Zpracování evaluací a sledovacích studií podle požadavků nařízení.

5.2 Informovanost a publicita programu

Podporované aktivity²⁴:

- Šíření informací o programu a úspěšných projektech směrem k široké veřejnosti (např. noviny, web, TV, brožury, press-tripy).
- Šíření informací o programu a úspěšných projektech směrem k potenciálním předkladatelům projektů (např. semináře, workshopy, informační akce).
- Zprostředkování zkušeností jednotlivých aktérů zapojených do realizace programu (např. organizace seminářů a workshopů k výměně zkušeností mezi příjemci, partnery a veřejností).
- Vytvoření a správa webových stránek programu – komplexní poskytování informací (např. o OP VK, ostatních OP atp.).
- Publikační činnost (např. informační brožury, bulletin s aktuálními informacemi o ESF/SF).
- Zpracování průběžných tematických studií a analýz ve vazbě na realizaci programu.

5.3 Zvyšování absorpční kapacity subjektů implementujících program

Podporované aktivity:

- Tvorba a příprava projektů pro předložení do OP VK.
- Poskytování informačních, poradenských a konzultačních služeb potenciálním žadatelům o podporu z ESF, např. v oblasti zpracování žádostí a příloh.

5. Kategorizace oblastí intervence

Kód	Prioritní téma
85	Příprava, provádění, monitorování a kontrola.
86	Hodnocení a studie, informace a komunikace.

6. Příjemci

- Řídící orgán
- zprostředkující subjekty

7. Cílové skupiny

- pracovníci Řídícího orgánu

²⁴ Aktivity týkající se informovanosti a publicity budou realizovány na základě Komunikačního plánu OP VK.

- pracovníci zprostředkujících subjektů
- příjemci
- Monitorovací výbor
- veřejnost

8. Flexibilita

V rámci prioritní osy 5 budou využity finanční zdroje ESF, kdy na úrovni projektů bude umožněno financovat z ESF nezbytné doprovodné činnosti a náklady „investičního“ charakteru, které jsou jinak oprávněnými náklady k financování z ERDF, a to až do výše 10 %.

Pro financování aktivit bude využívána kombinace prostředků z cíle Konvergence a cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Řídící orgán bude sledovat a evidovat používání této flexibility, aby výdaje do ní zahrnuté bylo možno dohledat a identifikovat (audit trail).

Koordinace s intervencemi dalších programů

V rámci každého operačního programu je možné využít technickou pomoc. Technická pomoc OP VK je výhradně určena pro potřeby tohoto operačního programu.

Indikátory pro monitoring a evaluaci

Vlastnosti a charakteristiky indikátorové soustavy

Indikátorová soustava OP VK je tvořena za účelem podpory efektivního řízení distribuce finančních prostředků operačního programu. Hlavními uživateli jsou manažeři programu (včetně členů Monitorovacího výboru), koordinátoři programových aktivit, pracovníci monitoringu a evaluace, Evropská komise, Národní orgán pro koordinaci a jiní sociální a ekonomičtí partneři.

Základní struktura indikátorového systému se odvíjí od třech úrovní jeho využití:

- *využití pro charakteristiku sociálně ekonomického prostředí*, ve kterém jsou realizovány cíle (tuto úlohu plní kategorie kontextových indikátorů, jejichž volba vychází především z výsledků vstupní sociálně ekonomické analýzy);
- *využití pro monitorovací funkce*, kde hlavní úloha připadá na indikátory výstupů, kterými jsou sledovány aktivity realizované jednotlivými oblastmi podpory, a dále na indikátory výsledků u těch oblastí podpory, kde je možno průběžně hodnotit důsledky realizovaných intervencí na chování, kapacitu nebo výkonnost příjemců SF;
- *využití pro evaluační funkce*, do kterého vstupují všechny indikátory, ze kterých lze odvodit úspěšnost programu a které umožňují v kvantifikované podobě stanovit, jak byly splněny stanovené programové cíle. Nejdůležitějším nástrojem pro evaluaci jsou indikátory dopadu, které slouží pro hodnocení za delší časový úsek a které mohou být základem pro přijímáním strategických rozhodnutí.

Užitými typy indikátorů v OP VK jsou:

- *Zdrojové indikátory*: informují o finančních zdrojích alokovaných pro každou úroveň pomoci, tj. předem alokované/rozpočtované prostředky na intervenci/program;
- *Finanční indikátory*: používají se pro periodické monitorování vývoje závazků a plateb určených z fondů pro jednotlivé operace a pro jejich měření nebo programování ve vztahu k oprávněným nákladům;
- *Indikátory výstupu*: charakterizují činnost a podávají informace o výstupech jednotlivých operací v rámci operačního programu; vyjadřují počty osob, organizací a projektů, které byly s využitím daného rozpočtu podpořeny;
- *Indikátory výsledku*: mají vazbu na bezprostřední - přímý a okamžitý přínos operačního programu, zabezpečují například informaci o změnách v chování, změnách výrobních kapacit nebo ve vývoji produkce u příjemců pomoci; indikátory jsou vyjádřeny formou počtu úspěšně vyškolených osob, nově vytvořených produktů (např. vzdělávacích modulů);
- *Indikátory dopadu*: informují o souvislostech, které překračují rámec okamžitých účinků. Pomocí indikátorů dopadu se měří plnění rozhodujících cílů operačního programu. Tato skupina indikátorů je rovněž důležitá pro přijímání strategických rozhodnutí (např. revize operačního programu);
- *Indikátory kontextu*: charakterizují sociálně ekonomického prostředí, ve kterém jsou realizovány programové aktivity a naplňovány cíle operačního programu.

Z důvodu přehlednosti nejsou v tabulkách indikátorů OP VK zakomponována horizontální témata. Hodnoty za horizontální témata – rovné příležitosti a udržitelný rozvoj - budou sledovány a vykazovány ve výročních zprávách OP VK (například rozdělení osob/žáků/studentů na muže a ženy, sledování produktů s komponentou životního prostředí, s komponentou ICT či produktů zaměřených na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami).

Kvantifikace indikátorů bude zahájena v roce 2009.

Systém monitorovacích indikátorů

Indikátory sociální a ekonomické situace

Typ indikátoru	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data 2006	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
kontext	063800	Podíl výdajů veřejných rozpočtů na vzdělání na HDP	%	4,5	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063811	Podíl výdajů na vzdělávání dle stupňů vzdělávání na celkových veřejných výdajích na vzdělávání - základní vzdělávání	%	34,1	neuvádí se	ČSÚ, MF, ÚIV	ročně
	063812	Podíl výdajů na vzdělávání dle stupňů vzdělávání na celkových veřejných výdajích na vzdělávání - střední vzdělávání	%	21,6	neuvádí se	ČSÚ, MF, ÚIV	ročně
	063813	Podíl výdajů na vzdělávání dle stupňů vzdělávání na celkových veřejných výdajích na vzdělávání - VOŠ a VŠ	%	20,1	neuvádí se	ČSÚ, MF, ÚIV	ročně
	072700	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti - celkem	%	3,9	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	072311	Míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním	%	24,7	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	072200	Míra zaměstnanosti obyvatel ve věku 15-64 let - celkem	%	65,3	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	072201	z toho Míra zaměstnanosti obyvatel ve věku 15-64 let - muži	%	73,7	neuvádí se	ČSÚ	ročně

Typ indikátoru	Kód indikátoru	Indikátor		Měřicí jednotka	Výchozí data 2006	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
	072202	z toho	Míra zaměstnanosti obyvatel ve věku 15-64 let - ženy	%	56,8	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063900	Struktura obyvatelstva podle vzdělání - bez vzdělání		%	0,1	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063910	Struktura obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání - základní		%	19,2	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063920	Struktura obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání - střední bez maturity		%	37,2	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063925	Struktura obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání - střední s maturitou		%	32,6	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063930	Struktura obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání - terciární		%	10,9	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	063940	Podíl osob s terciárním vzděláním (ve věkové skupině 25-64 let) na celkovém počtu obyvatel v dané věkové skupině		%	13,5	neuvádí se	ČSÚ	ročně
	064301	Průměrná délka formálního vzdělávání		počet	17	neuvádí se	ÚIV	ročně
	064112	Počet žáků na učitele		počet	13,1	neuvádí se	ÚIV	ročně

Indikátory Operačního programu

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	Součet vykázaných hodnot za prioritní osy 1,2, 3, 4a, 4,b	<u>064310</u>	<u>Počet nově vytvořených/inovovaných produktů</u>	počet	0	42 244	Gestor OP	ročně
	Součet vykázaných hodnot za prioritní osy 1, 2 a 3	<u>074600</u>	<u>Počet úspěšně podpořených osob</u>	počet	0	737 069	Gestor OP	ročně
Výsledky	Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.	<u>062000</u>	<u>Podíl absolventů středního vzdělávání s maturitní zkouškou na odpovídající populaci</u>	%	56	59	ÚIV	ročně
	Inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice; zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.	<u>062500</u>	<u>Podíl studujících v terciárním vzdělávání na odpovídající populaci</u>	%	45	55	ÚIV, ČSÚ	ročně

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data		Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výsledky	Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.	064000	Podíl obyvatel ve věku 25-64 let účastnících se dalšího vzdělávání (Life-long learning) na populaci 25-64 let	%	5,6	7,5	ČSÚ, Eurostat	ročně	
Dopady	Rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.	064330	Uplatnění absolventů podle typu dosaženého vzdělání	Evaluační studie			externí zpracovatelé	2x za program. období v roce 2013 a 2015	

Prioritní osa 1

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání 1.2 Rovné příležitosti dětí/žáků se spec. vzděl. potřebami 1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a škol. zařízení 1.4 Zvýšení kvality vzdělávání na základních školách 1.5 Zvýšení kvality vzdělávání na středních školách	064310	<u>Počet nově vytvořených/inovovaných produktů</u>	počet	0	37 383	Gestor OP	ročně
	1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a škol. zařízení 1.5 Zvýšení kvality vzdělávání na středních školách 1.4 Zvýšení kvality vzdělávání na základních školách	074600	<u>Počet úspěšně podpořených osob</u>	počet	0	378 069	Gestor OP	ročně
Výsledky	1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání 1.4 Zvýšení kvality vzdělávání na základních školách 1.5 Zvýšení kvality vzdělávání na středních školách	060401	<u>Podíl žáků zapojených do vzdělávacích aktivit v projektech na celkovém počtu žáků ve školách a školních zařízeních</u>	%	0	70	Gestor OP, ÚIV	ročně
	1.2 Rovné příležitosti dětí/žáků se spec. vzděl. potřebami	060402	<u>Podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami začleněných do integrovaných tříd na celkovém počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami</u>	%	45,3	55	Gestor OP, ÚIV	ročně
	1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a škol. zařízení	074113	<u>Podíl úspěšně podpořených pracovníků škol a školských zařízení na celkovém počtu podpořených pracovníků škol a školských zařízení</u>	%	0	90%	Gestor OP,	ročně

Prioritní osa 2

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor		Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	2.1 Zkvalitňování vzdělávání na vyšších odborných školách 2.2 Zvyšování kvality a prohloubení diverzifikace VŠ s důrazem na požadavky znalostní ekonomiky 2.3 Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji 2.4 Posílení vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a VS	<u>074100</u>	<u>Počet podpořených osob - celkem</u>		počet	0	830 000	Gestor OP	ročně
		074155	v tom	Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání - studentů celkem	počet	0	750 000	Gestor OP	ročně
		074165		Počet podpořených osob - pracovníků v dalším vzdělávání	počet	0	80 000	Gestor OP	ročně
		074170	z toho	Počet podpořených osob v dalším vzdělávání - vědeckých a výzkumných pracovníků	počet	0	50 000	Gestor OP	ročně
Výsledky	2.1 Zkvalitňování vzdělávání na vyšších odborných školách 2.2 Zvyšování kvality a prohloubení diverzifikace VŠ s důrazem na požadavky znalostní ekonomiky 2.3 Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji 2.4 Posílení vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a VS	<u>074270</u>	<u>Počet zapojených partnerů</u>		počet	0	1 400	Gestor OP	ročně

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
	2.1 Zkvalitňování vzdělávání na vyšších odborných školách 2.2 Zvyšování kvality a prohloubení diverzifikace VŠ s důrazem na požadavky znalostní ekonomiky 2.3 Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji	<u>074210</u>	<u>Podíl úspěšně podpořených osob - studentů v terciárním vzdělávání na celkovém počtu podpořených studentů v terciárním vzdělávání</u>	%	0	90	Gestor OP, ÚIV	ročně
	2.3 Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji	<u>074240</u>	<u>Podíl úspěšně podpořených osob - pracovníků v dalším vzdělávání na celkovém počtu podpořených osob - pracovníků v dalším vzdělávání</u>	%	0	90	Gestor OP	ročně
		<u>074250</u>	<u>Podíl úspěšně podpořených osob - pracovníků v dalším vzdělávání ve VaV na celkovém počtu podpořených osob - pracovníků v dalším vzdělávání</u>	%	0	90	Gestor OP	ročně
	2.1 Zkvalitňování vzdělávání na vyšších odborných školách 2.2 Zvyšování kvality a prohloubení diverzifikace VŠ s důrazem na požadavky znalostní ekonomiky 2.3 Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji 2.4 Posílení vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a VS	<u>074280</u>	<u>Udržitelnost vytvořených partnerství</u>	%	0	20	Gestor OP	Studie 2x/programo vě období

Prioritní osa 3

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	3.1 Uspadnění indiv. přístupu obyv. ČR k dalšímu vzděl. a zvýšení jejich motivace k celož. učení 3.2 Prohloubení nabídky dalšího vzdělávání a posílení informovanosti o nabídce dalšího vzdělávání	<u>074600</u>	<u>Počet úspěšně podpořených osob</u>	počet	0	53 000	Gestor OP	ročně
	3.1 Uspadnění indiv. přístupu obyv. ČR k dalšímu vzděl. a zvýšení jejich motivace k celož. učení 3.2 Prohloubení nabídky dalšího vzdělávání a posílení informovanosti o nabídce dalšího vzdělávání	<u>064310</u>	<u>Počet nově vytvořených/ inovovaných produktů</u>	počet	0	2 400	Gestor OP	ročně
Výsledky	3.1 Uspadnění indiv. přístupu obyv. ČR k dalšímu vzděl. a zvýšení jejich motivace k celož. učení 3.2 Prohloubení nabídky dalšího vzdělávání a posílení informovanosti o nabídce dalšího vzdělávání	<u>074260</u>	<u>Podíl účastníků jednotlivých akcí dalšího vzdělávání / počet osob v dalším vzdělávání (k celkovému počtu obyvatel ve věku 25-64 let)</u>	%	0	1	Gestor OP, ČSÚ	ročně

Prioritní osy 4a a 4b

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	4.1 Vytvoření moderního, kvalitního, a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí Systému celoživotního učení	<u>064321</u>	<u>Počet nově vytvořených/inovovaných produktů vedoucích ke zvyšování kvality počátečního vzdělávání</u>	počet	0	Konvergence 100 RKZ 8	Gestor OP	ročně
	4.1 Vytvoření moderního, kvalitního, a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí Systému celoživotního učení	<u>064322</u>	<u>Počet nově vytvořených/inovovaných produktů v oblasti terciárního vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů ve VaV</u>	počet	0	Konvergence 81 RKZ 6	Gestor OP	ročně
	4.1 Vytvoření moderního, kvalitního, a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí Systému celoživotního učení	<u>064311</u>	<u>Počet nově vytvořených produktů/inovovaných v oblasti dalšího vzdělávání a produktů podporujících zajištění propojení dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním</u>	počet	0	Konvergence 743 RKZ 57	Gestor OP	ročně
Výsledky	4.1 Vytvoření moderního, kvalitního, a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí Systému celoživotního učení	<u>064320</u>	<u>Počet nově vytvořených/inovovaných produktů s celostátním dopadem</u>	počet	0	Konvergence 59 RKZ 4	Gestor OP	ročně

Prioritní osy 5a a 5b

Typ indikátoru	Specifický cíl	Kód indikátoru	Indikátor	Měřicí jednotka	Výchozí data	Cílová hodnota 2015	Zdroj	Periodicita sledování
Výstupy	5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu 5.2 Informovanost a publicita programu 5.3 Absorpční kapacita subjektů implementující program	<u>480500</u>	<u>Počet vytvořených studií a zpráv (vč. evaluačních)</u>	počet	0	Konvergence 142 RKZ 11	Gestor OP	ročně
	5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu 5.2 Informovanost a publicita programu 5.3 Absorpční kapacita subjektů implementující program	<u>481100</u>	<u>Počet uskutečněných školení, seminářů, workshopů, konferencí a ostatní podobné aktivity</u>	počet	0	Konvergence 929 RKZ 71	Gestor OP	ročně
Výsledky	5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu 5.2 Informovanost a publicita programu 5.3 Absorpční kapacita subjektů implementující program	<u>485000</u>	<u>Míra spokojenosti příjemců podpory</u>	%	0	Konvergence 70% RKZ 70%	Gestor OP	ročně

IV. Implementace OP VK

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006, se čl. 59, je v této kapitole popsán implementační rámec programu, struktura institucí a orgánů, procedury a opatření pro věcné a finanční řízení OP VK pro území ČR zařazeného v rámci cíle „Konvergence“.

Do popisu řízení a kontroly programu se rovněž promítají relevantní právní normy ČR, usnesení vlády ČR a metodické pokyny Národního orgánu pro koordinaci (NOK) a Platebního a certifikačního orgánu (PCO) pro příjem finančních prostředků zdrojů ze strukturálních fondů) a Fondu soudržnosti EU pro programovací období 2007-2013.

V rámci řízení a implementace OP VK, resp. v rámci jednotlivých procesů budou maximálně aplikovány zkušenosti, které jednotlivé subjekty implementační struktury získaly v předchozím zkráceném programovém období 2004-2006 (viz kapitola I/1.5). Ať už se jedná o nastavování monitorovacího systému (Ministerstvo pro místní rozvoj, MŠMT), proces výběru, monitorování a kontroly projektů (MŠMT – zkušenost z OP RLZ, kraje – zkušenost z OP RLZ a SROP), posilování administrativní kapacity, nebo oblast auditu a certifikace vynaložených výdajů (Ministerstvo financí). V oblastech, které pro MŠMT byly z pohledu role ZS v OP RLZ vzdálenější (např. evaluace programu, spolupráce s Platebním a certifikačním orgánem apod.) bude využívat úzké spolupráce s ostatními Řídicími orgány (např. Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo práce a sociálních věcí).

1. Orgány řízení a implementace operačního programu

Ve smyslu čl. 59 a 60 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 jsou níže ustanoveny jednotlivé orgány/subjekty implementační struktury operačního programu. Ustanovení je provedeno v duchu jednoduchosti, transparentnosti a přímých právních vazeb. V souladu s čl. 59 až 63 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 byl respektován princip oddělení činností mezi orgány.

V souladu s vymezením obsahu OP VK bude řízení programu zajišťováno těmito orgány:

V souladu s usnesením vlády ČR č. 198/2006 bylo určeno Ministerstvo pro místní rozvoj koordinačním a metodickým orgánem Národního rámce politiky soudržnosti.

V souladu s čl. 59 odst.1a nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 bylo usnesením vlády ČR č. 175/2006 určeno MŠMT jako Řídicí orgán pro OP VK.

V souladu s čl. 59 odst. 1b nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 byl usnesením vlády ČR č. 198/2006 určen jako jediný Platební a certifikační orgán pro realizaci pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Ministerstvo financí.

V souladu s čl. 59 odst. 1c nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (mimo platnou legislativou EU a ČR již stanovené) byl usnesením vlády ČR č. 198/2006 určen externí Auditní orgán pro realizaci pomoci ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu.

V souladu s čl. 63 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 bude nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí EK o poskytnutí prostředků na OP VK vytvořen jeho Monitorovací výbor. Monitorovací výbor musí být sestaven na principu partnerství a rovných příležitostí (více viz kapitola Monitorování operačního programu a elektronická výměna informací).

Popis řídicích a kontrolních systémů podle čl. 71 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a podle čl. 21, 22 a 23 nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 bude obsahovat stanovení útvaru v rámci řídicí struktury OP VK odpovědného za rozhodnutí o způsobilosti výdajů.

1.1 Řídicí orgán

Řídicí orgán OP VK plně zodpovídá za správné a efektivní řízení programu a provádění pomoci v souladu s předpisy EU a národními normami.

Na základě usnesení vlády ČR č. 175/2006 bylo výkonem Řídicího orgánu OP VK pověřeno MŠMT. Zabezpečením funkce Řídicího orgánu OP VK byla v rámci MŠMT pověřena Sekce pro řízení strukturálních fondů.

Řídicí orgán OP VK dle obecného nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 zejména:

- a) zajišťuje, že operace pro financování jsou vybírány na základě kritérií pro OP VK a po celou dobu provádění zůstávají v souladu s platnými předpisy Společenství a národní legislativou;
- b) ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb, skutečné vynaložení výdajů na operace vykázané příjemci a jejich soulad s předpisy Společenství a národní legislativou; ověřování na místě týkající se jednotlivých operací mohou být prováděna na základě vzorku v souladu s prováděcími pravidly přijatými Komisí postupem podle čl. 103 odst. 3 obecného nařízení;
- c) zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci operačního programu a shromažďování údajů o provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a hodnocení;
- d) zajišťuje, že příjemci a jiné subjekty zapojené do provádění operací vedou buď oddělený účetní systém, nebo odpovídající účetní kód pro všechny transakce související s operací, aniž tím je dotčen zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb.;
- e) zajišťuje, aby se hodnocení operačních programů podle čl. 48 odst. 3 obecného nařízení Rady č. 1083/2006 provádělo v souladu s čl. 47;
- f) stanoví postupy k zajištění toho, aby byly všechny doklady týkající se výdajů a auditů nezbytné pro zajištění odpovídající pomůcky pro audit se zaměřením na finanční toky uchovávány v souladu s požadavky čl. 90;
- g) zajišťuje, aby certifikační orgán obdržel pro účely certifikace všechny nezbytné informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji;
- h) řídí práci Monitorovacího výboru a poskytuje mu dokumenty umožňující sledovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na jeho konkrétní cíle;
- i) vypracovává výroční a závěrečné zprávy o provádění a po schválení Monitorovacím výborem je předkládá Komisi;
- j) zajišťuje soulad s požadavky na poskytování informací a propagaci stanovenými v čl. 69 obecného nařízení Rady č. 1083/2006.

Řídící orgán OP VK vykonává následující úlohy:

- Řídící orgán vytvoří a udržuje účinný a efektivní vnitřní Řídící a kontrolní systém operačního programu;
- koordinuje implementační orgány při výběru projektů v souladu s kritérii a v souladu s národní legislativou a legislativou EU, a to po celé implementační období;
- schvaluje individuální projekty a globální granty předkládané implementačními orgány a podílí se na schvalování grantových individuálních projektů;
- zajišťuje ověření, že spolufinancované výrobky a služby byly dodány, a že uplatněné uznatelné výdaje byly skutečně vynaloženy a jsou v souladu s legislativou EU a národní legislativou; dále může provádět fyzická ověření u jakéhokoli vybraného vzorku individuálních operací/projektů, a to v souladu s platnou metodikou EK;
- zajišťuje uchovávání účetních podkladů každé jednotlivé operace daného operačního programu v elektronické podobě a zajišťuje archivaci dat vztahující se k finančnímu řízení, monitoringu, evaluaci, publicitě, nesrovnalostem, kontrolám a auditům;
- zajišťuje, že příjemce a další subjekty zahrnuté do implementace používají oddělený účetní systém nebo adekvátní účetní kód pro všechny transakce vztahující se k operacím/projektům aniž jsou porušeny národní účetní předpisy;
- zajišťuje provádění evaluace operačního programu podle čl. 48 odst. 3 a v souladu s čl. 47 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (vytváří, naplňuje a hodnotí naplnění evaluačního plánu);
- zajišťuje postupy pro uchovávání dokladů vztahující se ke konkrétním výdajům a platbám provedeným v rámci dané pomoci a vyžadované jako dostatečná pomůcka pro audit a uchovávání těchto dokladů v souladu s požadavky čl. 90;
- zajišťuje předávání informací na Platební a certifikační orgán, a to týkající se procesů výběru a financování projektů pro účely certifikace;
- zajišťuje funkci a činnost Monitorovacího výboru - poskytování informací Monitorovacímu výboru k ověření kvality implementace operačního programu a monitorování naplňování specifických cílů;
- zajišťuje tvorbu výročních a závěrečných zpráv EK;
- zajišťuje administraci dat do elektronického monitorovacího systému, provázanost s národním monitorovacím systémem strukturálních fondů (MSSF) a jinými informačními systémy (jako např. ISPROFIN atp.);
- společně se všemi relevantními partnery řeší nesrovnalosti vzniklé při realizaci operačního programu;
- řídí zajištění publicity v souladu s pravidly (vytváří, naplňuje a hodnotí naplnění komunikačního akčního plánu);
- zajišťuje a předává podklady pro účely všech úrovní kontroly a pro požadavky interního a externího auditu (pro jejich analytickou a zpravodajskou činnost);
- zajišťuje nápravná opatření v případě vzniklých nedostatků (např. zjištěných v rámci kontrol a auditů);
- zajišťuje soulad svých činností s požadavky Národního orgánu pro koordinaci.

Řídící orgán dále zajistí, že udělené veřejné zakázky nebo koncese, týkající se projektů spolufinancovaných z OP VK, budou v souladu s platnou národní legislativou o veřejných zakázkách, která je v souladu se Směrnicemi Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES, 2004/18/ES, nařízením (ES) 1564/2005 a principy Smlouvy.

Všechny orgány podílející se na implementaci OP VK mají povinnost hlásit Řídícímu orgánu zjištěná podezření na nesrovnalosti. Řídící orgán OP VK je metodicky podporován Národním orgánem pro koordinaci NSRR, který vydává pokyny a doporučení s cílem efektivně dosáhnout splnění všech požadovaných úkolů.

1.2 Zprostředkující subjekty

Část implementace (v prioritní ose 1 a v prioritní ose 3) bude zajišťována prostřednictvím globálních grantů krajů; 13 krajů bude plnit roli Zprostředkujících subjektů pro tyto globální granty.

Zprostředkující subjekt je subjekt, na který Řídící orgán deleguje výkon některých svých činností. Rozsah delegovaných činností je stanoven formou písemné dohody mezi Řídícím orgánem a Zprostředkujícím subjektem. Zprostředkující subjekty prokazují připravenost plnit úkoly, které na něj byly delegovány a administrativní kapacitu k jejich zajištění. Řídící orgán deleguje na Zprostředkující subjekt zejména odpovědnost za výběr, monitorování a kontrolu projektů, ověřování žádostí o platby a zajištění odpovídající informovanosti potenciálních příjemců a jejich partnerů o možnostech financování z příslušných oblastí podpory OP VK a za jeho propagaci. Toto delegování nemá vliv na celkovou zodpovědnost Řídícího orgánu za implementaci OP VK.

1.3 Platební a certifikační orgán

Výkonem funkcí Platebního a certifikačního orgánu OP VK byl rozhodnutím ministra financí vydaném na základě usnesení vlády ČR č. 198/2006 ze dne 22. února 2006 pověřen odbor Národní fond Ministerstva financí.

Úkoly Platebního a certifikačního orgánu jsou specifikovány v obecném nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a Metodice finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007-2013 platné k 1.1.2007.

Platební a certifikační orgán především:

- spravuje prostředky z rozpočtu EU na účtech zřízených u ČNB;
- vypracovává a předkládá žádost o průběžnou a závěrečnou platbu EK pro všechny operační programy na základě výkazů předložených Řídícím orgánem;
- přijímá platby z EK a na základě provedené kontroly správnosti souhrnných žádostí předkládaných Řídícím orgánem převádí prostředky z rozpočtu EU na příjmové účty správců jednotlivých kapitol státního rozpočtu do 5 pracovních dnů od obdržení souhrnné žádosti;
- certifikuje vynaložené výdaje a vypracovává certifikát o vynaložených výdajích, který zasílá spolu s žádostí o průběžnou platbu nebo závěrečnou platbu EK, a pro tyto účely ověřuje řádné fungování Řídícího a kontrolního systému operačního programu na všech úrovních implementace včetně kontrol na místě;

- vyhodnocuje čerpání alokací prostředků z rozpočtu EU;
- vrací neoprávněně vyplacené výdaje včetně úroků z nich, EK, nebylo-li v souladu s pravidly ES rozhodnuto o jejich realokaci v rámci operačního programu, ve kterém k neoprávněnému čerpání prostředků došlo, a dále vrací nevyužité prostředky EK;
- vytváří a aktualizuje metodiku pro provádění certifikace výdajů rozpočtu EU, pro finanční toky a kontrolu prostředků z rozpočtu EU.

1.4 Auditní orgán

Auditní orgán se zřizuje ve smyslu čl. 59 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006. Usnesením vlády č.198/2006 ze dne 22. února 2006 je výkonem Auditního orgánu pověřeno Ministerstvo financí. Řídící orgán je zodpovědný za zajištění podmínek pro provádění auditu a kontrol, a to ve všech úrovních implementace, a zabezpečení předávání auditních zpráv Auditnímu orgánu, a to ze všech úrovní implementace. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu napomáhají řízení rizik v úrovni Řídícího orgánu.

Interní Audit

Tuto úroveň auditu zajišťuje útvar MŠMT pověřený prováděním interního auditu podle zákona č. 320/2001 Sb. Hlavní úlohou interního auditu je zejména přezkoumávání činnosti Řídícího a kontrolního systému operačního programu.

Zprávy z interních auditů prováděných na jednotlivých úrovních implementace jsou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy, Národnímu orgánu pro koordinaci, Monitorovacímu výboru a Řídícímu orgánu.

Interní audit rovněž plní funkci Zprostředkujícího subjektu Auditního orgánu a zajišťuje vkládání dat o nesrovnalostech do AFCOS (kontaktní bod AFCOS).

Externí Audit

Jedná se o audity prováděné oprávněnými subjekty mimo implementační strukturu operačního programu a mimo působnost interního auditu. Externí audit mohou provádět Centrální auditní a kontrolní orgány, tj. např. Centrální harmonizační jednotka, Nejvyšší kontrolní úřad, orgány EU (Evropská komise, Evropský účetní dvůr, OLAF), atp. Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 je výkonem funkce Auditního orgánu (ve smyslu subjektu mimo implementační strukturu) pověřeno Ministerstvo financí. Rozhodnutím ministra financí byl výkonem této funkce pověřen útvar Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu, který je funkčně nezávislý na Řídícím orgánu a na Platebním a certifikačním orgánu.

Zprávy z externích auditů prováděných na jednotlivých úrovních implementace jsou předkládány EK, příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy, Národnímu orgánu pro koordinaci, Monitorovacímu výboru a Řídícímu orgánu.

V souladu s požadavky čl. 62 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a v souladu s českými předpisy bude Auditní orgán provádět zejména následující činnosti:

- zajišťuje audit připravenosti Řídícího a kontrolního systému operačního programu;
- předkládá EK před podáním první žádosti o průběžnou platbu a nejpozději do 12 měsíců od schválení operačního programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních

systémů operačního programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES;

- předkládá EK do 9 měsíců po schválení operačního programu strategii auditu zahrnující subjekty, které budou audity provádět (tuto strategii, včetně plánu auditů, každoročně aktualizuje a čtvrtletně kontroluje její plnění);
- zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě za účelem ověření účinného fungování Řídícího a kontrolního systému operačního programu;
- předkládá každoročně EK aktualizovanou strategii auditu, metodu výběru vzorků pro audity operací a orientační plánování auditů, zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení na celé programové období;
- předkládá každoročně EK konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných z fondů EU;
- kontroluje čtvrtletně plnění konsolidovaného plánu auditů a informuje o tomto plnění Platební a certifikační orgán;
- zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě na vhodném vzorku operací pro ověření výdajů vykázaných EK;
- zajišťuje metodické vedení dalších auditorských subjektů zapojených do auditů ve veřejné správě operačního programu a dohlíží na kvalitu auditu ve veřejné správě prováděných dalšími auditorskými subjekty u projektů spolufinancovaných ze Strukturálních fondů;
- podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu ve veřejné správě prostředků z operačního programu;
- předkládá každoročně v období od roku 2008 do roku 2015 EK výroční kontrolní zprávu, která obsahuje zjištění z auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu operačního programu, jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech programu. Informace týkající se auditů provedených po 1.6.2015 a 2016 budou zahrnuty do závěrečné zprávy o kontrole, která je podkladem pro prohlášení o uzavření;
- vydává každoročně pro EK stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné;
- předkládá prohlášení o částečném uzavření, ve kterém hodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů podle čl. 88 obecného nařízení Rady (ES) č. 1083/2006;
- předloží EK nejpozději do 31.3.2017 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů;
- provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření;
- zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za operační program pro vládu ČR;
- účastní se auditních misí EK na prověřování aspektů řídicího a kontrolního systému, které vyplynuly z výroční kontrolní zprávy;
- spolupracuje s EK při koordinaci plánů auditů a auditorských metod a vyměňuje si s ní výsledky z provedených auditů;

- zajišťuje, aby byly při auditorské činnosti uplatňovány mezinárodně uznávané auditorské standardy;
- nese odpovědnost za zajištění výše uvedených činností s tím, že při zachování vlastní odpovědnosti může vybranými činnostmi pověřit další auditní subjekty; je přípustná pouze jedna úroveň pověření k výkonu výše uvedených činností.

1.5 Finanční útvar

Příkazem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 13 ze dne 3. dubna 2007 byl pověřen útvar, který bude zabezpečovat činnosti Finančního útvaru, aby byla zajištěna podmínka oddělení funkcí platební, řídicí a kontrolní linie. Činností Finančního útvaru byl pověřen s účinností od 1. července 2007 odbor hlavního účetního a metodiky účetnictví MŠMT (skupina finanční, právní a správy úřadu, sekce ekonomická).

V rámci implementace OP VK tvoří Finanční útvar spojující mezičlánek mezi Řídicím orgánem a Platebním a certifikačním orgánem na Ministerstvu financí.

Finanční útvar provádí zejména činnosti vyplývající z Metodiky finančních toků:

- zajišťuje převody prostředků příjemcům z prostředků státního rozpočtu na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky z rozpočtu EU, a prostředků státního rozpočtu určených na národní financování, a to do 15 pracovních dnů od obdržení žádosti o platbu z Řídicího orgánu, resp. Zprostředkujícího subjektu²⁵;
- provádí přesnou a úplnou evidenci převodů prostředků příjemcům z prostředků státního rozpočtu;
- sděluje Řídicímu orgánu požadované údaje o provedených převodech prostředků příjemcům podle své evidence (zejména údaje o příjemci, výši převedených prostředků, den platby příjemci), a to elektronicky prostřednictvím monitorovacího systému;
- vede účetnictví v souladu s národními právními předpisy a zaznamenává údaje o všech operacích týkajících se správy prostředků ze Strukturálních fondů podle pokynů Platebního a certifikačního orgánu a při provádění jednotlivých činností spojených s převody prostředků příjemcům postupuje v souladu s interními písemnými pracovními postupy (manuály).

1.6 Národní orgán pro koordinaci – Ministerstvo pro místní rozvoj

Národním orgánem pro koordinaci NSRR bylo rozhodnutím vlády ČR ze dne 22. února 2006 (usnesení č. 198) pověřeno Ministerstvo pro místní rozvoj.

Národní orgán pro koordinaci jako centrální koordinátor vytváří jednotný rámec pro implementaci operačních programů řídicími orgány. Vede řídicí orgány za účelem zajištění

²⁵ V případě programů řízených MŠMT, kdy příjemci jsou školy či vzdělávací organizace zřízené formou příspěvkové organizace, které jsou povinny dodržovat limity regulace zaměstnanosti, je lhůta stanovena na 30 pracovních dnů.

efektivitu a právní platnosti při řízení operačních programů. Národní orgán pro koordinaci NSRR vykonává následující kompetence:

- vydává pokyny a metodiky v oblastech řízení, provádění evaluací, sběru dat a jejich elektronické výměny, zakládání a činnosti monitorovacích výborů, kontroluje a dohlíží na všechny aktivity, které spadají mezi úkoly řídicích orgánů operačních programů;
- monitoruje implementaci NSRR a operačních programů a navrhuje systémová řešení v případech pomalé implementace programů, objektivních překážek omezujících implementaci či v případě porušení povinností vyplývajících z nařízení;
- zajišťuje kompatibilitu implementace NSRR a operačních programů s národními politikami a prioritami EU a soulad intervencí s národní a komunitární legislativou, zejména v oblasti hospodářské soutěže, veřejných zakázek, ochrany životního prostředí, snižování disparit, rovných příležitostí a principu nediskriminace a navrhuje vhodné nástroje pro jejich účinnou implementaci;
- zajišťuje stanovení rámce pro fungování monitorovacího výboru NSRR;
- vypracovává ve spolupráci s Platebním a certifikačním orgánem pravidla způsobilosti výdajů;
- koordinuje a připravuje zpráv předkládaných EK;
- zajišťuje vypracování dalších zpráv včetně Národního programu reforem týkající se dofinancování Lisabonské strategie ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti;
- předkládá strategické zprávy o pokroku vzhledem k čl. 29 obecného nařízení;
- zajišťuje také stanovení základních kritérií pro výběr projektů pro naplňování čtyř strategických cílů NSRR;
- zakládá a zajišťuje fungování integrovaného monitorovacího informačního systému, který bude používán řídicími orgány všech operačních programů, Platebním a certifikačním orgánem a auditorem a zajišťuje elektronickou výměnu dokumentů a dat;
- naplňuje úkoly spojené s všeobecnou informovaností a propagací naplňování politik ekonomické a sociální soudržnosti, zajišťuje plánování, realizaci a koordinaci aktivit na podporu všeobecné informovanosti a koordinuje aktivity řídicích orgánů v této oblasti;
- vytváří komunikační strategii na národní úrovni k zajištění transparentnosti a plné informovanosti o přidělování pomoci ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, s ohledem na cíle Lisabonské strategie;
- zabezpečuje činnost pracovní skupiny pro evaluaci, jejímiž členy jsou kromě národního koordinátora také pracovníci řídicích orgánů operačních programů;
- garantuje tok informací z EK všem řídicím orgánům a zpět;
- vytváří podmínky pro vyhodnocování účinnosti kontrolních mechanismů;
- dohlíží na respektování pravidel veřejné podpory (a regionální podpory) upravených příslušnými evropskými a národními předpisy;
- vytváří metodiku pro stanovení indikátorů a sledování jejich plnění;
- sleduje naplňování závazků adicionality a poskytuje Komisi informace umožňující ověření, jak je uvedeno v čl. 15 obecného nařízení;

- účastní se výročních jednání řídicích orgánů operačních programů a Komise, jak to vyplývá z čl. 68 obecného nařízení;
- zajišťuje, že priority v odstavci 3 čl. 9 obecného nařízení 1083/2006 budou reflektovány při realizaci operačních programů NSRR a sleduje pokrok při jejich naplňování.

1.7 Koordinace programů financovaných z Evropského sociálního fondu

Pro programové období 2007 – 2013 bude finanční podpora z Evropského sociálního fondu realizována prostřednictvím tří operačních programů OP LZZ, OP VK a OP PA, tj. implementace bude zajišťována prostřednictvím tří řídicích orgánů – Ministerstva práce a sociálních věcí, MŠMT a hlavního města Prahy. Vzájemná provázanost a synergie operačních programů spolufinancovaných z Evropského sociálního fondu jak z hlediska obsahového, tak i časového bude zajištěna v průběhu jejich realizace, a to na základě spolupráce a vzájemné koordinace aktivit především pomocí následujících mechanismů:

- monitorovací výbory jednotlivých programů Evropského sociálního fondu budou, tam kde je to vhodné, navzájem provázány prostřednictvím zástupců shodných členských organizací;
- v jednotlivých monitorovacích výborech budou též zastoupeny řídicí orgány ostatních dvou programů Evropského sociálního fondu;
- za účelem identifikace a řešení společných problémů bude ustavena koordinační skupina řídicích orgánů programů Evropského sociálního fondu;
- centrální část monitorovacího systému MSC2007 všech tří operačních programů bude zpřístupněna řídicím orgánům k náhledu tak, aby byla zajištěna vzájemná informovanost o realizovaných projektech;
- v rámci komunikační strategie jednotlivých operačních programů budou zahrnuta společná témata, jako jsou např. jednotné prvky vizuální identity (logo Evropského sociálního fondu), pokračování správy společné webové stránky Evropského sociálního fondu v ČR (www.esfcr.cz), založené v rámci předchozího programového období atd.;
- nadále budou pokračovat v činnosti již ustavené společné pracovní skupiny založené v předchozím programovém období, např. Pracovní skupina pro záležitosti romských komunit (tato skupina je ustavena jako společná pro Monitorovací výbory OP RLZ, JPD 3 a IS EQUAL) a Pracovní skupina pro evaluaci.

V souladu s usnesením vlády č. 159/1998 je koordinační rolí pro Evropský sociální fond pověřeno Ministerstvo práce a sociálních věcí, členem Výboru pro Evropský sociální fond za ČR bude vzhledem k působnosti resortu Ministerstva práce a sociálních věcí zástupce řídicího orgánu OP LZZ. Alternátem v příštím funkčním období bude zástupce řídicího výboru OP VK.

Koordinační mechanismy pro Evropský sociální fond budou naplňovány prostřednictvím společné přípravy na jednání Výboru pro Evropský sociální fond, koordinací přípravy podkladů, následným informováním o výsledcích včetně realizace úkolů vyplývajících z daných jednání. Záležitosti, které přímo ovlivňují problematiku Evropského sociálního fondu v ČR budou řešeny v rámci koordinační skupiny řídicích orgánů programů OP VK, OP LZZ a OP PA.

2. Monitorování operačního programu

Monitoring je v rámci OP VK nastaven v souladu s čl. 62 až 67 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

Monitorování je základním nástrojem dosažení efektivní implementace programů a projektů. Jde o činnost, která metodicky upravuje a systematicky se zabývá sběrem, tříděním, agregováním a ukládáním relevantních informací pro potřeby řízení, evaluace, kontroly a zpětné vazby implementační struktury. Upozorňuje na oblasti, které pracují dobře, a na ty, které vyžadují nápravná opatření.

Důležitou funkcí monitoringu je informování EK a Národního orgánu pro koordinaci o dosaženém pokroku v procesu implementace operačního programu. Nedostatečně efektivní monitorování může vést k sankcím ze strany Národního orgánu pro koordinaci a zejména orgánů EK.

Ke sběru dat o realizaci programu a projektů bude v ČR na základě usnesení vlády č. 198/2006 ustaven centrální monitorovací systém. Pro shromažďování potřebných finančních a statistických dat z úrovně projektů zajistí Řídící orgán OP VK fungování relevantní části elektronického monitorovacího systému. Příjemci pomoci budou poskytovat údaje o realizaci projektů v rozsahu a formě požadované Řídícím orgánem.

2.1 Úloha monitorování OP VK

Monitorování operačního programu je tedy základním nástrojem pro zjišťování stavu realizace:

- operačního programu
- jednotlivých podpořených projektů

Monitorování má několik úrovní, které odrážejí strukturu programů spolufinancovaných ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v hierarchii: NRP/NSRR – operační program – priorita – oblast podpory – projekt. V této souvislosti má monitorování OP VK následující klíčové úlohy:

- zajišťování sběru dat
- předkládání souhrnných informací o aktuálním stavu implementace

Úlohy monitoringu se pohybují ve třech významných oblastech implementace operačního programu:

- finanční monitoring
- věcný monitoring
- procedurální monitoring

Finanční monitoring sbírá data a informace týkající se vynaložených finančních prostředků.

Věcný monitoring se týká věcného zaměření projektů (všech typů) a dále se dělí na technický (sledování odchylek v technických předpokladech pro implementaci akce, projektu, programu), fyzický (sledování shody skutečnosti s předloženým plánem akce, projektem, programem) a analytický (sledování vývoje systémových vazeb v životním cyklu programu a jeho projektů, podporuje například sjednocování a zjednodušování terminologie, klasifikace procesů, vazby

v režimu kaskád apod.). Věcný monitoring by měl poskytovat hodnoty indikátorů, jejichž sběr je prováděn na projektech.

Procedurální monitoring umožňuje v reálném čase sledovat pokrok v implementaci projektů.

Celkovou odpovědnost za monitorování OP VK má Řídící orgán, který je zejména odpovědný za správný, efektivní, systematický a včasný monitoring, za data zadaná do monitorovacího systému a za informování Národního orgánu pro koordinaci a EK. V oblasti monitoringu jsou oslovovány Zprostředkující subjekt a Platební a certifikační jednotka pravidelně, popř. při potřebě nárazově, předávají a poskytují informace požadované Řídícím orgánem OP VK, popř. Národním orgánem pro koordinaci (požadavek Národního orgánu pro koordinaci bude předáván vždy prostřednictvím Řídícího orgánu OP VK). Data jsou přenášena automaticky, tudíž jsou každému článku bezprostředně k dispozici.

2.2 Monitorovací výbor

Na návrh Řídícího orgánu operačního programu bude podle čl. 63 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ustanoven Monitorovací výbor OP VK, a to do tří měsíců od schválení operačního programu.

Počet členů Monitorovacího výboru a jeho působnost se stanoví v jeho Statutu a v Jednacím řádu. Složení Monitorovacího výboru, v souladu s čl. 64 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, bude ustanoveno na principu partnerství a rovných příležitostí. (sestavení bude probíhat na základě vyváženého zastoupení žen a mužů a budou zde zastoupeny organizace prosazující rovné příležitosti.) V Monitorovacím výboru budou zástupci:

- Národního orgánu pro koordinaci;
- partnerských ministerstev;
- krajů;
- sociálních partnerů;
- nestátních neziskových organizací;
- institucí EK (DG Employment atp.);
- jiných relevantních partnerů;

Monitorovacímu výboru předsedá zástupce Řídícího orgánu jmenovaný ministryní školství, mládeže a tělovýchovy. Řídící orgán OP VK zajišťuje funkci sekretariátu Monitorovacího výboru. Členy Monitorovacího výboru jmenuje ministryně školství, mládeže a tělovýchovy na základě návrhů jednotlivých výše uvedených orgánů a partnerů.

V souladu s čl. 65 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 plní Monitorovací výbor následující úlohy:

- posuzuje a schvaluje kritéria pro výběr projektů, a to do šesti měsíců od schválení OP VK, dále schvaluje revize výběrových kritérií v souladu s potřebami operačního programu;
- posuzuje pokrok operačního programu ve vztahu k dosažení cílů operačního programu, a to na základě dokumentů předložených Řídícím orgánem OP VK;
- zkoumá výsledky implementace, dosažení cílů stanovených pro prioritní osy a realizaci evaluace;

- schvaluje předložené výroční zprávy a závěrečnou zprávu, vytvořené plně v souladu s čl. 67 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006;
- přijímá výroční kontrolní zprávu týkající se implementace OP VK;
- navrhuje Řídícímu orgánu revizi operačního programu v návaznosti na potřeby dosažení cílů nastavených v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 a v návaznosti na potřeby zlepšení řízení, včetně finančního a schvaluje změny (např. realokace atp.);
- navrhuje reakce ze strany OP VK na doporučení EK, resp. Národního orgánu pro koordinaci a Platebního a certifikačního orgánu, které se týkají plnění programu.

2.3 Monitorovací zprávy

Monitorovací zprávy jsou zpracovávány v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006. Řídící orgán zpracovává:

- výroční zprávy;
- závěrečnou zprávu;
- podklady pro zprávy na národní úrovni a pro standardizovaný monitoring (standardní monitorovací tabulka atp.);
- podklady pro strategický reporting;

Výroční a závěrečné zprávy

Vždy k 30. červnu předloží Řídící orgán EK výroční zprávu za předchozí kalendářní rok. Výroční zprávy budou tvořeny počínaje rokem 2008. Do 31. března 2017 předloží Řídící orgán EK závěrečnou zprávu o implementaci OP VK.

Před uvedeným předložením jsou výroční a závěrečné zprávy schvalovány Monitorovacím výborem OP VK. Do deseti dnů od přijetí zprávy EK informuje EK Řídící orgán o přijatelnosti zprávy. Své celkové stanovisko na předložené výroční zprávy vyjádří EK do dvou měsíců a na předloženou závěrečnou zprávu do pěti měsíců od předložení členským státem. Pokud odpověď nepřijde v tomto časovém úseku, jsou zprávy považovány za schválené.

Výroční zprávy a závěrečná zpráva mají za úkol shrnout a poskytnout relevantní informace o pokroku v implementaci operačního programu. Oba typy zpráv budou obsahovat následující minimum:

- pokrok v implementaci OP VK a jeho priorit ve vztahu ke specifickým a ověřitelným cílům na úrovni prioritních os v intencích odstavce 1c čl. 36 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, a to prostřednictvím nastavených měřitelných indikátorů;
- pokrok v naplňování OP VK ve vztahu k cílům a prioritám Národního rozvojového plánu a NSRR (oba dokumenty sestavené pro programovací období 2007-2013);
- pokrok ve finanční implementaci OP VK na úrovni detailu za každou prioritní osu, zejména pak stav čerpání příjemců a jejich požadavky na platby od Řídícího orgánu, příspěvek veřejných rozpočtů, celkové platby obdržené od EK a kvantifikace finančních indikátorů;
- pro informaci bude představen informativní rozklad alokace operačního programu podle kategorií v souladu s požadavky odstavce 3 čl. 104 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006;

- postupy Řídícího orgánu a Monitorovacího výboru pro zajištění kvalitní implementace OP VK, jako např. opatření monitoringu a evaluace (včetně souvisejícího sběru dat), souhrn významných problémů souvisejících s implementací, využití technické pomoci atp.;
- popis uskutečněných kroků a opatření v oblasti informovanosti a publicity (na všech úrovních) týkající se OP VK (zejména informace týkající se Komunikačního plánu, jeho postupného plnění, revizí a dalších úprav a průběžného rozvoje);
- informace o všech významných problémech týkající se dodržování právních požadavků Společenství a ČR zjištěných v rámci implementace OP VK včetně uvedení opatření, jakým způsobem byly tyto jednotlivé problémy řešeny;
- centrálně závazná data v rozsahu stanoveném metodikou řízení a monitoringu NRPS.

Podklady pro zprávy na národní úrovni standardizovaný monitoring

Podklady pro zprávy na národní úrovni (Národní rozvojový plán ČR 2007-2013 / NSRR 2007-2013 / Národní lisabonský program / jiné relevantní dokumenty a strategie) a podklady pro standardizovaný monitoring (standardní monitorovací tabulka) jsou vytvářeny v závislosti na aktuální potřeby stanovené Národním orgánem pro koordinaci, popř. EK.. Řídící orgán OP VK na zmíněné potřeby flexibilně reaguje a zajistí relevantní podklady v potřebném rozsahu.

Podklady pro strategický reporting

Podklady pro strategický reporting jsou předávány Národnímu orgánu pro koordinaci podle jím definovaných potřeb a v souladu s plněním všech relevantních úkolů vyplývajících z podmínek uvedených v čl. 29 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

2.4 Elektronický monitorovací systém a elektronická výměna dat

Na základě nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, požadavků EK na monitorování programů spolufinancovaných z fondů EU, požadavků Národního rámce politiky soudržnosti, požadavků Platebního a certifikačního orgánu Ministerstva financí a podle usnesení vlády č. 198/2006 byl k 1. lednu 2007 připraven monitorovací systém Central (MSC2007). MSC2007 slouží Řídícímu orgánu pro efektivní sledování průběhu realizace projektů v rámci OP VK a jako nástroj pro řízení programu. Rovněž tento systém slouží Platebnímu a certifikačnímu orgánu a dalším subjektům implementační struktury.

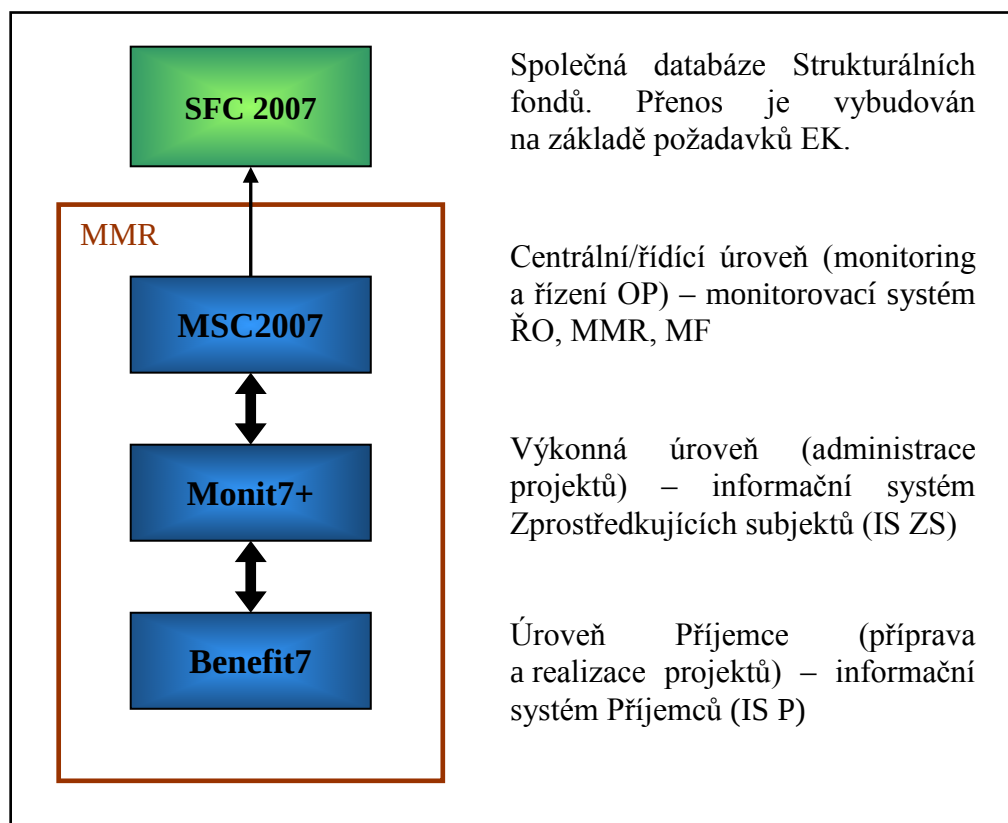
Informačně technologické řešení monitorovacího systému Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti navazuje na řešení aplikované pro programovací období 2004-2006. Na základě dosavadních zkušeností z průběhu realizace je systém modifikován a doplněn o relevantní nástroje pro monitorování, řízení a evaluaci.

Monitorovací systém zajistí sledování těchto činností:

- čerpání prostředků z relevantních evropských fondů;
- čerpání prostředků národního spolufinancování;
- monitorování, hodnocení a kontrolní činnosti;
- komunikaci s EK - SFC dbf., jiné dbf.;
- poskytování údajů do standardní monitorovací tabulky EK;

- sledování údajů na úrovni příjemce;
- napojení na relevantní systémy státní a veřejné správy;
- naplňování indikátorů monitorování (plnění stanovených cílů).

Úrovně monitorovacího systému Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti

MSC2007

MSC2007 je provozován na technických prostředcích Ministerstva pro místní rozvoj. Vývoj, provozování, údržba a podpora uživatelů je zabezpečována odborem správy monitorovacího systému Ministerstva pro místní rozvoj (OSMS). Systém umožňuje centrální věcný a finanční monitoring programů a projektů, realizaci finančních toků podle Metodiky finančních toků a elektronickou výměnu dat s podřízenými úrovněmi informačního monitorovacího systému, informačními systémy Ministerstva financí (zejména s účetním systémem Viola) a databází EK SFC2007.

Monit7+

Pro řízení programu a administraci projektů bude používána úroveň informačního systému Monit7+ (IS ZS). Kromě Řídícího orgánu budou IS ZS používat jednotlivé Zprostředkující subjekty k informační podpoře svých činností. Zodpovědnost za správu relevantní části monitorovacího systému Monit7+ má Řídící orgán. Řídící orgán dále poskytuje aktuální informace o stavu programu a projektů, tzn. informuje Národní orgán pro koordinaci a EK o jednotlivých krocích realizace po celou dobu průběhu programu a jednotlivých projektů.

Benefit7

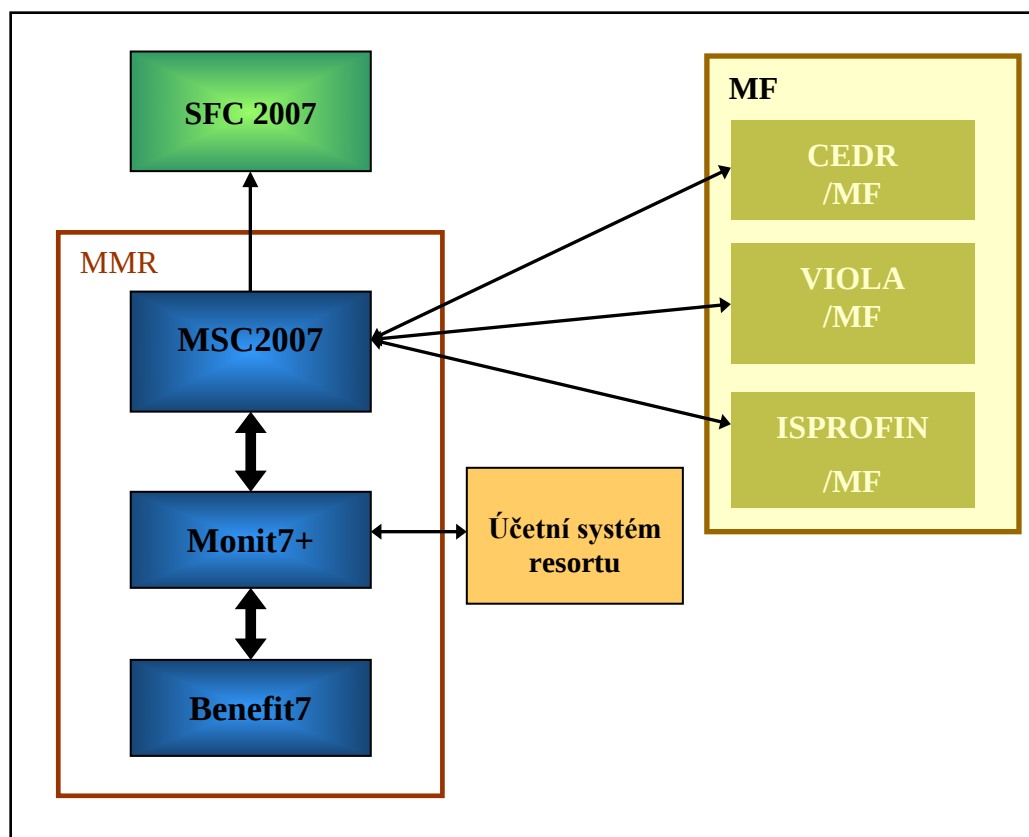
IS Příjemce (IS P) je určen k podpoře výkonných funkcí monitorovacího systému Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti realizovaných na úrovni jednotlivých příjemců, po vybudování webového formuláře žádosti o podporu (Benefit7) k veškeré datové komunikaci mezi Řídicím orgánem / Zprostředkujícím subjektem a příjemci. IS P bude provozován jako webová žádost, resp. webový účet příjemce. Společná webová žádost o podporu bude provozována na jednom společném centrálním místě - na technické infrastruktuře Ministerstva pro místní rozvoj a rovněž budou ze strany Ministerstva pro místní rozvoj gestorovány a koordinovány přenosy mezi webovou žádostí a IS ZS.

Uživatelé všech úrovní monitorovacího systému Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti budou do systémů přistupovat prostřednictvím sítě internet. Data budou mezi všemi úrovněmi monitorovacího systému Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pravidelně předávána.

Propojení MSC2007 s externími IS

V rámci úprav MSC2007 je nezbytné důsledně zohledňovat bezpečné vazby MSC2007 na ostatní IS a na systémy EK, aby byla neustále udržována plná funkčnost datových přenosů a rozhraní. MSC2007 plní kromě jiných funkcí také přenosovou roli. Data, která shromažďuje z jednotlivých **operačních programů**, poskytuje dalším (externím) IS. Z některých informačních systémů naopak určité informace přebírá.

MSC2007 komunikuje s následujícími externími systémy:

Propojení informačního systému Monit7+ s účetním systémem resortu MŠMT (podle Metodiky finančních toků na programové období 2007-2013) je předmětem „Studie proveditelnosti propojení vybraných informačních systémů resortu MŠMT“, na základě které bude následovat

fyzické propojení účetního systému JASU a Monit7+. Bezpečnost účetního systému resortu je zajištěna na základě vnitřních předpisů MŠMT, za které odpovídá samostatné oddělení informačních a komunikačních technologií MŠMT.

Přechodné období

Od 1. ledna 2009 by měl začít fungovat jednotný monitorovací systém - JMS (podle usnesení vlády č. 198/2006). Tento systém bude nejen datově, ale i softwarově propojen a nahradí současný trojúrovňový monitorovací systém. JMS bude do zkušebního provozu uveden v průběhu roku 2008, spuštění ostrého provozu je plánováno od 1. ledna 2009. Řídící orgán bude mít povinnost dodávat data ze současných úrovní monitorovacího systému strukturálních fondů v příslušné struktuře, tvaru a ve stanovených termínech (tím bude zajištěn požadavek EK na předávání všech nezbytných informací v jednotném formátu).

3. Evaluace

Evaluace OP VK je prováděna v souladu s povinnostmi ustanovenými v rámci čl. 47 až 49 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, v souladu metodickými pokyny EK a v souladu metodickými pokyny Národního orgánu pro koordinaci. Za zajištění evaluace je odpovědný Řídící orgán OP VK (doporučena je realizace transparentní externí evaluace).

Provádění evaluací směřuje ke:

- zvýšení kvality a efektivnosti spolufinancování poskytovaného ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a jeho konzistence s cíli EU a ČR
- zdokonalení strategie a zefektivnění implementace operačního programu, tj. zlepšení výstupů, výsledků a dopadů;
- zkoumání specifických strukturálních problémů ČR a udržitelného rozvoje ve vztahu k předmětu OP VK.

3.1 Povinnosti evaluace

Povinnosti evaluace OP VK jsou zejména následující:

- sestavování, realizace, aktualizace a vyhodnocování evaluačního plánu (ve vazbě na evaluační plán pro ČR vytvořený Národním orgánem pro koordinaci);
- zajištění všech hlavních evaluací podle níže v textu uvedené specifikace (ex-ante, ad-hoc, on-going, strategické evaluace);
- poskytování zdrojů pro provádění evaluace a využití údajů a informací z monitorovacího systému (podle specifikace pro konkrétní evaluaci realizovanou Národním orgánem pro koordinaci);
- aktivní vzájemná spolupráce s evaluátory a pracovníky evaluace na národní úrovni (Národním orgánem pro koordinaci) a na různých úrovních implementace OP VK a na různých úrovních implementace Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v ČR;
- povinnost uveřejňování výsledků evaluací.

3.2 Evaluační plán

Prvním krokem k realizaci evaluace je sestavení evaluačního plánu. Evaluační plán se vypracovává na celé programovací období, aktualizuje se vždy po roce a detailně rozpracovává pro nejbližší příští kalendářní rok. Evaluační plán bude obsahovat:

- specifikaci řídicí struktury odpovědné za hodnocení;
- indikativní časový plán evaluačních aktivit;
- plánované finanční zdroje;
- mechanismus možné revize plánu hodnocení;

Roční konkretizace evaluačního plánu operačního programu by měla obsahovat následující věcné revize:

- upřesnění obsahu jednotlivých aktivit a jejich rozpracování v podrobnosti na úrovni projektů;
- plánované finanční zdroje (s rezervou pro hodnocení ad-hoc atp.);
- indikativní (měsíční) harmonogram evaluačních aktivit;

3.3 Typy evaluací

Pro účely OP VK budou Řídicím orgánem vykonávány následující evaluace:

- ex-ante evaluace;
- on-going evaluace;
- ad-hoc evaluace.

Mimo uvedené aktivity budou části OP VK hodnoceny v rámci evaluací prováděných Národním orgánem pro koordinaci (v souladu s evaluačním plánem Národního orgánu pro koordinaci) a EK (v souladu s evaluačním plánem EK a v souladu s čl. 47 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006). OP VK poskytne plnou součinnost při provádění těchto evaluací.

Ex-ante evaluace

Za účelem zlepšení připravovaného operačního programu je podle čl. 47 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 realizováno ex-ante hodnocení. Cílem tohoto hodnocení je optimalizovat způsob užití prostředků OP VK a zlepšit celkovou kvalitu programování.

Obečně má uvedený cíl tyto aspekty:

- hodnocení, zda je operační program vhodným prostředkem pro řešení problémů, kterým sektor čelí, a zda představuje krok vpřed ve smyslu „kvalitativní“ změny sociálně-ekonomické situace v ČR a regionech;
- hodnocení, zda má plán nebo program dobře definované, konsistentní a vyvážené strategické osy, priority a cíle, zda odráží kvalifikovaný názor, pokud jde o relevanci cílů a reálnost jejich dosažení, zda přispívá k naplňování cílů politiky Hospodářské a sociální soudržnosti a je v souladu s cíli národních politik ČR;
- příspěvek ke kvantifikaci cílů a vytvoření základny pro monitorování i budoucí evaluační aktivity;

- posouzení možných dopadů programu na sociálně-ekonomické prostředí ČR v širších souvislostech;
- předběžné hodnocení by mělo analyzovat adekvátnost realizačního a monitorovacího systému a napomáhat při přípravě postupů a kritérií pro výběr projektů;
- podpora při procesu vyjednávání s EK o konečné podobě OP VK;
- zpracování podpůrných vstupů – dílčích analýz, studií a souborů návrhů a doporučení k zaměření OP VK.

On-going evaluace

On-going evaluační aktivity představují plánovaný rámec pro evaluaci OP VK. V rámci této skupiny jsou uskutečňována všechna hodnocení, která budou plánovaně realizována. Celkově mohou být do oblasti on-going evaluací zahrnuty aktivity zaměřené na prvky implementace a na prvky koncepčního charakteru souvisejícího se zaměřením operačního programu.

Jednotlivé oblasti on-going evaluačních aktivit jsou uváděny v evaluačním plánu, včetně uvedení souvisejících indikativních finančních rozpětí.

Součástí kategorie on-going evaluací je také zajištění evaluací strategické povahy v letech 2009 a 2012 s cílem zajistit podklady pro Národní orgán pro koordinaci pro splnění podmínek strategického reportingu v souladu s čl. 29 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

Ad-hoc evaluace

Ad-hoc evaluační aktivity jsou uskutečňovány na základě potřeb, které vyvstanou v průběhu realizace OP VK. Jedná se o studie realizované mimo plánovaný rámec stanovený evaluačním plánem OP VK, pouze pro ad-hoc evaluace bude v rámci evaluačního plánu vytvořena samostatná položka nutná pro rezervaci alokovaných prostředků.

Ad-hoc evaluace budou realizovány v souladu platnou metodikou stanovenou pro evaluaci na národní úrovni a úrovni EU. V rámci evaluačního plánu budou specifikovány možné vyhrazené finanční prostředky pro ad-hoc evaluace včetně indikativního seznamu oblastí a zaměření.

3.4 Řídící orgán

Za realizaci řádné a efektivní evaluace je odpovědný Řídící orgán OP VK. Jednotlivé dílčí úkoly jsou následující:

- vypracování zadání pro výběr externího zpracovatele;
- zadávání výběrových řízení pro realizaci evaluačních projektů;
- vytváření optimálních podmínek pro realizaci evaluačních projektů, jejich koordinace s využitím odborných skupin;
- vyhodnocování plnění evaluačního plánu;
- předkládání výsledků plnění evaluačního plánu Monitorovacímu výboru a Monitorovacímu výboru NRP/NSRR (prostřednictvím evaluační jednotky NSRR);
- rozvíjení evaluační kapacity pro operační program;

- včasná prezentace výsledků evaluačních aktivit subjektům s rozhodovacími pravomocemi v implementaci v pomoci z OP VK;
- široká publicita výsledků evaluačních aktivit a šíření získaných zkušeností evaluací;
- komentáře k materiálům předloženým v rámci spolupráce s ostatními evaluačními pracovišti včetně NSRR.

4. Systém finanční kontroly

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídí, koordinuje a zajišťuje výkon finanční kontroly v rámci operačního programu. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů konzultovaných s příslušnými orgány EK, jsou platné právní předpisy ČR a ES .

V kontrolním systému musí být zřetelně oddělen systém kontroly ve veřejné správě a řídicí kontroly od systému interního auditu a auditu ve veřejné správě.

Systém finanční kontroly zahrnuje:

1. kontrolu ve veřejné správě vykonávanou jako součást finančního řízení;
2. audit ve veřejné správě;
3. vnitřní kontrolní systém;
4. centrální harmonizaci systémů uvedených v bodech 1-3;

4.1 Kontrola ve veřejné správě (primární systém)

Řídicí orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a proto zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy. Řídicí orgán zajišťuje výkon kontroly fyzické realizace tím, že ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci. Řídicí orgán zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci a shromažďování údajů nezbytných pro audit. Úkolem Řídicího orgánu je také zajistit, aby postupy a všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů operačního programu byly EK a Účetnímu dvoru k dispozici po dobu tří let od uzavření operačního programu.

Za tímto účelem Řídicí orgán provádí administrativní ověřování v souvislosti s každou žádostí o platbu a kontroly jednotlivých operací na místě. Uvedené kontroly na místě mohou být vykonány na základě výběrového souboru operací v souladu se závaznými předpisy ES.

4.2 Audit ve veřejné správě (sekundární a centrální systém)

Za výkon auditu ve veřejné správě na všech úrovních realizace finančních prostředků z operačního programu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s přímo použitelnými

předpisy ES, je odpovědný AO. V rámci sekundárního systému ověřuje účinnost systému finančního řízení a kontroly a následně testuje správnost rizikových transakcí v souladu s mírou přípustného rizika pro oblast primárního systému. V rámci centrálního systému AO na základě zbytkového rizika ověřuje a hodnotí přiměřenost a účinnost fungování primárního a sekundárního systému a provádí audit vzorku operací.

AO nese odpovědnost za zajištění výše uvedených činností s tím, že při zachování vlastní odpovědnosti může vybrané činnosti delegovat na další auditní subjekty. V případě delegace odpovědnosti na MŠMT bude funkci auditního subjektu plnit odbor interního auditu a kontroly MŠMT. Auditním subjektem se rozumí subjekt pověřený Auditním orgánem zajištěním činností podle čl. 62 odst. 1 písm. a) nebo písm. b) nebo písm. a) i b) nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a čl. 61 odst. 1 písm. a) nebo písm. b) nebo písm. a) i b) nařízení Rady (ES) č. 1198/2006.

4.3 Vnitřní kontrolní systém

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu budou mít zaveden potřebný řídicí a kontrolní systém, který bude v souladu s národní legislativou a bude způsobilý včas identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a vytvářet podmínky pro prevenci vzniku chyb.

Řídicí kontrola

Řídicí kontrola je zajišťována odpovědnými vedoucími zaměstnanci a tvoří součást vnitřního řízení všech subjektů zapojených do implementace operačního programu, při přípravě operací před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečněných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a následného prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření.

S ohledem na principy účinného a efektivního řídicího a kontrolního systému v průběhu implementace programu bude zajištěno, že:

- a) všechny subjekty zapojené do řízení a kontroly programu mají jednoznačně stanoveny konkrétní funkce, a to jak v rámci celého systému implementace, tak i v rámci každého subjektu zvlášť;
- b) je dodržována zásada oddělení platebních, řídicích a kontrolních funkcí mezi jednotlivými subjekty zapojenými do implementace programu i v rámci subjektů samotných;
- c) jsou stanoveny jednoznačné postupy pro zajištění správnosti a způsobilosti výdajů vykazovaných v rámci programu;
- d) jsou zavedeny spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví;
- e) je zaveden systém podávání zpráv o implementaci programu a projektů a monitorování;
- f) jsou přijata opatření pro provádění auditu fungování řídicího a kontrolního systému;
- g) jsou zavedeny takové systémy a stanoveny takové postupy, které zajistí podklady pro audit (audit trail);

- h) jsou stanoveny postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a vymáhání neoprávněně vyplacených částek;
- i) je důsledně dodržován systém dvojí nezávislé kontroly a dvojího podpisu při schvalování jednotlivých dokumentů a provádění plateb;
- j) lze bezpečně využívat informační systémy;
- k) se důsledně předchází možnému konfliktu zájmů;
- l) je možná zastupitelnost zaměstnanců u všech funkcí;

Pro každou úroveň řízení a implementace programu bude vypracován manuál vnitřního kontrolního systému ve formě řízené dokumentace, která bude obsahovat detailní popis pracovních postupů pro prováděné činnosti.

Zjistí-li osoby zajišťující průběžnou a následnou kontrolu při jejich výkonu ne hospodárné, neefektivní nebo neúčelné vynakládání prostředků z rozpočtu EU v rozporu s právními předpisy, oznámí své zjištění písemně vedoucímu příslušné instituce, Řídícímu orgánu a AO. Vedoucí příslušné instituce je povinen přijmout opatření k nápravě zjištěných nedostatků a opatření k zajištění řádného výkonu této kontroly.

Interní audit

Útvar interního auditu bude funkčně nezávislý a organizačně oddělený od řídicích a výkonných struktur a bude podřízen příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy.

Interní audit bude zaveden na jednotlivých úrovních implementace v souladu se zák. č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě.

Útvary interního auditu budou v pravidelných intervalech prověřovat vnitřní kontrolní systém. Jejich činnost bude kromě jiného zahrnovat prověřování plnění základních požadavků na vnitřní kontrolní systém. Významnou součástí bude též předkládání doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik, k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků a konzultační činnost.

Zprávy z interních auditů pravidelně prováděných na jednotlivých úrovních implementace budou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy. Zprávy z interních auditů na úrovni Zprostředkujících subjektů budou předkládány útvaru interního auditu na úrovni Řídícího orgánu. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu bude podkladem pro řízení rizik na úrovni Řídícího orgánu.

4.4 Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

4.5 Auditní činnosti prováděné orgány EK a Evropským účetním dvorem

EK se v souladu s čl. 72 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 přesvědčí, že v rámci daného operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy. Tento audit

provádí EK na základě výročních kontrolních zpráv a stanoviska AO k těmto zprávám a na základě vlastních auditů.

Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF) vykonává kontroly na místě s ohledem na ochranu finančních zájmů EU, potírání podvodného jednání, korupce a některých dalších nezákonných aktivit.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

5. Nesrovnalosti

Všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu mají povinnost hlásit Řídícímu orgánu zjištěná podezření na nesrovnalosti. Řídící orgán podezření prošetří a ta, která se na základě kontrolních zjištění prokáží jako opodstatněná, předá věcně příslušným orgánům k zahájení správního nebo soudního řízení. Hlášení kontrolních orgánů je třeba vždy považovat za opodstatněné.

Řídící orgán zároveň informuje o potvrzených nesrovnalostech a vývoji v jejich šetření Platební a certifikační orgán, Centrální harmonizační jednotu pro finanční kontrolu a pracovníka sítě AFCOS. Zároveň do 15 dnů po skončení čtvrtletí zasílá Řídící orgán Platebnímu a certifikačnímu orgánu, Centrální harmonizační jednotce pro finanční kontrolu a pracovníkovi sítě AFCOS čtvrtletní hlášení o zjištěných nesrovnalostech.

6. Finanční toky

Prostředky poskytované EK na financování programů Evropského sociálního fondu spravuje Ministerstvo financí. Tyto prostředky budou EK zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu.

Finanční toky OP VK budou zajištěny přes státní rozpočet ČR. Prostředky budou příjemcům předfinancovány na základě předložených žádostí ze státního rozpočtu a bude jim poskytnuta nevratná finanční pomoc (dotace). Žádosti příjemců budou předkládány pouze v měně CZK. Platební a certifikační orgán po obdržení souhrnné žádosti provede proplacení prostředků Evropského sociálního fondu do kapitoly státního rozpočtu, která poskytla předfinancování prostředků.

Platby příjemcům budou probíhat formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) nebo formou ex-ante plateb (formou zálohy poskytnuté příjemci ze státního rozpočtu na realizaci projektu). Rozhodnutí o formě plateb příjemcům pomoci v rámci jednotlivých operací OP VK je plně v kompetenci příslušného správce rozpočtové kapitoly.

Mechanismus celého systému finančních toků lze charakterizovat následovně:

1. Příjemce na základě uskutečněných výdajů vystavuje žádost o proplacení prostředků státního rozpočtu (odpovídající evropskému i národnímu podílu), přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení Řídícímu orgánu, resp. Zprostředkujícímu subjektu;
2. Řídící orgán žádost příjemce schvaluje a dává pokyn finančnímu útvaru k provedení platby na účet příjemce;

3. Finanční útvar příslušné rozpočtové kapitoly provádí platbu ze státního rozpočtu na účet příjemce;
4. Řídící orgán na základě provedených úhrad ze státního rozpočtu vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků Evropského sociálního fondu z účtu Platebního a certifikačního orgánu do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
5. Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočet prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků Evropského sociálního fondu do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
6. Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace EK o doplnění prostředků na jeho účtu;
7. EK žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

7. Informace a publicita

Řídícímu orgánu OP VK vyplývá z čl. 69 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 povinnost zajištění publicity, a to v souladu s prováděcími pravidly uvedenými v čl. 2 až 11 nařízení Rady (ES) 1828/2006. V oblasti publicity bude postupováno následovně:

- v termínu do čtyř měsíců od schválení OP VK Řídící orgán připraví a Monitorovacímu výboru a EK ke schválení předloží Komunikační plán (KoP) na dané programové období, příp. jeho specifikaci na jednotlivé roky včetně související metodiky pro zajištění publicity a informovanosti (bude součástí KoP);
- pokrok o implementaci KoP bude v souladu s čl. 3 nařízení Rady (ES) 1828/2006 uváděn ve Výroční zprávě OP VK, která bude předkládána a schvalována Monitorovacím výborem a EK;
- naplňování, účinnost, věcnost, efektivnost a relevance KoP operačního programu bude vyhodnocována (externí průběžné hodnocení);
- výsledky hodnocení budou uváděny v souladu s odst. 2 čl. 3 nařízení Rady (ES) 1828/2006 ve Výroční zprávě za rok 2010 a v Závěrečné zprávě OP VK, které budou předkládány pro informaci Monitorovacímu výboru a EK (výsledky hodnocení nebudou Monitorovacím výborem a EK schvalovány, nýbrž v souladu s pravidly evaluace pouze předkládány pro informaci).

Úlohy publicity a informovanosti jsou v rámci OP VK přeneseny do následujících úrovní:

- Řídící orgán;
- Zprostředkující subjekt;
- příjemci.

Řídící orgán

Za provádění komunikace včetně související tvorby a naplňování KoP je odpovědný Řídící orgán. V rámci Řídícího orgánu OP VK je odpovědnou a kontaktní osobou pro provádění

komunikačních, informačních a propagačních opatření operačního programu informační úředník, jehož hlavními funkcemi jsou:

- příprava a koordinace komunikační strategie;
- aplikace opatření vyplývajících z nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a 1828/2006;
- být kontaktní osobou pro Národní orgán pro koordinaci, Zprostředkující subjekt a příjemce na úrovni OP VK;
- být kontaktní osobou pro média na úrovni OP VK;
- zajištění transparentnosti prováděných informačních a propagačních opatření, a to ve spolupráci s ostatními subjekty podílejícími se na implementaci operačního programu;
- vytvoření jednotné vizuální podoby informačních a propagačních opatření vztahujících se k pomoci z OP VK;
- realizace informačních a propagačních opatření na centrální úrovni;
- zajištění podpory a pomoci subjektům realizujícím informační a propagační opatření OP VK na nižší úrovni;
- příprava Výročních a Závěrečných zpráv o provádění informačních a propagačních opatření předkládaných Monitorovacímu výboru OP VK a ostatních relevantních dokumentů;
- průběžné informování Monitorovacího výboru OP VK, Národního orgánu pro koordinaci a EK o realizaci informačních a propagačních opatření;
- informování o činnosti a výsledcích zasedání Monitorovacímu výboru OP VK;
- hodnocení realizovaných informačních a propagačních opatření;
- zajištění efektivního rozdělení finančních prostředků určených na realizaci informačních a propagačních opatření.

Realizace komunikačních opatření na úrovni programu bude hrazena ze zdrojů technické pomoci OP VK. Realizace komunikačních opatření na úrovni projektu bude hrazena ze zdrojů samotného projektu.

Řídící orgán je povinen v souladu s čl. 4 a 5 nařízení Rady (ES) 1828/2006 zajistit informovanost a publicitu potenciálních příjemců v oblastech:

- podmínek pro příjemce pro získání prostředků z operačního programu při dodržení principu rovných příležitostí;
- popisu procedur výběru projektů včetně nastavených termínů a lhůt;
- kritérií výběru a hodnocení financovaných operací;
- kontaktů na národní, regionální, popř. místní úrovni, kde mohou žadatelé/potenciální žadatelé získat informace o OP VK.

Řídící orgán je povinen v souladu s čl. 6 a 7 nařízení Rady (ES) 1828/2006 zajistit informovanost a publicitu široké veřejnosti následovně:

- informuje o zahájení a hlavních aktivitách operačního programu (i v situaci, že nebude ještě schválen KoP);
- informuje o výsledcích OP VK včetně hlavních projektů (minimálně jedenkrát ročně);
- publikuje seznam příjemců, jména operací a částky alokované pro jednotlivé operace (při této aktivitě postupuje také v souladu s nařízením Rady (ES) č. 45/2001).

Zprostředkující subjekt

Zprostředkující subjekt je pověřen Řídicím orgánem realizací informačních a propagačních opatření na úrovni jednotlivých oblastí podpory OP VK, které jsou v jeho působnosti. V závislosti na charakteru oblastí podpory je může Zprostředkující subjekt realizovat samostatně, ve vzájemné spolupráci, případně ve spolupráci s Řídicím orgánem. Informační a propagační opatření realizovaná Zprostředkujícím subjektem budou specifikována ve smlouvách o delegování činností a pravomocí, popř. v jiných metodických dokumentech operačního programu.

Zprostředkující subjekt je povinen jmenovat odpovědnou a kontaktní osobu, která bude při implementaci informačních a propagačních opatření spolupracovat s Řídicím orgánem OP VK.

Příjemci

Příjemci zajišťují prvky informovanosti a publicity v souladu s čl. 8 a 9 nařízení Rady (ES) 1828/2006. Zajištění bude realizováno za níže uvedených podmínek:

- příjemci se řídí metodickými pokyny k zajištění informovanosti a publicity na jednotlivých úrovních operačního programu;
- příjemci prostředků v rámci globálních grantů jsou v souladu s metodikou povinni zajistit realizaci informačních a propagačních opatření na úrovni projektů.

V rámci společné strategie informovanosti o Evropském sociálním fondu v ČR bude při realizaci informačních a propagačních aktivit OP VK i nadále využíváno logo Evropského sociálního fondu i centrální webové stránky pro Evropský sociální fond v ČR www.esfcr.cz.

8. Finanční podmínky OP VK

Systém finančních toků je upřesněn v Metodice finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze Strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007-2013, kterou vydává Ministerstvo financí. Ministerstvo financí spravuje prostředky poskytované EK na financování programů Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

Prostředky Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti budou EK komisí zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu. V rámci Platebního a certifikačního orgánu metodicky řídí finanční prostředky Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti oddělení Metodiky finančního řízení a plateb, které rovněž bude realizovat převody prostředků Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do státního rozpočtu (jednotlivých kapitol státního rozpočtu). Žádosti příjemců budou předkládány pouze v měně CZK. Platební a certifikační orgán po obdržení souhrnné žádosti provede proplacení prostředků Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do kapitoly státního rozpočtu, která poskytla předfinancování prostředků Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

8.1 Systém finančních toků SF/CF:

Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) či formou ex-ante plateb. Rozhodnutí o formě plateb příjemcům pomoci v rámci jednotlivých operačních programů je plně v kompetenci příslušného správce rozpočtové kapitoly:

1. Příjemce na základě uskutečněných výdajů²⁶ vystavuje žádost o proplacení prostředků státního rozpočtu (odpovídající evropskému i národnímu podílu), přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení Řídícímu orgánu, resp. Zprostředkujícímu subjektu;
2. Řídící orgán žádost příjemce schvaluje a dává pokyn finančnímu útvaru k provedení platby na účet příjemce;
3. Finanční útvar příslušné rozpočtové kapitoly provádí platbu ze státního rozpočtu na účet příjemce;
4. Řídící orgán na základě provedených úhrad ze státního rozpočtu vystavuje souhrnnou žádost o provedení platby prostředků Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti z účtu Platebního a certifikačního orgánu do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
5. Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočet prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do příslušné kapitoly státního rozpočtu;
6. Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace EK o doplnění prostředků na jeho účtu.

EK žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

Finanční plán OP VK je založen na finančním plánu alokace pro ČR pro cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost v programovacím období 2007-2013 a vychází z finančního rámce NSRR, který určuje rozdělení prostředků ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na jednotlivé operační programy. Na OP VK je v rámci tohoto celkového finančního plánu alokováno 7 % z prostředků na cíl Konvergence ze Strukturálních fondů EU, tj. 1 811,8 mil. €. Implementace OP VK bude podporována z Evropského sociálního fondu.

OP VK naplňuje požadavek monofondovosti a je financován z Evropského sociálního fondu. Investice do infrastruktury menšího rozsahu, které budou nezbytné pro implementaci jednotlivých operací OP VK, budou v souladu s čl. 34 (2) obecného nařízení financovány prostřednictvím instrumentu 10 % flexibility.

Indikativní rozdělení finančních prostředků na jednotlivé priority programu je v souladu:

- se zkušeností ze současného programového období;

²⁶ V případě poskytování plateb příjemcům formou ex-ante plateb příjemce předkládá v rámci žádosti o proplacení prostředků státního rozpočtu přehled uskutečněných výdajů poskytnutých prostředků státního rozpočtu.

- s odhadem absorpční kapacity jednotlivých priorit;

V rámci OP VK nebudou realizovány velké projekty ve smyslu čl. 39 nařízení Rady 1083/2006..

Míra spolufinancování z Evropského sociálního fondu dosáhne až 85 % z celkových způsobilých veřejných výdajů, zbývajících 15 % finančních prostředků bude hrazeno z národních zdrojů. Finančním zdrojem pro pokrytí indikované části spolufinancování bude zejména rozpočtová kapitola 333 - MŠMT, a to včetně globálních grantů krajů.

Detailní finanční plánování OP VK je uvedeno v následujících tabulkách:

1. tabulka č. 19: Finanční tabulka OP VK podle let a fondů (v €);
2. tabulka č. 20: Indikativní finanční tabulka OP VK podle prioritních os.

8.2 Kalkulace podílu cíle Regionální konkurenceschopnost (pro-rata)

Vzhledem k tomu, že program financuje i národní aktivity, které pokrývají celé území ČR (tedy cíl Konvergence i cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost) a které jsou ze své podstaty neoddelitelné z hlediska dopadu na geografické cíle, je nutno pro tyto intervence stanovit adekvátní pro-rata příspěvek z obou dotčených cílů, aby byl dodržen princip čl. 22 nařízení 1083/2006. Vzhledem k tomu, že tyto národní systémové intervence budou mít identický dopad v celé ČR, a vzhledem k tomu, že základní administrativní jednotka v ČR z hlediska kompetencí v oblasti školství a vzdělávání obecně je kraj, byl právě počet krajů vybrán jako rozhodující hledisko.

Za účelem stanovení poměru mezi alokacemi cílů Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost na realizaci OP VK byl tedy fixně stanoven vzorec (pro-rata) a tímto poměrem mohou být financovány všechny aktivity (projekty) vybrané k realizaci v prioritních osách 4a a 4b a aktivity (projekty) realizované MŠMT jako Řídícím orgánem v rámci prioritních os 5a a 5b. Pro-rata je 1/14 reprezentující podíl Prahy na počtu všech krajů ČR a bude zohledňován při implementaci prioritních os 4a / 4b a 5a / 5b.

Zásadním důvodem je, že kraj je v ČR z hlediska: a) koncepce a politik v oblasti vzdělávání a b) z hlediska jejich implementace klíčovou institucí. Jedná se o jednoduchý a transparentní způsob výpočtu vycházející z role a odpovědností krajů v oblasti vzdělávání:

- z pohledu § 8 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, kraje zajišťují rozvoj svého územního obvodu;
- v souladu s § 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, kraje pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů;
- kraje jsou zřizovateli středních a vyšších odborných škol, obce jsou zřizovateli základních škol, např. podíl krajů na počtu základních škol se nejčastěji pohybuje mezi 6 – 7 %.

Finanční vyjádření podílu obou cílů je zohledněno v tabulce č. 20 podílem prioritních os 4a (Konvergence) a 4b (Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost).

Po dohodě s EK může být systém výpočtu pro-rata upraven tak, aby byl vždy dodržen princip nepřevoditelnosti prostředků podle čl. 22 (1083/2006).

8.3 Veřejná podpora

Řídicí orgán zajistí, aby poskytování veřejné podpory v rámci OP VK bylo v souladu s procedurálními a věcnými pravidly veřejné podpory platnými v okamžiku poskytnutí příslušné veřejné podpory.

Tabulka 19: Finanční tabulka OP VK podle let a cílů (v €)

	ESF cíl Konvergence	ESF cíl Konkurenceschopnost	Celkem
	1	2	3=1+2
2007	224 801 428	2 269 083	227 070 511
2008	235 859 105	2 314 466	238 173 571
2009	246 965 120	2 360 754	249 325 874
2010	258 590 464	2 407 969	260 998 433
2011	270 221 113	2 456 130	272 677 243
2012	248 876 514	0	248 876 514
2013	293 599 056	1 378 336	294 977 392
Celkem 2007-2013	1 778 912 800	13 186 738	1 792 099 538

Tabulka 20: Finanční tabulka OP VK podle prioritních os (v €)

Číslo prioritní osy ²⁷	Název prioritní osy	Fond/míra spolufinancování vztahována k	Příspěvek Společenství	Národní zdroje	Indikativní rozdělení národních zdrojů		Celkové zdroje	Míra spolufinancování	Pro informaci	
					Národní veřejné zdroje	Národní soukromé zdroje			Příspěvek z EIB	Financování z jiných zdrojů
			a	b(=c+d)	c	d	d=a+b	e=a/d		
7.1	Počáteční vzdělávání	ESF/veřejné/Konvergence	675 500 057	119 205 892	119 205 892		794 705 949	85%	0	0
7.2	Terciární vzdělávání, VaV	ESF/veřejné/Konvergence	680 387 541	120 068 390	120 068 390		800 455 931	85%	0	0
7.3	Další vzdělávání	ESF/veřejné/Konvergence	188 818 234	33 320 865	33 320 865		222 139 099	85%	0	0
7.4a	Systémový rámec celoživotního učení (Konvergence)	ESF/veřejné/Konvergence	163 159 029	28 792 770	28 792 770		191 951 799	85%	0	0
7.4b	Systémový rámec celoživotního učení (RKaZ)	ESF/veřejné/RKaZ	12 550 695	2 214 828	2 214 828		14 765 523	85%	0	0
7.5a	Technická pomoc (Konvergence)	ESF/veřejné/Konvergence	71 047 939	12 537 872	12 537 872		83 585 811	85%	0	0
7.5b	Technická pomoc (RKaZ)	ESF/veřejné/RKaZ	636 043	112 243	112 243		748 286	85%	0	0
Celkem			1 792 099 538	316 252 860	316 252 860		2 108 352 398	85%	0	0
Z toho: cíl Konvergence			1 778 912 800	313 925 789	313 925 789		2 092 838 589	85,0%	0	0
cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost			13 186 738	2 327 071	2 327 071		15 513 809	85,0%	0	0

²⁷ V rámci této tabulky je využito číslování prioritních os, které je v souladu s jejich číslováním v informačním systému MSC2007. Číslo „7“ je pořadovým číslem OP VK v informačním systému a je automaticky generováno pro každou prioritní osu.

Tabulka 21: Orientační rozdělení příspěvku Společenství podle kategorií v operačním programu

Téma 1 Prioritní téma		Téma 2 Forma financování		Téma 3 Území	
Kód	Částka **	Kód	Částka **	Kód	Částka **
62	131 840 571	1	1 792 099 538	1	1 254 469 679
72	1 085 451 026			5	537 629 859
73	100 846 816				
74	402 277 143				
85	34 125 267				
86	37 558 715				

**Odhadovaná výše příspěvku Společenství na každou kategorii

Příloha č 1 – Použití zkratky

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (z anglického European Agriculture Fund for Rural Development)
EASO	Ekonomicky aktivní skupina obyvatelstva
EFF	Evropský rybářský fond (z anglického European Fisheries Fund)
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (z anglického European Regional Development Fund)
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FS	Fond soudržnosti
GG	Globální granty
HDP	Hrubý domácí produkt
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost
ICT	Informační a komunikační technologie
IP	Individuální projekt
IS	Informační systém
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
IT	Informační technologie
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociální věcí
MSP	Malé a střední podniky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Monitorovací výbor
MZdr	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NOZV	Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání
NPR	Národní Lisabonský program 2005-2008 (Národní program reforem ČR)
NRP	Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013
NSRR	Národní strategický referenční rámec České republiky 2007-2013
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání

NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics; Klasifikace regionálních statistických jednotek
NVF	Národní vzdělávací fond
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z anglického Organization for Economic Cooperation and Development)
OP	Operační program
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PA	Operační program Praha Adaptabilita
OP PI	Operační program Podnikání a inovace
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OP VaVpI	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
PCO	Platební a certifikační orgán
PR SRLZ	Program realizace Strategie rozvoje lidských zdrojů
ŘO	Řídící orgán
SF	Strukturální fondy
SHR	Strategie hospodářského růstu
SOS	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
SRLZ	Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku
SŠ	Střední škola
ŠVP	školní vzdělávací program
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
VaV	Výzkum a vývoj
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
ZS	Zprostředkující subjekt
ZŠ	Základní škola
ZÚV	Zařízení ústavní výchovy

Příloha č 2 – Vyhodnocení zkušeností z minulého programového období

Tabulka 22: Počty podaných a schválených projektů podle jednotlivých opatření OP RLZ

Číslo	Opatření SP/NP	Počet vyhlášených výzev za roky 2004 a 2005	Počet podaných žádostí	Počet schválených projektů	Počet projektů s uzavřenou smlouvou
1.1	Posilování aktivní politiky zaměstnanosti	9	22	17	15
1.2	Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti	1	3	-	-
2.1	Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí	3	189	18	18
2.2	Rovné příležitosti pro muže a ženy na trhu práce	-	-	-	-
3.1	Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání	1	14	12	11
3.2	Podpora terciárního vzdělávání, VaV	-	-	-	-
3.3	Rozvoj dalšího profesního vzdělávání	3	5	0	-
4.1	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti	13	1	-	-
4.2	Specifické vzdělávání	1	5	4	4
5.1	Podpora řízení, implementace, monitorování a kontrola operací OP RLZ	1	31	30	30
5.2	Ostatní oprávněné činnosti	1	34	31	31
GRANTOVÁ SCHÉMATA					
1.1	Posílení aktivní politiky zaměstnanosti	29	661	170	110
2.1	Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí	5	385	87	81
2.2	Rovné příležitosti pro muže a ženy na trhu práce	1	75	27	27
2.3	Posílení kapacity poskytovatelů sociálních služeb	2	465	105	105
3.1	Zkvalitnění vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání	1	248	90	89
3.2	Podpora terciárního vzdělávání, VaV	2	343	54	454

Číslo	Opatření SP/NP	Počet vyhlášených výzev za roky 2004 a 2005	Počet podaných žádostí	Počet schválených projektů	Počet projektů s uzavřenou smlouvou
3.3	Rozvoj dalšího profesního vzdělávání	21	612	113	76
4.1	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti	29	921	250	128
4.2	Specifické vzdělávání	4	235	91	91
Celkem za OP RLZ			4078	1099	870

Zdroj: Podrobné měsíční informace o vývoji čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU, RPS 2005

Tabulka 23: Přehled o čerpání finančních prostředků OP RLZ podle opatření – systémové a národní projekty

(Pod-)opatření SP/NP		Přidělená částka zdrojů (alokací) pro roky 2004 - 2006 (mil. Kč)	Celková výše požadova- ných prostředků na opatření na základě přijatých žádostí o projekty (mil. Kč)	Objem prostředků z alokace na 2004- 2006 schválené projekty/ grantové projekty (mil. Kč)	Prostředky z alokace 2004-2006 kryté smlouvou (mil. Kč)	Uskutečně né výdaje z alokace 2004-2006 (mil. Kč)	Vyčerpané prostředky z alokace 2004-2006 (mil. Kč)
Č.	Název						
1.1	Posilování aktivní politiky zaměstnanosti	2742,8	1124,1	890,7	1023,9	15,0	5,1
1.2	Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti	536,4	79,7	-	-	-	-
2.1	Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí	1021,3	340,3	340,3	761,0	5,9	3,9
3.1	Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání	1750,7	713,3	640,6	844,9	129,4	104,6
3.3	Rozvoj dalšího profesního vzdělávání	1108,8	423,2	0,0	160,5	3,2	2,0
4.1	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti	933,7	23,2	-	290,1	4,3	3,7
4.2	Specifické vzdělávání	680,8	134,7	114,8	328,8	8,7	3,1
5.1	Podpora řízení, implementace, monitorování a kontrola operací OP RLZ	219,8	150,4	107,8	109,8	9,7	8,3
5.2	Ostatní oprávněné činnosti	266,5	189,7	143,9	145,2	19,2	19,2

Zdroj: Podrobné měsíční informace o vývoji čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU, RPS 2005

Tabulka 24: Přehled o čerpání finančních prostředků OP RLZ podle opatření – grantová schémata

1.1	Posilování aktivní politiky zaměstnanosti	2742,8	2412,0	562,2	Objem smluv je započítán u opatření výše	Výdaje započteny u opatření výše	-
2.1	Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí	1021,3	1838,0	521,2	Objem smluv je započítán u opatření výše	Výdaje započteny u opatření výše	-
2.2	Rovné příležitosti pro muže a ženy na trhu práce	243,2	410,80	139,3	127,1	-	-
2.3	Posílení kapacity poskytovatelů sociálních služeb	101,9	226,1	66,0	64,6	3,6	2,3
3.1	Zkvalitnění vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání	1750,7	860,4	346,4	Objem smluv je započítán u opatření výše	Výdaje započteny u opatření výše	-
3.2	Podpora terciárního vzdělávání, VaV	583,6	1307,0	214,4	192,1	1,6	1,6
3.3	Rozvoj dalšího profesního vzdělávání	1108,8	1392,9	267,0	Objem smluv je započítán u opatření výše	Výdaje započteny u opatření výše	-
4.1	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti	1108,8	1392,9	267,0	Objem smluv je započítán u opatření výše	Výdaje započteny u opatření výše	-
4.2	Specifické vzdělávání	933,7	2314,1	557,3	Objem smluv je započítán u opatření výše	-	-
Celkem za OP RLZ		10189,5	14815,2	5074,3	4048,0	161,03	153,8

Zdroj: Podrobné měsíční informace o vývoji čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU, RPS, stav k 31. 2006

Příloha č 3 – Seznam tabulek, grafů a schémat

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bilance obyvatelstva a jeho struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů v roce 2005, v tis. osob	11
Tabulka 2: Vzdělanostní struktura populace ČR podle krajů (2005)	13
Tabulka 3: Nezaměstnanost podle dosaženého stupně vzdělání (2.Q.2006)	155
Tabulka 4: Míra nezaměstnanosti absolventů škol v dubnu 2006 (v %)	16
Tabulka 5: Základní školy v krajích ve školním roce 2005/2006.....	18
Tabulka 6: Gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště v krajích ve školním roce 2005/2006.....	20
Tabulka 7: Vývoj počtu žáků studujících ve vzdělávacích programech lyceum.....	22
Tabulka 8: Počty středních škol, ve kterých se realizuje výuka ve vzdělávacím programu lyceum (podle zaměření studia)	22
Tabulka 9: Vyšší odborné školy v krajích ve školním roce 2005/2006.....	23
Tabulka 10: Vysoké školy veřejné a soukromé v krajích k 31.10.2006	24
Tabulka 11: Vývoj počtu studentů a jejich studia na vysokých školách v letech 2001-2006	27
Tabulka 12: Průměrný evidenční počet zaměstnanců vysokých škol.....	28
Tabulka 13: Místo použití internetu jednotlivce v roce 2005 (v %)	33
Tabulka 14: SWOT analýza.....	41
Tabulka 15: Vazby strategie OP VK a SOZS	51
Tabulka 16: Vazby strategie OP VK a NSRR	52
Tabulka 17: Konzistence OP VK s NPR	53
Tabulka 18: Konzistence OP VK s Národním programem rozvoje vzdělávání ČR.....	54
Tabulka 19: Finanční tabulka OP VK podle let a fondů (v €)	143
Tabulka 20: Finanční tabulka OP VK podle prioritních os (v €).....	144
Tabulka 21: Orientační rozdělení příspěvku Společenství podle kategorie v OP	145
Tabulka 22: Počty podaných a schválených projektů podle jednotlivých opatření OP RLZ	148
Tabulka 23: Přehled o čerpání finančních prostředků z OP RLZ podle opatření - systémové a národní projekty	150
Tabulka 24: Přehled o čerpání finančních prostředků z OP RLZ podle opatření - grantová schémata.....	151

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1991-2006.....	9
Graf 2: Projekce věkových skupin relevantních pro oblast počátečního vzdělávání.....	10
Graf 3: Vývoj vzdělanostní struktury obyvatel ČR	12
Graf 4: Vzdělanostní struktura populace ČR podle krajů	133
Graf 5: Nezaměstnanost v krajích podle dosaženého vzdělání (4. čtvrtletí 2006).....	15
Graf 6: Míra participace na vzdělávání (v % populace příslušné věkové skupiny).....	177
Graf 7: Výdaje na vzdělávání (v % HDP)	177
Graf 8: Míra participace na terciárním vzdělávání	255
Graf 9: Kvalita vysokoškolského vzdělávání	266
Graf 10: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání (2004).....	29
Graf 11: Rozsah vzdělávání zaměstnanců (2004).....	30
Graf 12: Flexibilita populace	31
Graf 13: Využívání internetu	31

Graf 14: Počet studentů na 1 počítač (2003).....	33
Graf 15: Počet počítačů na 100 studentů (2003).....	34
Graf 16: Vývoj % zastoupení obyvatel ovládajících cizí jazyk (angličtina, němčina).....	35
Graf 17: Podíl VaV pracovníků ve vzdělávací, státní a podnikové sféře	36

Seznam schémat

Schéma 1: Cíle a prioritní osy OP VK.....	49
---	----

Příloha č 4 – Použití pojmy

Cílem této přílohy není vytvoření jednoznačné definice pojmů (řada pojmů nemá jednu všeobecně přijímanou definici), ale spíše vysvětlit jejich obsah v souvislostech OP VK. Rozdělení pojmů do tematických oblastí má pouze usnadnit orientaci.

Oblast vzdělávání

Celoživotní učení	Termín použit ve smyslu Memoranda o celoživotním učení, které vydala EK v listopadu 2000. EU definuje celoživotní učení jako pojem zahrnující „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů“.
Další vzdělávání	Vzdělávací proces zaměřený na poskytování vzdělávání po absolvování určitého školského vzdělávacího stupně; po absolvování počátečního vzdělávání, eventuálně vzdělávání, které navazuje na pracovní praxi, nebo slouží k získání či prohloubení kompetencí v programech neformálního vzdělávání. <i>V tomto dokumentu zahrnuje pojem „další vzdělávání“ rovněž specializační vzdělávání zdravotnických pracovníků podle zákona č. 95/04 Sb. a zákona č. 96/04 Sb., viz specializační vzdělávání.</i>
Formální vzdělávání	Realizuje se ve vzdělávacích institucích, jejichž funkce, cíl, obsah, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Takovouto typickou vzdělávací institucí je škola.
Informální vzdělávání	Proces získávání vědomostí, osvojování dovedností a postojů z každodenních zkušeností, z prostředí, kontaktů. Na rozdíl od formálního vzdělávání či neformálního vzdělávání je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované.
Klíčové kompetence	Souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti; v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání jsou klíčové kompetence vymezeny na úrovni, které mají dosáhnout všichni žáci na konci základního vzdělávání; v etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.
Kompetence	a) souhrn pravomocí a odpovědností svěřených určitému pracovnímu místu či orgánu b) schopnost vykonávat určitou funkci nebo soubor funkcí a dosahovat při tom určité úrovně výkonnosti; takto chápanou kompetencí je i ochota přijímat rozhodovací riziko, osobní iniciativa, volní vlastnosti, motivovanost atp.
Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí	Koncepce, která byla schválena usnesením vlády č. 564 ze dne 11. května 2005, které zejména ukládá realizovat programy opatření v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, kteří působí v předškolním vzdělávání, a dále realizovat programy a opatření zaměřené na zvýšení počtu dětí z rodinného prostředí s nízkým kulturním a sociálním postavením (sociokulturně znevýhodněného prostředí) v předškolním vzdělávání.
Kurikulum	Obsah školního vzdělávání.
Kurikulární reforma	Reforma průběhu studia a jeho obsahu a forem výuky (vytvoření a postupné zavedení konceptu dvouúrovňového kurikulárního modelu - rámcové vzdělávací programy a na ně navazující školní vzdělávací

	programy; zajištění vzdělávání pedagogických a vedoucích pracovníků ve školství jako předpokladu realizace této reformy).
Kvalifikace	Soustava schopností (vědomostí, dovedností, návyků, zkušeností) potřebných k získání oficiálně potvrzené způsobilosti (většinou uznávané státem) k výkonu určité činnosti (povolání, funkce).
Neformální vzdělávání	Neformální vzdělávání se uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně-vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů založených na uceleném systému hodnot. Tyto aktivity bývají zpravidla dobrovolné. Organizátory jsou sdružení dětí a mládeže a další nestátní neziskové organizace, střediska volného času, vzdělávací agentury, nadace, kluby, kulturní zařízení a další.
Organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství	Mezi tyto organizace patří např. školy a školská zařízení; profesní organizace zaměstnavatelů; profesní organizace odborové, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a oborové; zaměstnavatelé, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vysoké školy aj.
Počáteční vzdělávání	Zahrnuje veškeré formální vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy, které probíhá před prvním vstupem na trh práce. V rámci OP VK patří do počátečního vzdělávání vzdělávání předškolní, primární a sekundární. Vzdělávání terciární je vymezeno samostatnou prioritní osou.
Rozvoj lidských zdrojů	Celoživotní vzdělávání a učení (formální i neformální) včetně učení z praxe (informální) orientované zejména na lepší pracovní uplatnění, zvýšení kompetencí a výkonnosti jednotlivců i týmů a zahrnuje pod tento pojem širokou škálu aktivit, příležitostí a stimulů ve vzdělávací soustavě, v hospodářské praxi, veřejné správě i jiných sektorech. Přesná a vědecky uznávaná definice k dispozici není; termínu RLZ se v praxi používá velmi liberálně.
Specializační vzdělávání	Příprava na výkon povolání zdravotnického pracovníka, jejímž ukončením se získává specializovaná způsobilost k výkonu povolání.
Terciární vzdělávání	Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání.
Zaměstnatelnost	a) jako aktivní účast práceschopného obyvatelstva na společenské hospodářské činnosti, přičemž práceschopné obyvatelstvo je obyvatelstvo ve věkovém rozmezí, ve kterém se uskutečňuje ekonomická aktivita. Politika zaměstnanosti je zaměřena na dosažení rovnováhy mezi nabídkou pracovních sil a poptávkou po nich, směřuje k produktivnímu využití zdrojů pracovních sil a k zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Evropská strategie zaměstnanosti vytyčila následující 4 pilíře: zaměstnatelnost, podnikatelství, adaptabilitu a rovné příležitosti, b) schopnost být zaměstnán. Souhrn kompetencí v konkrétních oblastech, vědomostí a dovedností dávajících šanci uspět na trhu práce. Zahrnuje i vůli spojenou s odolností, podnikavost a touhu uspět, důvěru ve vlastní schopnosti, vědomí nezbytnosti progresivních a odpovědných přístupů v zaměstnání.
Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami	podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v ustanovení § 16 stanoví, že dítětem, žákem nebo studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

Oblast výzkumu a vývoje

Aplikovaný výzkum	Experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v praxi.
Inovace	Obnova a rozšíření škály výrobků a služeb a s nimi spojených trhů, vytvoření nových metod výroby, dodávek a distribuce, zavedení změn řízení, organizace práce, pracovních podmínek a kvalifikace pracovní síly.
Průmyslový výzkum	Část aplikovaného výzkumu, jehož výsledky se prostřednictvím vývoje využívají v nových výrobcích, technologiích a službách, které jsou určeny k podnikání.
Vývoj	Systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků nebo zařízení anebo k zavedení nových či zlepšených technologií, systémů a služeb včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních nebo předváděcích zařízení.
Výzkum a vývoj	Systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití.
Výzkumní pracovníci	Výzkumní pracovníci tvoří nejdůležitější skupinu zaměstnanců VaV a zabývají se koncepcí nebo tvorbou nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů, případně takové projekty řídí.
Základní výzkum	Experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a možných dopadů při využití získaných poznatků.
Zaměstnanci VaV	Zaměstnanci VaV jsou míněni výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo VaV, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní zaměstnanci na pracovištích VaV. Mezi zaměstnance VaV patří i ti zaměstnanci, kteří obstarávají přímé služby k VaV, jako např. manažeři VaV, administrativní úředníci, sekretářky apod.

Oblast řízení

Globální grant	Globální grant představuje zjednodušenou formu předkládání projektů, kdy vlastní pravidla pro další poskytování prostředků jsou pro příjemce jednodušší. Příjemci jsou odpovědní Zprostředkujícímu subjektu (správci globálního grantu) za dodržení všech podmínek a pravidel globálního grantu a souvisejících právních předpisů. Globální granty zahrnují v sobě množství akcí (projektů v rámci globálního grantu), přičemž samotný globální grant je projekt. Globální granty lze využít pro poskytnutí podpory především podnikatelským subjektům, ale i veřejným orgánům a neziskovým organizacím.
Příjemce	Příjemce je veřejný nebo soukromý subjekt, který na základě předložené projektové žádosti o pomoc prostřednictvím operačního programu obdrží finanční prostředky ze Strukturálních fondů či Fondu soudržnosti. Příjemce předkládá projekt, současně však prokazuje zajištění spolufinancování na jeho realizaci, odpovídá za vlastní provedení projektu a za nakládání s prostředky.
Zprostředkující subjekt	Zprostředkující subjekt je veřejný nebo soukromý subjekt, který jedná v odpovědnosti Řídícího orgánu nebo provádí jeho jménem činnosti týkající se příjemců. V praxi se stává partnerem předkladatelů projektových žádostí, zejména při komunikaci ohledně výběru a následné realizace projektu.

Příloha č 5 – Seznam dokumentů

Koncepce OP VK vychází z celé řady dokumentů legislativního, strategického, metodického a analytického charakteru. Seznam nejvýznamnějších dokumentů je uveden níže.

Legislativní dokumenty EU

- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.
- Nařízení Rady (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.
- Nařízení Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.
- návrh Nařízení Komise (ES), kterým se stanoví podrobná pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti, Pracovní dokument Komise, Brusel, 15.2.2006.
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže 8562/06, Brusel, 24.4.2006.

Legislativní a metodické dokumenty ČR

- zákon č. 561/2004 Sb., (ze dne 24.zář 2004) o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění zákona 383/2005 Sb.;
- zákon č. 563/2004 Sb., (ze dne 24.zář 2004) o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání);
- zákon č. 111/98 Sb. požadujeme doplnit: „zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách;
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů;
- vyhláška Ministerstva financí č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole;

- zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole;
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů;
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů;
- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje);
- vyhláška Ministerstva financí č. 231/2005 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů pořízení a reprodukce majetku;
- Metodika pro přípravu programových dokumentů pro období 2007–2013, Ministerstvo pro místní rozvoj, únor 2006.
- Národní číselník indikátorů pro programové období 2007–2013, Ministerstvo pro místní rozvoj, březen 2006.
- Metodika finančních toků a kontroly Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, konsolidované znění k 1.1.2006, vydaná Ministerstvem financí.

Strategické dokumenty EU

- Sdělení Komise Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013, COM (2005) 0299, Brusel, 5.7.2005.
- Závěry jednání Evropské rady revidující Lisabonskou strategii, 7619/1/05, Brusel, 22.3. a 23.3.2005.
- Společně pracovat pro nový růst a zaměstnanost: Nový růst pro Lisabonskou strategii, COM (2005) 24, Brusel, 2.2.2005.
- Společné akce pro růst a zaměstnanost: Lisabonský program Společenství, COM (2005) 330, Brusel, 20.7.2005.
- Hodnotící zpráva Wima Koka k realizaci Lisabonské strategie, listopad 2004.

Strategické dokumenty ČR

- Návrh Národního rozvojového plánu České republiky 2007–2013 (verze leden 2006).
- Návrh Národního strategického referenčního rámce.
- Národní Lisabonský program 2005–2008 (Národní program reforem ČR).
- Strategie hospodářského růstu; schválena vládou usnesením č. 1500 ze dne 16.10.2005.
- Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, 2001.
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR (2002 a 2005).
- Strategie rozvoje lidských zdrojů pro ČR.

Příloha č 6 – Tabulka vazby OP VK na č. 3 nařízení 1081/2006

	Prioritní osy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
	Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3	Prioritní osy 4a a 4b
V rámci cílů „Konvergence“ a „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ podporuje Evropský sociální fond opatření v členských státech v rámci těchto priorit:				
a) zvyšování přizpůsobivosti pracovníků, podniků a podnikatelů s cílem zlepšit předjímání hospodářských změn a jejich dobré zvládnutí, zejména podporou: i) celoživotního učení a zvýšených investic podniků, zejména malých a středních, a pracovníků samotných do lidských zdrojů, a to prostřednictvím vývoje a provádění systémů a strategií včetně učňovského vzdělávání, které zajistí lepší přístup zejména nízké kvalifikovaných a starších pracovníků k odborné přípravě, rozvoje kvalifikací a schopností, šíření informačních a komunikačních technologií, e-učení, technologií příznivých pro životní prostředí a řídicích dovedností, jakož i podpory podnikání a inovace a zakládání podniků; ii) navrhování a šíření inovativních a	★★	★	★★	★★
	★		★	

produktivnějších forem organizace práce, včetně zlepšení ochrany zdraví a bezpečnosti na pracovišti, zjišťování budoucích pracovních a kvalifikačních požadavků a rozvoje specifických služeb v oblasti zaměstnanosti, odborné přípravy a podpory pro pracující včetně přerazování na jinou práci v souvislosti s restrukturalizací podniků a odvětví;	★			
b) zlepšení přístupu k zaměstnání a trvalé začlenění osob hledajících zaměstnání a neaktivních osob do trhu práce, předcházení nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mládeže, podpora aktivního stáří a delšího pracovního života a zvyšování účasti na trhu práce, zejména podporou: i) modernizace a posílení institucí trhu práce, zvláště služeb zaměstnanosti a jiných příslušných iniciativ v rámci strategií EU a členských států pro plnou zaměstnanost; ii) provádění aktivních a preventivních opatření pro zajištění včasného zjištění potřeb pomoci individuálních akčních plánů a individuální podpory, jako jsou přizpůsobená odborná příprava, hledání zaměstnání, přerazování na jinou práci a mobilita, samostatná	★	★		

výdělečná činnost a zakládání podniků včetně družstev, podněty k podpoře účasti na trhu práce, pružná opatření k delšímu udržení starších pracovníků v zaměstnání a opatření k lepšímu sladění pracovního a soukromého života, například usnadnění přístupu k péči o děti a péči o závislé osoby; iii) přístupu založeného na rovnosti pohlaví, cílených opatření pro zlepšení přístupu k zaměstnání, zvýšení udržitelné zaměstnanosti žen a udržitelného postupu žen v zaměstnání, snížení segregace podle pohlaví na trhu práce včetně řešení příčin, přímých i nepřímých, mzdových a platových rozdílů mezi ženami a muži; iv) zvláštních opatření na zvýšení účasti migrantů na zaměstnanosti, čímž se posílí jejich sociální integrace; usnadnění územní a profesní mobility pracovníků a integrace přeshraničních trhů práce, též prostřednictvím poradenství, jazykového vzdělávání a uznávání schopností a získaných dovedností;	★★ ★★★	★★★	★★★	
c) posílení sociálního začlenění znevýhodněných osob za účelem jejich trvalého začlenění do pracovního procesu a boj se všemi formami diskriminace na trhu práce, zejména podporou:				

i) cest k začleňování a návratu znevýhodněných osob, například osob čelících sociálnímu vyloučení, osob bez ukončeného vzdělání, příslušníků menšin, postižených osob a osob pečujících o závislé osoby do pracovního procesu, a to prostřednictvím opatření na zlepšení zaměstnatelnosti včetně socioekonomických opatření, prostřednictvím přístupu k odbornému vzdělávání a přípravě a prostřednictvím doprovodných opatření a související podpory a služeb veřejné péče, které zvyšují množství pracovních příležitostí; ii) kladného přístupu k rozmanitosti na pracovišti a boji proti diskriminaci v přístupu na trh práce a v profesním postupu, rovněž prostřednictvím zvyšování povědomí a zapojení místních společenství a podniků a podporou místních iniciativ na pomoc zaměstnanosti;	★★★	★★★	★★★	★★★
d) posílení lidského kapitálu, zejména podporou i) navrhování a zavádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet	★★★	★★★	★★★	★★★

zaměstnatelnost, zlepšování zaměření základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trh práce a trvalého zlepšování dovednosti vzdělávacích pracovníků s ohledem na inovaci a znalostní ekonomiku;				
ii) vytváření sítí mezi vysokoškolskými institucemi, výzkumnými a technologickými středisky a podniky;		★ ★ ★		★ ★
e) podpora partnerství, paktů a iniciativ prostřednictvím vytváření sítí důležitých činitelů, jako například sociálních partnerů a nevládních organizací, na nadnárodní, celostátní, regionální a místní úrovni s cílem podnítit reformy v oblasti zaměstnanosti a začleňování do trhu práce.	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★
V rámci cíle „ Konvergence “ podporuje Evropský sociální fond v členských státech opatření v rámci těchto priorit:				
a) rozšiřování a zlepšování investic do lidského kapitálu, zejména podporou				
i) provádění reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy, zvláště s cílem zlepšit schopnost lidí reagovat	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★

na potřeby znalostní společnosti a celoživotního učení;				
ii) zvýšené celoživotní účasti na vzdělávání a odborné přípravě, mimo jiné prostřednictvím opatření zaměřených na snížení počtu osob s nedokončeným vzděláním a rozdělení předmětů podle pohlaví, jakož i zvyšování dostupnosti a kvality základního, odborného a terciárního vzdělávání a odborné přípravy; iii) rozvoje lidského potenciálu v oblasti výzkumu a inovací, především prostřednictvím postgraduálního studia a odborné přípravy výzkumných pracovníků;	★★★	★★★	★★	★★★
		★★★		

★★★ vý znamná provázanost

★★ střední provázanost

★ nízká provázanost
bez provázanosti nebo nepřímý zprostředkovaný vliv